

Uzmanlık Tezleri Serisi No: 187

REKABET KURUMU

DİJİTAL PAZARLARDA VERİYE ERİŞİM SORUNU VE OLASI ÇÖZÜMÜ

BURCU ÇALIŞKAN OLGUN

DİJİTAL PAZARLARDA VERİYE ERİŞİM SORUNU VE OLASI ÇÖZÜMÜ

BURCU ÇALIŞKAN OLGUN

Temmuz 2022

©Bu eserin tüm telif hakları
Rekabet Kurumuna aittir. 2022

Baskı, Temmuz 2022
Rekabet Kurumu-ANKARA

Bu kitapta öne sürülen fikirler eserin yazarına aittir;
Rekabet Kurumunun görüşlerini yansıtmaz.

Bu tez, Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı Ferhat TOPKAYA,
Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı Dr. Faik Metin TİRYAKİ, I.
Denetim ve Uygulama Dairesi Başkanı Hatice YAVUZ, IV. Denetim ve
Uygulama Dairesi Başkanı Recep GÜNDÜZ ve Baş Hukuk Müşaviri
Harun GÜNDÜZ'den oluşan Tez Değerlendirme Heyeti tarafından
18 Ocak 2021 tarihinde yürütülen Tez Savunma Toplantısı sonucunda
yeterli ve başarılı kabul edilmiştir.

Tez yazarı Burcu ÇALIŞKAN OLGUN, 08.03.2021 tarihinde yapılan
Yeterlik Sınavında başarılı olmuş ve Başkanlık Makamınının 30.03.2021
tarih ve 23334 sayılı onayı ile Rekabet Uzmanı olarak atanmıştır.

YAYIN NO

370

Sevgili aileme...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1 DİJİTAL PAZARLARDA VERİ

1.1. DİJİTAL PAZARLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	3
1.2. DİJİTAL PAZARLARDA VERİNİN ROLÜ	7
1.3. DİJİTAL PAZARLARDA VERİDEN KAYNAKLANAN REKABETÇİ ENDİŞELER.....	9

BÖLÜM 2 DİJİTAL PAZARLARDA RAKİPLERİN VERİYE ERİŞİMİNİN ENGELLENMESİ

2.1. REKABET HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN RAKİPLERİN VERİYE ERİŞİMİNİN ENGELLENMESİ HALİNDE HÂKİM DURUMDAKİ TEŞEBBÜSÜN SORUMLULUĞU	15
2.1.1. Rakiplerin Taleplerinin Doğrudan Reddedilmesi Yoluyla Veriye Erişiminin Engellenmesi	15
2.1.1.1. Vazgeçilmezlik	17
2.1.1.2. Etkin Rekabetin Engellenmesi	25
2.1.1.3. Tüketici Zararı.....	26
2.1.2. Veri Taşınabilirliğinin Sınırlandırılması Yoluyla Rakiplerin Dolaylı Olarak Veriye Erişiminin Engellenmesi.....	28
2.2. REKABET HUKUKU MÜDAHALELERİNİN ORTAYA ÇIKARABİLECEĞİ SORUNLAR.....	32
2.2.1. Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatına Aykırılık	33
2.2.2. Yeniliğin ve Yatırımın Engellenmesi	38
2.2.3. Yönetimsel Sorunlar	40

BÖLÜM 3
VERİYE ERİŞİM SORUNUNA ÇÖZÜM YOLU OLARAK
VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKI

3.1. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKINA İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE.....	43
3.1.1. Veri Taşınabilirliği Hakkının Gelişimi	43
3.1.2. Veri Taşınabilirliği Hakkının Kapsamı	44
3.1.3. Veri Taşınabilirliği Hakkının Şartları	47
3.1.3.1. İşlemenin Rızaya veya Sözleşmeye Dayanması ve Otomatik Yollarla Gerçekleştirilmesi	47
3.1.3.2. Verinin Veri Öznesine İlişkin Olması ve Veri Öznesi Tarafından Sağlanması.....	48
3.1.3.3. Başkalarının Hak ve Özgürlüklerini Olumsuz Etkilememesi	50
3.2. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKININ DİJİTAL PAZARLARDA REKABETE ETKİSİ	51
3.2.1. Geçiş Maliyeti ve Kilitlenme Üzerindeki Etkisi	52
3.2.2. Yenilik ve Yatırımlar Üzerindeki Etkisi.....	54
3.3. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKINA YÖNELİK ELEŞTİRİLER.....	55
3.4. VERİYE ERİŞİM SAĞLAMASI BAKIMINDAN VERİ KORUMA HUKUKU İLE REKABET HUKUKU ARAÇLARI ARASINDAKİ FARKLAR.....	58
SONUÇ VE ÖNERİ.....	62
ABSTRACT.....	65
KAYNAKÇA	66

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABİDA	: Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşma
ACBJR	: Authorite de la Concurrence ve Bundeskartellamt Joint Report (Fransız ve Alman Rekabet Otoriteleri Ortak Raporu)
ACCC	: Australian Competition and Consumer Commission (Avustralya Rekabet ve Tüketici Komisyonu)
A.g.k.	: Adı geçen karar
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
BMWİ	: Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (Alman Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı)
DPD	: Data Protection Directive (Veri Koruma Direktifi)
EDPS	: European Data Protection Supervisor (Avrupa Veri Koruma Denetçisi)
FTC	: Federal Trade Commission (Federal Ticaret Komisyonu)
GDPR	: General Data Protection Rules (Genel Veri Koruma Tüzüğü)
Komisyon	: Avrupa Komisyonu
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
m.	: madde
MK	: Monopolkommission (Alman Monopol Komisyonu)
No.	: Numara
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
para.	: paragraf
PDPC	: Personal Data Protection Commission Singapore (Singapur Kişisel Verilerin Korunması Kurumu)
S.	: Sayı
s.	: sayfa
vd.	: ve diğerleri
Vol.	: Volume (Cilt)
WP29	: Article 29 Working Party (Madde 29 Çalışma Grubu)

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının küresel düzeyde artmasıyla birlikte verinin toplanması, işlenmesi ve kullanılmasına dayalı iş modelleri ortaya çıkmıştır. Bu durum, verinin, en az sermaye ve işgücü kadar önemli bir girdi haline gelmesine yol açmıştır.¹ Bu gelişmeler doğrultusunda, verinin yeni ekonomi düzenindeki önemini vurgulamak için sıklıkla 21. yüzyılın “yeni petrol”ü nitelendirmesi kullanılmaktadır.²

Veriye sahip olmanın, teşebbüslere, ayırt edici bir rekabet avantajı ve önemli bir pazar gücü sağlaması nedeniyle, özellikle büyük hacimli veriler üzerinde kontrol elde eden yerleşik pazar oyuncularının veriyi kullanma biçimlerine ilişkin rekabet çevrelerinin endişeleri artmıştır. Bu kapsamda dile getirilen endişelerden biri, yerleşik teşebbüslerin elde ettikleri veriye, rakiplerinin erişimini engelleyerek pazarı rakiplerine kapatma riski olmuştur. Bu doğrultuda, söz konusu risk son yıllarda çok sayıda ülkede rekabet otoritesi ve akademik çevre tarafından mercek altına alınmıştır. Veri kullanımına ilişkin endişelere karşı mevcut rekabet hukuku araçlarının nasıl uygulanacağı, mevcut araçların söz konusu endişeleri giderme bakımından yeterli olup olmadığı ve başka politika araçlarıyla desteklenmesinin gerekip gerekmediği soruları yoğun tartışmalara neden olmuş, bunları konu alan bir dizi rapor yayınlanmıştır.³ Öğretideki söz konusu tartışmalar

¹ <https://www.economist.com/special-report/2010/02/27/data-data-everywhere>, Erişim Tarihi: 23.09.2020.

² <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>, Erişim Tarihi: 18.07.2020.

³ MK (2015) “*Competition Policy: The Challenge of Digital Markets*”, European Parliament (2015) “*Challenges for Competition Policy in a Digitalised Economy*”, OECD (2015) “*Data-Driven Innovation: Big Data for Growth and Well-Being*”, UK House of Lords Select Committee on European Union (2016) “*Online Platforms and the Digital Single Market*”, Bundeskartellamt (Alman Rekabet Otoritesi) (2016) “*Market Power of Platforms and Networks*”, OECD (2017) “*Big Data: Bringing Competition Policy to the Digital Era*”, OECD (2018) “*Rethinking Antitrust Tools for Mul-*

çerçevesinde, çalışmada, dijital pazarlarda hâkim durumdaki teşebbüsün elde ettiği veriye rakiplerinin erişimini engellemesi halinde mevcut rekabet hukuku araçları kapsamındaki sorumluluğu sorgulanacak ve bu çerçevede veri koruma hukuku kapsamında düzenlenen veri taşınabilirliği hakkının rekabet hukuku uygulamalarının tamamlayıcısı olarak çözüm sunup sunamayacağı incelenecektir.

Veriye erişimin engellenmesinin rekabet karşıtı sonuçlarını ortaya koyabilmek için öncelikle, çalışmanın ilk bölümünde, dijital pazarların özellikleri, verinin bu pazarlardaki rolü ve veriden kaynaklanabilecek rekabetçi endişelere yer verilecektir. İkinci bölümde, rakiplerinin veriye erişimini engellemesi halinde hâkim durumdaki teşebbüsün rekabet hukuku kapsamında sorumluluğuna ve ihlal tespiti halinde rekabet otoriteleri tarafından getirilebilecek veri paylaşım yükümlülüğünün ortaya çıkarabileceği muhtemel sorunlara değinilecektir. Henüz AB’de bu konuda verilmiş bir rekabet otoritesi veya Komisyon kararı bulunmaması sebebiyle konuya ilişkin ortaya çıkan belirsizlik, öğretilerde yapılan teorik tartışmalar çerçevesinde analiz edilerek konuya ilişkin olası vakalar için daha somut bir yol çizilmeye çalışılacaktır. Üçüncü bölümde ise dijital pazarlarda veriye erişim sorununun GDPR ile düzenlenen ve kullanıcıların kişisel verilerini platformlar arasında aktarmalarına olanak sağlayan veri taşınabilirliği hakkı ile çözümlenemeyeceği konusu incelenecektir. Bahse konu hak Türkiye’de KVKK kapsamında henüz düzenlenmemiş olduğundan konu, AB düzenlemeleri çerçevesinde aktarılacaktır. Çalışmada yer verilen değerlendirmeler esasen bütün çevrim içi platformlar bakımından yapılabilecek olmakla birlikte arama motorları, sosyal medya ve e-ticaret platformları en çok ziyaret edilen platform türleri olduğundan (Komisyon 2016, 1) örnekler bunlar üzerinden verilecektir. Çalışmanın sonucunda ise dijital pazarların yol açtığı rekabetçi endişelerle başa çıkma yöntemine ilişkin görüş ve değerlendirmeler sunulacaktır.

---

ti-Sided Platforms”, Schweitzer vd. (2018) “*Modernising the Law on Abuse of Market Power*”, Furman vd. (2019) “*Unlocking Digital Competition*”, Crémer vd. (2019) “*Competition Policy for the Digital Era*”, George J. Stigler Center for the Study of the Economy and the State-The University of Chicago Booth School of Business (2019) “*Stigler Committee on Digital Platforms-Final Report*” (Stigler Raporu), ACCC (2019) “*Digital Platforms Inquiry: Final Report*”, BMWi - Commission ‘Competition Law 4.0’ (2019) “*A New Competition Framework for the Digital Economy*”, Competition and Markets Authority (2020) “*Online Platforms and Digital Advertising, Market Study Final Report*”.

BÖLÜM 1

DİJİTAL PAZARLARDA VERİ

Çalışma kapsamında ortaya konulması amaçlanan dijital pazarlarda rakiplerinin veriye erişimini engellemesi halinde hâkim durumdaki teşebbüsün rekabet hukuku bakımından sorumluluğu konusuna ilişkin değerlendirme, pazar gerçeklerinden bağımsız yapılamayacağından bahse konu pazarların özellikleri, verinin bu pazarlar bakımından rolü ve veriden kaynaklanabilecek rekabetçi endişelere yer verilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, bu bölümde üç ayrı başlık halinde anılan konulara yer verilecektir.

1.1. DİJİTAL PAZARLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Dijital pazarların temel oyuncuları olan çevrim içi platformlar, internet üzerinden etkileşimde bulunan iki veya daha fazla farklı ve fakat birbirine bağlı kullanıcı grubu arasındaki etkileşimi kolaylaştıran, iki veya çok taraflı pazarlarda faaliyet gösteren teşebbüsler olarak tanımlanmaktadır.⁴ Çevrim içi platformlarda da geleneksel çok taraflı pazarlarda görülen özelliklerin bir kısmı görülmekle birlikte, platformları onlardan ayıran farklılık tek bir özellikten değil, birkaç özelliğin aynı anda bulunmasından kaynaklanmaktadır (Stigler Raporu 2019, 34-35).

Dijital pazarların yapısını belirleyen özelliklerin başında ağ etkileri gelmektedir. Bunlar doğrudan ve dolaylı ağ etkileri olmak üzere ikiye ayrılmakta olup platformun bir tarafındaki kullanıcıların ürün veya hizmeti kullanmasının o ürün veya hizmetin değerini aynı taraftaki kullanıcılar bakımından etkilemesi halinde doğrudan ağ etkisinden söz edilmektedir (Tucker 2019, 5). Örneğin, Facebook gibi sosyal ağ platformları ile WhatsApp gibi anlık mesajlaşma

---

⁴ https://publications.parliament.uk/pa/ld201516/ldselect/ldecom/129/12906.htm#_idTextAnchor014, Erişim Tarihi: 23.09.2020.

platformlarında doğrudan ağ etkileri görülmektedir. Her iki uygulama bakımından da kullananın tek kişi olması halinde uygulama tüketici için neredeyse yararsızdır, ancak kullanıcıların sayısı arttıkça uygulamanın değeri de artmaktadır (OECD 2019, 22). Dolaylı ağ etkileri ise platformun bir tarafındaki kullanıcı sayısındaki artışın platformun diğer tarafındakiler için platformu daha çekici hale getirmesiyle ortaya çıkmaktadır (MK 2015, 19). Örneğin, Amazon'dan daha fazla tüketicinin alışveriş yapması perakendeciler için, benzer şekilde daha fazla perakendecinin ürünlerini Amazon'da sunması tüketiciler için söz konusu platformu daha çekici hale getirmektedir.

Doğrudan ve dolaylı ağ etkileri nedeniyle daha fazla kullanıcı platformu daha değerli hale getirdiğinden ve bu da daha fazla kullanıcıyı cezbedtiğinden dijital platformlar “geri bildirim döngüsünden” yararlanmaktadır (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 4). Bu kapsamda ağ etkileri, yerleşik teşebbüslerin konumunu korumak ve pazara yeni girenlerin pazarda yer edinmesini zorlaştırmak suretiyle giriş engellerine yol açabilmektedir (Graef 2016, 57).

Dijital pazarların önde gelen bir başka özelliği, çıktının artmasıyla ürün veya hizmet sağlamanın ortalama birim maliyetinin düşmesi ve maliyet avantajı yaratması durumu olarak ifade edilen ölçek ekonomilerine sahip olmalarıdır (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 14). Bu pazarlara girmek için teşebbüsler, altyapı ve algoritma oluşturma ile araştırma-geliştirme için önemli yatırımlar yapmak zorunda olmakla birlikte⁵ ek bir reklam gösterme, arama sorgusu yanıtı ve satın alma önerisi sunma bakımından sınırlı maliyete katlanmaktadır. Bir çevrim içi platformun, teknolojik olarak geliştirilmesinden sonra, daha fazla kullanıcı kabul etmesinin maliyeti son derece düşük olduğundan platform, yeni müşteriler çekerek hızla büyüebilmektedir (Graef 2016, 43-44). Dolayısıyla üretim maliyeti hizmet verilen kullanıcı sayısına oranla çok daha düşük kalmakta ve platformlar önemli bir yatırım yapmadan milyonlarca kullanıcıya hizmet verebilecek seviyeye gelebilmektedir (OECD 2019, 23).

Söz konusu özellik nedeniyle dijital pazarlarda pazara yeni giren teşebbüs sadece kısa bir süre içinde belirli bir satış hacmine ulaşırsa (minimum giriş

---

⁵ Örneğin, Komisyonun *Google Search (Shopping)* kararında, tam teşekküllü bir genel arama motorunun kurulmasının zaman ve kaynak açısından önemli yatırımlar gerektirdiği ifade edilmiştir (*Google Search (Shopping)*, Case AT.39740 [2017], para 286).

ölçeği) başarılı olabildiğinden daha küçük ölçekte kârlı olmayacağını öngören potansiyel bir oyuncu pazara girmeyebilecektir (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 14). Bu bakımdan, ölçek ekonomisi dijital pazarlarda giriş engeli yaratabilecek unsurlardan biri olup bu pazarların yoğunlaşmasını destekleyen bir başka faktör olarak dikkate alınmalıdır. Görüldüğü üzere, ağ etkileri ve ölçek ekonomileri giriş engelleri oluşturarak dijital pazarların tekelleşmeye yol açacak şekilde evrilmesine (*tipping*) neden olabilmektedir (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 9).

Dijital pazarlar tekele evrildikten sonra, yerleşik teşebbüsün iş modelini kopyalamaya dayalı bir girişin başarılı olma olasılığı düşük olduğundan pazara giriş yenilikçi fikirlere dayanmalıdır. Bir başka ifadeyle, dijital pazarlarda teşebbüsler *pazar içinde* değil, *pazar için* rekabet etmektedir (OECD 2016, 127). Yenilikçi ürün ve hizmetlerin sunulmasıyla, kısa bir süre içinde, yerleşik teşebbüsün sundukları önemini kaybedebilmektedir. Nitekim bir zamanlar bir platformun lider konuma gelmesine yardımcı olan özelliklerden yeni giren de faydalanmakta, böylece söz konusu özellikler yerleşik teşebbüse karşı işlemeye başlamaktadır (Lasserre ve Mundt 2017, 95). Bu görüşün temsilcileri, hâkim durumda olduğu düşünülen büyük çevrim içi platformların daha sonra pazara yeni giren oyuncular tarafından yerlerinden edildiği Yahoo-Google, Myspace-Facebook gibi internet tarihinin örneklerine dayanmaktadır (Evans, 2017). Bu nedenle, ağ etkileri ve ölçek ekonomilerinin giriş engeli teşkil ettiği görüşüne karşın, pazarın yenilikçi yapısı sayesinde kalıcı pazar gücü yaratmadığı da savunulmaktadır (Kennedy 2017, 6).

Diğer yandan, dijital pazarların doğası gereği dinamik olduğu, ancak bu durumun büyük çevrim içi hizmet sağlayıcılarının yeterli rekabet baskısına maruz kaldıkları anlamına gelmediği de öne sürülmektedir (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 9). Bu bakımdan, salt gelecekte belirsiz bir zamanda gerçekleşmesi beklenen soyut yenilik iddiası yeterli bulunmamaktadır (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 17-18). Kaldı ki, kimi yazarlarda, her ne kadar kalıcı tekele kıyasla daha tercih edilebilir olsa da ardışık tekelin de tekel olduğu görüşü hâkimdir (Bostoen 2019, 13). Newman (2018, 1512) da Google, Amazon, Microsoft gibi teknoloji devlerinin aslında bir garajda kurulduğunu kabul etmekle birlikte, bunların garajlarında

devlere dönüşmediklerini, bu başarının altında anlatılmamış milyarlarca dolar batık maliyetlerin ve devasa veri setlerinin bulunduğunu, bu nedenle mütevazı tarihsel kökenlerin günümüzde söz konusu pazarlara girişin kolay olduğunu göstermediğini belirtmektedir.

Dijital pazarların yenilikçi ve dinamik yapısına ilaveten, Evans ve Schlamansee (2007), platformların pazar gücünü sınırlayan üç temel unsurun daha değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunlardan ilki, platformun daha fazla kullanıcıyı kabul etmesini imkânsız hale getirebilecek teknik ve fiziksel sınırlamalarını ifade eden sıkışıklık (*congestion*) durumudur. Bu, kullanıcı gruplarının büyük hacimlere ulaştığında platformun kullanılabilirliğinin azalması anlamına gelmektedir. Platformlar arasında rekabeti destekleyen ve pazar yoğunlaşmasına engel olabilecek ikinci özellik, platform farklılaşmasıdır. Farklılaşmış platformlar belirli kullanıcı gruplarına hitap ettiğinden kullanıcıların tümünün veya en azından birçoğunun yalnızca bir platformu kullanması olası görünmemektedir. Bu nedenle, artan farklılaşma derecesi tekelleşme eğilimini sınırlamaktadır. Platformlar arası rekabeti güçlendiren üçüncü faktör ise kullanıcıların aynı hizmet için birden fazla platformu kullanma olanağının (*multi homing-çoklu erişim*) varlığıdır.

Genel itibarıyla, dijital pazarlar ağ etkileri ve ölçek ekonomileri nedeniyle yoğunlaşma eğilimindedir. Ancak çevrim içi platformların faaliyet gösterdiği bütün pazarlar için giriş engellerinin ve yoğunlaşmanın bulunduğu sonucuna ulaşmak mümkün değildir. Nitekim yenilikçi girişimlerin yoğun olduğu, sıkışıklığın yaşandığı, ürün farklılaşmasının bulunduğu ve çoklu erişimin yaygın olduğu pazarlarda birkaç platform belirli bir dereceye kadar bir arada bulunabilmektedir. Bu nedenle, pazar dinamikleri dikkate alınmaksızın yapılan değerlendirmelerin hatalı müdahaleye yol açması riskine karşı, olay özelinde bütüncül bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

1.2. DİJİTAL PAZARLARDA VERİNİN ROLÜ⁶

Çok taraflı yapıları gereği platformların bir tarafındaki kullanıcıları çekmeleri platformun diğer tarafındaki kullanıcılara, diğer taraftaki kullanıcıları çekmeleri ise ilk taraftaki kullanıcılara bağlıdır. Bu durum öğretide *tavuk-yumurta sorunu* olarak ifade edilmektedir (Caillaud ve Jullien, 2003). Platform sağlayıcılarının söz konusu sorunu çözebilmeleri, eş deyişle her iki tarafta da yeterli oranda kullanıcı bulunması için doğru fiyatlandırma yapmaları gerekmektedir (Evans 2003, 331). Bu nedenle, genellikle hizmet kullanıcılara ücretsiz olarak sunulur platform kullanıcılar için cazip hale getirildikten sonra, platformun diğer tarafında bulunan reklamverenlere sunulan hizmet ücretlendirilmekte, böylelikle kullanıcı tarafındaki zarar sübvansede edilmektedir (MK 2015, 20). Kullanıcılar, parasal ödeme yerine, platformun kendileri hakkında veri toplamasına izin vermesi karşılığında hizmet aldığından veri, bu tür dijital pazarlar bakımından bir tür ödeme aracı niteliği taşımaktadır (Körber 2016, 4).⁷

Ayrıca veri, çevrim içi platformlar tarafından bir üretim girdisi olarak kullanılmaktadır (Shelanski 2013, 1680). Platformlar sundukları hizmet karşılığında elde ettikleri verileri işleyerek tüketicilerin talep ve ihtiyaçlarına göre sundukları ürün ve hizmetleri özelleştirmekte ve kalitesini artırmakta, bunun yanı sıra, hedefe yönelik reklamcılık hizmetleriyle platformun diğer tarafında bulunan reklamverenlerin arzu ettikleri kitlelere etkili şekilde ulaşmalarını sağlamaktadır. Kullanıcı verisi sayesinde, örneğin, arama motorları aramanın alaka düzeyini artırabilmekte, e-ticaret platformları yeni satın alma önerisi geliştirebilmekte, sosyal ağ platformları ise arkadaş önerilerinde bulunabilmektedir. Geleneksel pazarların aksine, sıfır fiyatlı pazarlarda (*zero price market*) rekabet fiyattan çok kaliteye bağlı olduğundan, ürün veya hizmetlerin kalitesinin artırılmasında rol oynayan veri ayrıca önem arz etmektedir. Nitekim düşük kalite, bu tür pazarlarda, geleneksel pazarlarda olduğu gibi daha düşük fiyatla telafi edilememektedir (ACBJR 2016, 29). İlaveten, toplanan veriler sayesinde teşebbüsler potansiyel eğilimleri belirleyebildiğinden yeni ürün veya hizmetler geliştirebilmektedir. Bu

---

⁶ Bir kısım yazarlar veri kullanımını da dijital pazarların özellikleri arasında saymıştır (Crémer vd., 2019). Ancak çalışmanın veriyi odak noktası yapması nedeniyle dijital pazarlarda verinin rolü ve veriden kaynaklanan rekabetçi endişeler ayrı başlıklarda incelenecektir.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_09_156, Erişim Tarihi: 18.07.2020.

nedenle, veri toplama ve değerlendirme yeteneği, teşebbüslerin yenilik yapma güdüleri bakımından itici bir güç oluşturmaktadır (MK 2015, 30). Platformlar tarafından çok çeşitli veriler toplanabilmektedir. Ancak ürün ve hizmetlerin kişiselleştirilmesi daha çok kişisel verilerle⁸ mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla dijital ekonomilerde asıl değer yaratan kaynağın kullanıcılar hakkında toplanan kişisel veriler olduğu vurgulanmalıdır (ACBJR 2016, 3).

Diğer yandan, verinin çevrim içi platformun başarılı şekilde faaliyet göstermesi için yeterli olmadığı, bunun için teşebbüslerin doğru yönetimsel, mühendislik ve analitik beceriler ile iyi işleyen bir algoritmaya sahip olması gerektiği yönünde görüşler de bulunmaktadır (Tucker ve Wellford 2014, 9; Lerner 2014, 30-32; Sokol ve Comerford 2016, 7). Bu görüşün temsilcileri tarafından, verinin değerinin, ondan çıkarılabilecek öngörüye, bunun da verinin nasıl bir algoritmayla yapılandırıldığı ve analiz edildiğine bağlı olduğu ileri sürülmektedir.

Ancak, algoritma kullanıcı verileriyle etkileşime girdikten sonra kendini geliştirdiğinden, makine öğrenimi tabanlı herhangi bir yazılımın başarısı, verinin kalitesine ve miktarına bağlıdır (Kathuria ve Globocnik 2019, 6; Groth, 2017). Bu yaklaşımın Google tarafından da kabul edilmiş olduğu “*Başkalarından daha iyi algoritmalarımız yok. Daha fazla veriye sahibiz.*” sözleriyle ifade edilmiştir.⁹ Mühendislik kaynakları ve iyi işleyen bir algoritma başarılı bir dijital platform için gerekli olmakla birlikte, algoritmaların işlemesi ve geliştirilebilmesi ve kullanıcılara kaliteli ürün veya hizmet sunulması için de “veri” gereklidir (Graef 2015a, 504).

Son olarak, dijital pazarlarda veri alınıp satılabilen bir varlık olarak da rol almaktadır. Bu durumda veri, diğer ürünler gibi, bir pazarın ana ürünü olarak sözleşmenin konusu olabilmektedir. Böylece teşebbüsler, hâlihazırda sahip oldukları verilerle üçüncü taraflardan satın aldıkları verileri ilişkilendirerek kaynaklarını zenginleştirebilmektedir (MK 2015, 29).

---

⁸ Kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır (GDPR m.4, KVKK m.3). Buna göre; kişinin ismi, kimlik numarası, fiziksel özellikleri, sağlık durumu gibi bilgileri kişisel veri niteliğindedir.

⁹ <https://www.cnet.com/news/tim-oreilly-whole-web-is-the-os-of-the-future/>, Erişim Tarihi: 20.08.2020.

Özetle, veri, dijital pazarlarda ödeme aracı, üretim girdisi ve ticareti yapılabilen bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle üretim girdisi olarak kullanılabilmesi yönüyle veri, teşebbüslere, ürün veya hizmetlerini geliştirme ve yeni ürün veya hizmet üretme imkânı tanıdığından rakiplerine kıyasla önemli bir rekabetçi avantaj sağlamaktadır. Çalışma kapsamında da verinin yoğunlukla bu rolü üzerinde durulacaktır.

1.3. DİJİTAL PAZARLARDA VERİDEN KAYNAKLANAN REKABETÇİ ENDİŞELER

Çevrim içi platformlarda görülen ağ etkileri ve ölçek ekonomileri, bu platformların ilgili pazarlarda güçlü bir konuma sahip olmalarına olanak tanımakta, aynı zamanda önemli miktarda verinin bu platformlarda toplandığı anlamına da gelmektedir. Bu durum, aşağıda daha detaylı açıklanacağı üzere, veriden kaynaklanan ölçek ve kapsam ekonomileriyle birlikte değerlendirildiğinde, verinin önemli pazar gücü oluşturmasını sağlamaktadır. Ayrıca, kullanıcılardan elde edilen veriler ve bu veriler sayesinde sunulan kişiselleştirilmiş hizmetler, kullanıcıların belirli bir hizmete kilitlenmesine, böylelikle veriyi kullanan teşebbüse sağladığı pazar gücünün sürdürülmesine neden olmaktadır.

Verinin teşebbüslere pazar gücü sağladığı mekanizmalardan biri geri bildirim döngüsüdür (OECD 2016, 10; Furman vd. 2019, 33). Bir platform, kullanıcı kazandıkça daha fazla kullanıcı verisi elde edebilmekte, söz konusu veriler kullanıcılar ve ihtiyaçları hakkında daha iyi öngörüler sağladığından hizmetinin kalitesini iyileştirebilmekte ve bu şekilde daha fazla kullanıcı çekebilmektedir. Bu durum, öğretilde, kullanıcı geri bildirim döngüsü (*user feedback loop*) olarak ifade edilmektedir. Diğer yandan, bir platform daha fazla kullanıcı ve buna bağlı olarak daha fazla kullanıcı verisi kazandıkça reklamverenlere daha iyi hedeflenmiş reklamcılık hizmeti sunabilmekte, dolayısıyla daha fazla reklamveren çekerek gelirini artırabilmekte, artan gelire hizmetinin kalitesini artırmak için daha fazla yatırım yapabilmekte, böylece daha fazla kullanıcı ve reklamveren çekebilmektedir. Bu durum ise parasallaştırma geri bildirim döngüsü (*monetisation feedback loop*) olarak ifade edilmektedir.

Geri bildirim döngüsü, büyük miktarda veriye sahip teşebbüslerin, küçük teşebbüslere kıyasla, daha düşük maliyetlerle ürün veya hizmetlerinin kalitesini yükseltmelerine olanak tanıyan dinamik bir ölçek ekonomisi biçimi yaratmaktadır (Stigler Raporu 2019, 37). Bu teoriye göre, küçük ölçekteki rakipler yerleşik teşebbüsle karşılaştırılabilir miktarda kullanıcı ve dolayısıyla veriden yoksun kalacakları için etkin şekilde rekabet edemeyeceklerdir. Bu nedenle, geri bildirim döngüsü, güçlü olanı daha güçlü ve zayıfı ise daha zayıf hale getirmektedir (Shapiro ve Varian, 1999). Yeni oyuncu, bu bariyeri aşamadığı için muhtemelen yerleşik teşebbüsün tersine *bir kısır döngü* deneyimleyecektir (Stigler Raporu 2019, 40). Dolayısıyla bu döngüler, güçlü pazar konumunu daha da güçlendirerek yoğunlaşma artışına ve hatta hâkim duruma yol açabilmektedir (Schepp ve Wambach 2016, 121).

Buna karşılık, veri miktarı arttıkça ek bilgiye sahip olmanın değerinin azaldığı, bu nedenle verinin ölçeğe göre azalan getiriye sahip olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır (Lerner, 2014). Bahsi geçen görüşe göre, bu durum, geri bildirim döngüsünün etkisini sınırlandırmakta ve veriden kaynaklanan rekabet avantajını önemli ölçüde azaltabilmektedir. Ancak verinin sağladığı rekabet avantajının ve yarattığı giriş engelinin gücü, kullanıcı verisinin marjinal faydasının azalmaya başladığı noktaya bağlı olacaktır. Marjinal verinin sağladığı faydanın ancak çok yüksek veri hacmine erişildikten sonra azalmaya başlaması halinde, büyük hacimli veri, bir platforma rekabet avantajı sağlayabilmekte ve platformun pazar gücüne katkıda bulunabilmektedir (Shelanski 2013, 1681). Dolayısıyla ölçek ekonomilerinin kapsamı, söz konusu çevrim içi hizmete bağlı olarak farklılık gösterebildiğinden genellemelerden kaçınılması ve duruma özgü değerlendirme yapılması gerekmektedir (Schepp ve Wambach 2016, 121).

Ayrıca, verinin sağladığı pazar gücü, kapsam ekonomilerine işaret eden, bir teşebbüsün farklı veri türlerini birleştirme kapasitesiyle de artabilmektedir (OECD 2015, 184). Bu veriler, kullanıcı alışkanlıklarına ilişkin daha fazla öngörü sunarak teşebbüslerin hizmetlerini daha da iyileştirmelerine ve pazarda güçlenmelerine olanak tanımaktadır. Newman'ın Google örneğinde vurguladığı gibi, Google, arama motorunu kullanan herkesten veri toplamanın haricinde ayrıca, kullanıcıların, Gmail'den ne yazdıkları, YouTube'den ne izledikleri, Google Haritalar'dan nerede buldukları ve Google Android'den telefonlarının kullanımıyla ilgili

diğer tüm verilerini elde etmektedir.¹⁰ Bu çok çeşitli veri kümesi, teşebbüslere, kullanıcıları hakkında tek bir hizmetle tek başına mümkün olmayan daha ayrıntılı profiller oluşturmaya olanak tanımaktadır. Benzer şekilde, Komisyon, *Google/DoubleClick* kararında, toplanan verilerin kalitesine dayalı rekabetin, yalnızca ilgili veri tabanlarının büyüklüğüne değil, aynı zamanda rakiplerin erişebildiği farklı veri türlerine de bağlı olduğunu belirtmiştir.¹¹

Arz tarafındaki ölçek ve kapsam ekonomileri, ayrıca yukarıda bahsedilen talep tarafındaki doğrudan ve dolaylı ağ etkileriyle desteklenmektedir (OECD 2015, 186). Doğrudan ağ etkileri nedeniyle kullanıcı sayısındaki artış, hizmetin daha fazla veri toplamasını sağlayabilmektedir. Dolaylı ağ etkileriyle ise platform, bir tarafında toplanan verileri yalnızca platformun o tarafındakilere sunulan hizmetin değil, aynı zamanda platformun diğer tarafına sunulan hizmetin de geliştirilmesi için kullanabilmektedir. Böylece, verinin yeniden kullanılması, kapsam ve ölçek bakımından ek getiri sağlamakta ve çok taraflı platformun pazar konumunu güçlendirmektedir (Schepp ve Wambach 2016, 121-122).

Dijital pazarlarda elde edilen kullanıcı verisinin yol açtığı bir başka rekabetçi endişe, kullanıcı ve reklamverenlerin belirli bir platforma kilitlenmesidir. Bunlar, başka platformu tercih etse bile, geçiş maliyeti geçişi mantıklı kılmayacak kadar yüksek olduğunda kilitlenme etkisiyle karşılaşmaktadır. Kullanıcılar bakımından geçiş maliyeti, geçmiş kullanıcı deneyimine dayalı kişiselleştirme yoluyla hizmet sunulması halinde artmaktadır. Örneğin, kullanıcılar, tercihleri hakkında veri toplayan ve bu sayede arama sonuçlarını beklentilerine göre uyarlayabilen bir arama motorundan veya satın alma davranışları hakkında bilgi toplayarak gelecekteki satın alımları için önceki tercihleri temelinde daha alakalı önerilerde bulunabilen e-ticaret platformundan ayrılmak konusunda isteksiz olabilmektedir. Bir başka ifadeyle, arama sonuçlarının ve satın alma önerilerinin kişiselleştirilmesine yönelik eğilim, kullanıcıların başka bir platforma geçiş maliyetlerini artırabilmekte, kullanıcıları daha iyi alternatifler mevcut olsa dahi ilk kullandıkları platforma kilitleyebilmektedir (Graef 2016, 52).¹²

¹⁰ https://www.huffpost.com/entry/taking-on-googles-monopol_b_3980799?guccounter=1, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

¹¹ *Google/DoubleClick*, Case COMP/M.4731 [2007], para.273.

¹² Kullanıcıların işletim sistemi veya internet tarayıcısından bağımsız olarak internette bulunan her arama motoruna sınırsız erişimi bulunduğundan yüksek geçiş maliyetleri bulunmadığı yönünde görüşler de mevcuttur (Bork ve Sidak 2012, 671-672; Edlin ve Harris 2013, 193-194).

Sosyal ağ pazarlarında ise başka platforma geçmek isteyen kullanıcıların yeniden profil oluşturması zaman ve çaba gerektirdiğinden platformda bulunan fotoğrafları, durum güncellemeleri, konuşma geçmişleri gibi veriler geçiş maliyeti yaratabilmektedir (Newman 2018, 1519). Benzer durum e-ticaret platformlarındaki satıcılar bakımından da geçerli olup satıcının tüketicilerden aldığı olumlu veya olumsuz puanlara göre oluşturulan satıcı profili geçiş maliyeti oluşturabilmektedir (Picker 2008, 6). Bu nedenle, aslında başka bir platforma geçmeyi tercih etmesine rağmen, sosyal ağ kullanıcısı¹³ ve e-ticaret platformu satıcısı, profillerini başka platforma aktaramazsa veri taşıma süreci çok külfetli olduğu için ilk katıldığı platforma kilitlenebilmektedir (Graef 2016, 53).

Reklamverenler bakımından ise birden fazla platformu kullanabilmelerinden hareketle, geçiş maliyetlerinin yüksek olmadığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, reklamverenler platform değiştirmek istediklerinde, sağlayıcılar, reklamverenlerin reklam kampanyalarını rakip hizmetlere aktarma olanaklarını kısıtlayarak geçiş maliyeti yaratabilmektedir. Reklamverenler reklam kampanyalarının tüm ayrıntılarını yeniden başka bir platforma girmeyi külfetli bulunduğu ilk kullandığı platforma kilitlenebilmektedir (Graef 2016, 51).

Dolayısıyla bazen pazarın doğası gereği bazen de yerleşik teşebbüsün davranışı nedeniyle kullanıcı ve reklamverenlerin istedikleri platforma geçişleri engellenebilmektedir. Bu durumda, yeni oyuncular, ürün veya hizmetleri yerleşik teşebbüse kıyasla üstün olsa bile pazardan pay elde edemeyebilmektedir. Bu kapsamda, verinin toplanmasındaki kapsam ve ölçek ekonomilerinin neden olduğu giriş engeli ve pazar gücü, kullanıcıların ve reklamverenlerin platforma kilitlenmesiyle korunabilmekte ve güçlendirilebilmektedir. Böylece veri, tek başına bir gösterge olmasa da, dijital pazarlarda pazar gücünün değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Körber 2016, 5).

---

¹³ Kilitlenme etkisi ağ etkilerinden de kaynaklanabilmektedir. Örneğin, bir sosyal ağ platformu kullanıcısının platform değiştirmesi, ilk platformu kullanan ve etkileşim içinde bulunduğu kişileri bırakmak anlamına geleceğinden bu kullanıcı arkadaşları da kendisiyle platform değiştirmedeği sürece değişim bakımından isteksiz olabilecektir (Alman Rekabet Otoritesi 2016, 13; Stucke ve Grunes 2016, 292).

Sonuç olarak, bir yandan kullanıcılara sunulabilecek ürün veya hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesinde ve yeni ürün veya hizmet geliştirilmesinde, diğer yandan platformun finans kaynağı reklamverenlere hedefe yönelik reklamcılık hizmetleri sunulmasında kilit rol oynayan veri, dijital ekonomiler bakımından önemli bir kaynaktır. Bu nedenle, sahip olan teşebbüslere ciddi bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Dijital pazarlarda görülen ağ etkileri, ölçek ekonomileri ile veriden kaynaklanan ölçek ve kapsam ekonomileri, geçiş maliyeti ve buna bağlı kilitleme etkisi yerleşik teşebbüslerin daha fazla veri elde etmesine yol açmaktadır. Anılan pazar dinamikleri ayrıca, pazara yeni giren veya pazardaki küçük ölçekli rakiplerin ürün veya hizmet sunabilmesi için ihtiyaç duyduğu veriye erişim sorunu yaşamasına neden olabilmektedir. Bu durum tek başına kötüye kullanma teşkil etmemekle birlikte, yerleşik teşebbüslerin, verinin sağladığı rekabetçi avantajı kaybetmemek amacıyla rakiplerinin ihtiyaç duydukları verileri elde etmelerini engellemeye çalışarak pazar gücünü sürdürme ve rakiplerini pazardan dışlama riski bulunmaktadır. İzleyen bölümde bu risk değerlendirilecektir.

BÖLÜM 2

DİJİTAL PAZARLARDA RAKİPLERİN VERİYE ERİŞİMİNİN ENGELLENMESİ

Önceki bölümde belirtildiği üzere, teşebbüslerin rekabet gücü, veriye erişim ve bu veriyi yeni ve yenilikçi ürün veya hizmetler geliştirmek için kullanma yeteneğine bağlı hale gelmiştir. Bunun sonucunda yerleşik teşebbüslerin, sahip oldukları verinin kendilerine sağladığı rekabetçi avantajı korumak amacıyla bu veriye rakiplerinin erişmesini engelleyecek rekabet karşıtı stratejiler geliştirme riski artmaktadır (Stucke ve Grunes 2015b, 10; Graef vd. 2015, 2). Rakiplerin veriye erişiminin engellenmesi, erişim talepleri reddedilerek veya mevcut erişimleri kesilerek doğrudan yapılabileceği gibi kullanıcıların veri taşınabilirliğinin sınırlandırılması, başka bir ifadeyle kendi verilerini elde etmeleri ve/veya başka platforma aktarmalarının kısıtlanması suretiyle dolaylı olarak da gerçekleştirilebilmektedir (Stucke ve Grunes 2016, 40; Katz 2019).

Bu davranışların rekabet hukuku bakımından sonuçları üzerine yapılan tartışmaların yasal belirlilik kazanması yolunda ilk adım Alman Rekabet Yasası'nda yapılması öngörülen 10. Yasa Değişikliği Taslağı¹⁴ ile atılmıştır. Anılan düzenlemeyle, veriye erişim sağlanmasının reddi hâkim durumun kötüye kullanılması hallerinden biri olarak sayılmıştır. Böylelikle şebeke ve altyapı varlıklarının haricinde verinin de belli şartlar altında zorunlu unsurun rakiplerle paylaşılmasını güvence altına alan sözleşme yapmanın reddi yasağının kapsamına eklenmesi öngörülmektedir. Ayrıca, söz konusu değişiklikle, Alman Rekabet

---

¹⁴ Almanca versiyonu için bkz. <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/G/gwb-digitalisierungsgesetz-referentenentwurf.html>, Erişim Tarihi: 21.09.2020. Tezin sunulduğu tarihten sonra Alman Rekabet Yasası'nda öngörülen söz konusu 10. Yasa Değişikliği 19.01.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2021/19_01_2021_GWB%20Novelle.html, Erişim Tarihi: 26.01.2022.

Otoritesine “pazarlar genelinde rekabet için olağanüstü önemli teşebbüsün”¹⁵ ürün veya hizmetlerin birlikte çalışabilirliğini ve veri taşınabilirliğini daha zor hale getirmek suretiyle rekabeti engellemesini önleme yetkisi verilmesi planlanmaktadır.¹⁶

Gerek Avrupa’da üye ülke kurum ve kuruluşlarının raporları gerekse Taslak Yasa’nın yayınlanmasıyla birlikte, veriye erişimin sağlanması ve engellenmesi hususları, öğretilerde şiddetle tartışılan konulardan biri haline gelmiştir. Söz konusu tartışmalar çerçevesinde, bu bölümde, öncelikle hâkim durumdaki teşebbüsün rakiplerinin doğrudan ve dolaylı olarak veriye erişimini engellemesinin rekabet hukuku kapsamında değerlendirmesine, ardından rekabet otoriteleri tarafından kullanıcı verilerinin rakiplerin erişimine açılması yükümlülüğü getirilmesi halinde meydana gelebilecek muhtemel sorunlara yer verilecektir.

2.1. REKABET HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN RAKİPLERİN VERİYE ERİŞİMİNİN ENGELLENMESİ HALİNDE HÂKİM DURUMDAKİ TEŞEBBÜSÜN SORUMLULUĞU

2.1.1. Rakiplerin Taleplerinin Doğrudan Reddedilmesi Yoluyla Veriye Erişiminin Engellenmesi

Teorik açıdan, hâkim durumdaki teşebbüsün sahip olduğu veriyi rakibine sağlamayı reddetmesi, belirli koşulları karşılaması halinde sözleşme yapmanın reddi kapsamında ihlal teşkil edebilmektedir (OECD 2020, 41).¹⁷ Sözleşme yapmayı reddetme, rakibin veriye erişim talebinin en başında reddedilmesi veya mevcut durumda sağladığı erişimin belirli bir noktadan sonra kesilmesi şeklinde meydana gelebilmektedir.

¹⁵ *Undertakings with paramount significance for competition across markets*. Taslak Yasa ile getirilen yeni bir kavram olup bir teşebbüsün pazarlar genelinde rekabet için olağanüstü önemli olup olmadığı değerlendirilirken teşebbüsün hâkim durum, finansal güç, kaynaklara erişim, dikey entegrasyon, verilere erişim ve faaliyetlerinin üçüncü tarafların ticari faaliyetleri için önemi gibi unsurların dikkate alınması öngörülmektedir (Höppner, 2020).

¹⁶ Bu hüküm, teşebbüslere otomatik olarak uygulanmayacak, öncelikle Alman Rekabet Otoritesi tarafından yasaklama kararı verilmesi gerekecektir. Bu kapsamda, Otorite öncelikle teşebbüsün pazarlar genelinde rekabet için olağanüstü önemli olduğunu belirleyecek, ardından Taslak Yasa’da yer alan diğer değişiklik önerileri için bkz. Höppner (2020).

¹⁷ Benzer görüşler için bkz. Vanberg ve Ünver (2017, 9), EDPS (2014, 31), Drexl (2016, 280), ACB-JR (2016, 17-18).

Kural olarak, teşebbüslerin sözleşme yapacakları tarafı seçme ve mülkiyetlerinde bulunan varlıklar üzerinde özgürce tasarruf edebilme hakları bulunmakla birlikte sınırlı durumlarda hâkim durumdaki teşebbüsün sözleşme yapmayı reddetmesi rekabeti kısıtlayıcı bir davranış olarak değerlendirilebilmekte ve teşebbüse sözleşme yapma yükümlülüğü getirilebilmektedir.¹⁸ Anılan davranışın ihlal teşkil edebilmesi için reddetmenin alt pazarda rekabet etmek için vazgeçilmez bir ürüne ya da hizmete ilişkin olması, alt pazarda etkin rekabeti ortadan kaldıracı ve tüketici zararına yol açabilecek nitelikte olması gerekmektedir.¹⁹ Erişim talep edilen varlığın fikri mülkiyet hakları kapsamında korunması halinde ise sayılan şartlara ek olarak reddetmenin yeni ürün veya hizmetin ortaya çıkmasını engellemesi şartı aranmaktadır.²⁰

Sözleşme yapmanın reddi vakaları, bugüne kadar liman, demiryolu ağı, telekomünikasyon altyapısı gibi maddi varlıklar ile fikri mülkiyet haklarıyla korunan gayri maddi varlıklara ilişkin olmuştur. Rakiplerin veriye erişiminin engellenmesi de esasında yeni bir sorun değildir. *Magill*²¹, *IMS Health*²² ve *Microsoft*²³ kararlarının da veriye ilişkin olduğu görülmektedir. Erişime konu olan veri *Magill* kararında televizyon yayın akış bilgileriyle, *IMS Health* kararında ilaç ve medikal ürün satışına ilişkin olan “1860 yapı taşı oluşumu” adlı veritabanı, *Microsoft* kararında ise çalışma grubu sunucu işletim sistemi adı verilen bazı yazılım ürünleri için birlikte çalışabilir arayüz bilgileridir.

Ancak dijital pazarların gelişmesiyle veri kullanımı yeni endişelere neden olmuştur. AB rekabet uygulamasında son zamanlarda uygulanmayan zorunlu unsur doktrini, bu endişeleri gidermek adına, AB rekabet politikası tartışmalarında teknoloji devlerinin “kapı bekçisi” olarak hareket ettiği pazarları rekabete açmak için bir araç olarak tartışılmaya başlanmıştır (Graef 2019, 1). Bu durum, beraberinde, kullanıcı verileri bakımından yapılacak değerlendirmenin geleneksel sözleşme yapmanın reddi uygulamalarından farklı bir analiz gerektirip

---

¹⁸ Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz (Kılavuz) para.35.

¹⁹ Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanmalarında 82. Madde Uygulama Önceliklerine İlişkin Rehber (Rehber) para.81, Kılavuz para.43.

²⁰ *Microsoft v. Commission*, Case T-201/04 [2007] ECR II-3601, para.334.

²¹ *RTE&ITP (Magill)*, Case C-241-242/91 P [1995] ECR I-743.

²² *IMS Health v. NDC Health*, Case C-418/01 [2004] ECR I-5039.

²³ *Microsoft*, Case COMP/37.792 [2004].

gerektirmeyeceği sorusunu gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, aşağıda veriye erişimin reddinin sözleşme yapmanın reddi kapsamında ihlal olabilmesi için gereken şartlar değerlendirilecektir. Ancak konu hakkında yürütülen tartışmalar özellikle verinin vazgeçilmezlik şartını sağlayıp sağlamadığı noktasında toplandığından (Crémer vd. 2019, 98; Tombal 2019, 71) yoğunlukla vazgeçilmezlik şartına ilişkin tartışmalara yer verilecektir.

2.1.1.1. Vazgeçilmezlik

Rekabete aykırı dışlayıcı bir davranış olarak sözleşme yapmanın reddinde ilk şart, reddedilen varlığın pazarda rekabet edebilmek için vazgeçilmez olmasıdır. Ancak vazgeçilmezlik koşulu, erişim talep edilen girdi olmaksızın rakibin pazara giremeyeceği veya pazarda faaliyetine devam edemeyeceği anlamına gelmemektedir. Bunun yerine, alt pazardaki rakiplerin reddetme eyleminin neden olduğu rekabetçi dezavantajları, en azından uzun vadede dengeleyecek fiili veya potansiyel ikame imkânlarının olmaması olarak anlaşılmalıdır.²⁴

Vazgeçilmezlik koşulu daha eski tarihli kararlarda da ele alınmakla birlikte *Oscar Bronner* kararında²⁵ daha detaylı değerlendirilmiştir. Anılan kararda, vazgeçilmezlik koşulu bakımından ikame edilebilirlik ve yeniden oluşturulabilirlik olmak üzere iki aşamalı değerlendirme yapılmıştır. Buna göre ilk aşamada, redde konu ürün veya hizmetin alternatif temin kaynaklarının varlığı incelenmiş, söz konusu ürün veya hizmetin ikamesi mevcutsa daha az avantajlı olsa dahi vazgeçilmez olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmiştir.²⁶ İkinci aşamada ise erişim talep eden teşebbüs tarafından tek başına veya farklı teşebbüslerle bir araya gelerek erişim talep edilen varlığın tekrar oluşturulmasını imkânsız kılan veya makul olmayan şekilde zorlaştıran teknik, yasal veya ekonomik engellerin mevcudiyeti değerlendirilmiş, bu tür engeller olmadığı için vazgeçilmezlik koşulunun sağlanmadığı ifade edilmiştir.²⁷ Kararda ayrıca, bahse konu varlığın, küçük ölçekli bir teşebbüs tarafından yeniden oluşturulamaması vazgeçilmez olması için yeterli görülmemiş, yerleşik teşebbüsle eşdeğer ölçekte ve etkinlikte

---

²⁴ Rehber para.83, Kılavuz para.44.

²⁵ *Oscar Bronner v. Mediaprint*, Case C-7/97 ECR I-7791 [1998].

²⁶ A.g.k. para.43.

²⁷ A.g.k. para.44.

bir teşebbüs tarafından yeniden oluşturulması ekonomik olarak uygun olmadığına vazgeçilmezlik koşulunun karşılanabileceği belirtilmiştir.²⁸ Bu yaklaşım sonraki tarihli *IMS Health* kararında da benimsenmiştir.²⁹

Daha güncel tarihli *Microsoft* kararında³⁰ ise vazgeçilmezlik koşuluna ilişkin eşiğin düşürüldüğü görülmektedir. Microsoft, rakiplerine Microsoft kullanıcı bilgisayarını veya bir sunucu işletim sistemiyle iletişim kurabilecekleri yeterli birlikte çalışabilirlik düzeyini sağlayacak beş alternatif yöntem sunduğunu belirtmesine rağmen,³¹ Genel Mahkeme bu itirazı kabul etmemiş, birlikte çalışabilirliğin derecesine vurgu yaparak diğer rakiplerin işletim sistemlerinin Microsoft ürünleriyle aynı işlevi kazanması ve rakiplerin Microsoft'la eşit şartlarda ilgili unsura erişmesi gerektiğine hükmetmiştir.³² Bu yaklaşım, *Oscar Bronner* kararında ortaya konulan erişim talep edilen varlığın rakipler için ekonomik olarak uygun alternatifleri olduğu sürece en avantajlı olasılık olup olmadığına belirleyici olmadığına işaret eden yaklaşımdan farklılaşmaktadır.

Bu kapsamda, verinin nesnel olarak gerekli olup olmadığına değerlendirilmesinde de, yukarıda anılan kararlardaki yaklaşımdan hareketle, diğer varlıklarda olduğu gibi kendisiyle ikame edilebilir alternatiflerinin varlığı ve öngörülebilir bir gelecekte tekrar oluşturulabilme ihtimali incelenmelidir. Bu doğrultuda, söz konusu şartın, erişim talep eden teşebbüsün yerleşik hizmet sağlayıcısının sahip olduğu verilerin gerçekten benzersiz olduğu ve başka yolla elde etmesinin mümkün olmadığını kanıtlaması halinde karşılanabileceği kabul edilmektedir (Geradin ve Kuschewsky 2013, 15). Ancak yapılacak değerlendirmede dijital pazarlardaki veriyi, diğer varlıklardan ayıran karakteristik özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir.

Verinin zorunlu unsur olarak değerlendirilemeyeceğini savunan yazarların temel savı, veriyi diğer varlıklardan ayıran temel özelliklerinden birinin, hem üretimde hem de tüketimde rekabet dışı bir varlık (*non-rivalrous good*) olmasıdır (Tucker 2019, 13). Buna göre, belirli veri setinin toplanması, diğer teşebbüslerin

---

²⁸ A.g.k. para.45-46.

²⁹ A.g.k. para.28.

³⁰ Bkz. dipnot 20.

³¹ A.g.k. para.345-347.

³² A.g.k. para.421.

benzer verileri aynı veya başka yollarla elde etmesine engel teşkil etmemektedir. Benzer şekilde, veri kullanım sırasında tükenmemekte, bu nedenle eş zamanlı birden fazla teşebbüs tarafından değerini kaybetmeden kullanılabilir (Sokol ve Comerford 2016, 6).³³

Verinin rekabet dışı bir varlık olduğu yönündeki görüş, temel olarak, kullanıcıların aynı hizmet için birden fazla farklı sağlayıcıyı aynı anda kullandığı ve bu nedenle kullanıcıların verilerini birden çok sağlayıcıyla paylaştığı savıyla desteklenmektedir (Tucker ve Wellford 2014, 3). Diğer yandan, verinin değeri genellikle ondan çıkarılan bilgiye bağlı olup (Manne ve Sperry 2015, 9), çoklu erişimin yaygın olmadığı pazarlarda dahi, farklı teşebbüslerin farklı veri türlerini toplayarak aynı bilgiyi üretebilmeleri mümkündür (Colangelo ve Maggolino 2017, 4).³⁴ Dolayısıyla günümüzde artan internet ve akıllı telefon kullanımı, kullanıcıların sürekli olarak ihtiyaç ve tercihlerine ilişkin dijital ayak izlerini bırakarak veri oluşturmalarına neden olmakta (Lambrecht ve Tucker 2015, 7), böylece günümüz koşullarında farklı teşebbüslerin aynı bilgiye erişimi ve söz konusu bilginin aynı anda kullanılması mümkün hale gelmektedir. Bu durum, verinin aynı anda birden fazla yerde bulunabildiğine (*ubiquitous*) ve elde edilmesinin kolay olduğuna işaret etmektedir (Tucker ve Wellford 2014, 3).

Buna ek olarak, Sokol ve Comerford'un (2016, 6) Shapiro ve Varian'dan aktardığı üzere, verinin üretim ve dağıtımını neredeyse sıfır marjinal maliyet içermektedir. Eş deyişle, verileri oluşturmak ve yönetmek için gerekli altyapı ve teknik yeterlilikler elde edildikten sonra veri üretmek ve dağıtmak maliyetsiz bir faaliyettir. Ayrıca, verilerin depolanması ve analiz edilmesi gelişen teknolojiler sayesinde ucuzlamaya devam etmektedir (Tucker ve Wellford 2014, 3; Balto ve Lane 2016, 6).

İlaveten, bir kısım yazarlarca, *Oscar Bronner* kararındaki gibi kendi tesisini kurmanın zor olduğu hallerde tesisi “diğerleriyle işbirliği içinde” yapma olasılığı³⁵ da değerlendirilmekte ve diğer piyasa oyuncularıyla işbirliği yaparak

---

³³ Benzer görüşler için bkz. Tucker ve Wellford (2014, 3), Lambrecht ve Tucker (2015, 5), Lerner (2014, 21).

³⁴ Örneğin, kullanıcıların müzik tercihine ilişkin verilerine, arama motoru tarafından kullanıcıların aramaları analiz edilerek ulaşabileceği gibi sosyal ağ sağlayıcıları tarafından kullanıcıların profillerindeki paylaşımlar analiz edilerek de ulaşılabilir (Graef 2016, 248).

³⁵ A.g.k. para.44.

da veriye erişim sağlanabildiği ifade edilmektedir (Bruc, 2019). Kendi veri setini oluşturamayan teşebbüsler ihtiyaç duydukları kullanıcı verilerini veri satıcıları (*data broker*)³⁶ aracılığıyla da elde edebilmektedir (Tucker ve Wellford 2014, 3; Colangelo ve Maggiolino 2017, 18). Bu nedenle, teşebbüslerin veriye erişim bakımından pek çok alternatif kaynağının bulunduğu kabul edilmektedir (Lambrecht ve Tucker 2015, 3). Dolayısıyla öğretilerde, verinin yukarıda sayılan özellikleri nedeniyle teşebbüslerin ihtiyaç duyduğu verileri pazardan kolayca elde edebilecekleri veya yeniden oluşturabilecekleri, bu nedenle söz konusu verilerin dijital pazarlar bakımından zorunlu unsur olarak değerlendirilmesinin mümkün olamayacağı görüşü de yer edinmektedir.

Benzer yaklaşımın Komisyonun veri güdümlü pazarlardaki bazı birleşme/devralma kararlarında da devam ettiği görülmektedir.³⁷ Komisyon *Google/DoubleClick*,³⁸ *Telefónica/Vodafone/Everything Everywhere/JV*,³⁹ *Facebook/WhatsApp*,⁴⁰ *Microsoft/LinkedIn*⁴¹ ve *Verizon/Yahoo*⁴² kararlarında işlem sonrası birleşen veri setlerinin yeni oluşan teşebbüse rakipleri tarafından erişilemeyecek

³⁶ Tüketicilerin kişisel bilgilerini toplayan ve bu bilgileri yeniden satan veya başkalarıyla paylaşan şirketler olarak tanımlanmakta olup veri ekonomisinin önemli katılımcıları olarak kabul edilmektedir (FTC, 2014).

³⁷ Çevrim içi platform tarafından sahip olduğu kullanıcı verilerine rakiplerinin erişim talebinin reddine ilişkin AB’de henüz vaka/karar bulunmamakla birlikte söz konusu birleşme/devralma kararlarında işlem sonucu birleşen veri setlerinin yeni teşebbüse rekabetçi avantaj sağlayıp sağlamadığı, bunların benzerlerinin rakipleri tarafından yeniden oluşturulmasının mümkün olup olmadığı, rakiplerin pazara giriş veya pazarda büyümesini engelleyip engellemediği incelendiğinden anılan kararlar sözleşme yapmanın reddi vakaları bakımından da önem arz etmektedir.

ABD mahkemelerinde ise platformdan edindiği verilere dayanarak veri analizi hizmeti veren teşebbüslerin daha sonra söz konusu verilere erişiminin kesilmesinin incelendiği *Peoplebrowsr-Twitter* ve *hiQ-LinkedIn* davaları bulunmaktadır. Anılan davalardan ilki, Twitter’ın, Peoplebrowsr’ın *tweet*lere erişiminin engellenmesini konu almış ve tarafların uzlaşmasıyla sona ermiştir (Graef 2016, 257; *PeopleBrowsr, Inc. et al. v. Twitter, Inc.*, C-12-6120 EMC, [2013]). HiQ’nun, LinkedIn’deki kamuya açık profil verilerini “kazınması” (*data scraping*) işleminin LinkedIn tarafından engellenmesini konu alan ikinci dava ise veri kazınma işleminin zorunlu unsur doktrini altında incelenmesi bakımından önem arz etmektedir. Ancak Mahkeme *Aspen Skiing* kararına atıfta bulunarak somut olayda anılan karardaki şartların sağlanmadığı gerekçesiyle hiQ’nun antitröst iddialarını reddetmiştir (*hiQ Labs, Inc. v. LinkedIn Corporation*, 17-cv-03301-EMC [2020]; *Aspen Skiing Co. v. Aspen Highlands Skiing Corp.*, 472 U.S. 585 [1985]).

³⁸ A.g.k. para.269-272, 365.

³⁹ *Telefónica UK/Vodafone UK/Everything Everywhere/JV*, Case COMP/M.6314 [2012], para.543.

⁴⁰ *Facebook/WhatsApp*, Case COMP/M.7217 [2014], para.187-189.

⁴¹ *Microsoft/LinkedIn*, Case M.8124 [2016], para.180.

⁴² *Verizon/Yahoo*, Case M.8180 [2016], para.91.

bir rekabet avantajı sağlamayacağını, zira rakipler için benzer verilerin pazarda erişilebilir olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla anılan kararlar, çevrim içi reklamcılık hizmetinin sağlanması için yerleşik teşebbüsün verilerinin vazgeçilmez olarak nitelendirilmesinin zor olduğunu göstermektedir.⁴³

Buna karşılık, verinin rekabet dışı bir varlık olması, elde edilmesi ve depolanmasının ucuz olması, birden fazla yerde bulunabilmesi ve veri satıcıları aracılığıyla elde edilebilir olması pazardaki tüm oyuncular tarafından kolayca ve eşit şekilde erişilebilir olduğu anlamına gelmemektedir (Lasserre ve Mundt 2017, 97). Verinin etkin rekabet için vazgeçilmez olup olmadığının analizi için gönüllü olarak sağlanan (*provided data*), gözleme (*observed data*) ve çıkarıma dayalı (*derived/inferred data*) veri ayırımından⁴⁴ faydalanılmıştır. Kullanıcıların, ad veya e-posta gibi basit verileri bir platforma gönüllü olarak sağladıklarında, başka bir platforma da tekrar sağlamaya hazır olmaları beklenmektedir (Crémer vd. 2019, 101). Bu nedenle, kullanıcıların tekrar başka bir platforma sağlamak için önemli bir çaba harcamasını gerektirmeyen gönüllü verilerin rakipler tarafından da elde edilebileceği çıkarımı yapılabilmektedir.

Ancak gönüllü olarak sağlanan verilerin aksine, gözleme dayalı veriler ilgilenen her teşebbüs tarafından kolaylıkla elde edilebilen türden veriler olmayıp sadece belli konumda bulunan gözlemci niteliğindeki teşebbüsler tarafından

---

⁴³ Tezin tesliminden sonra alınan, Komisyonun 17.12.2020 tarihli *Google/Fitbit* kararıyla söz konusu yaklaşımın değişmeye başladığı söylenebilecektir. Nitekim anılan kararda Komisyon, işlemden sonra, Fitbit'in giyilebilir cihazlarından elde ettiği belirli sağlık ve kişisel faaliyetlere ilişkin verilerin Google'ın hâlihazırda sahip olduğu verilerle birleşmesinin, Google'ın bu tür verileri ticari olarak kullanma yeteneğini daha da güçlendirerek Google'ın bazı veri tabanlı pazarlardaki gücünü artıracak ve rakiplerinin pazara girişini ve pazarda genişleme kabiliyetini engelleyebileceğini tespit etmiştir. Ayrıca Komisyon, veri setlerinin yasa dışı birleşimini önlemeyi amaçlayan çeşitli veri koruma kurallarının olduğunu belirtmekle birlikte bu düzenlemelerin anılan rekabet endişelerini ortadan kaldırmayacağını vurgulamıştır (*Google/Fitbit*, Case M.9660 [2020], para.399-455).

⁴⁴ Gönüllü olarak sağlanan veri, kişiler tarafından bilerek ve açıkça sağlanan verileri ifade etmektedir. Bir form doldururken kimlik bilgilerini yazmak, sosyal medya gönderisi yayımlamak, görüntü ya da video yüklemek bu tür verilere örnektir. Gözleme dayalı veri, kişinin bilgisi dâhilinde olup olmadığından bağımsız olarak bir cihazı, uygulamayı veya hizmeti kullanırken elde edilen verilerdir. Kişiler bu verileri pasif olarak ve bilmeden oluşturmaktadırlar. Konum verileri ve internet arama tercihlerine ilişkin veriler bu türe örnektir. Çıkarıma dayalı veri ise gönüllü sağlanan ve gözleme dayalı verilerin kümeleme, filtreleme gibi veri analiz yöntemleri kullanılarak işlenmesi ve yapılandırılması yoluyla elde edilmektedir. Kişiler muhtemelen bu verilerden habersizdir (OECD 2014, 5; Dünya Ekonomik Forumu 2014, 16-17). Son kategori, verilerle ilgili veri yani "meta veri" olarak da ifade edilmektedir (Graef 2016, 133).

elde edilebilmektedir. Arama motoru veya sosyal ağ gibi bazı kilit hizmetler bakımından pazarlar oldukça yoğunlaşmış olduğundan⁴⁵ sadece birkaç teşebbüs kullanıcı faaliyetlerini izleyebilmektedir. Bu nedenle, veri tüketimi bakımından verinin rekabet dışı bir varlık olması (verinin birden fazla teşebbüs tarafından değerini kaybetmeden aynı anda kullanılabilme durumu) geçerli bir sav olarak ele alınabilmekle birlikte özellikle gözleme dayalı verileri elde etmenin rekabet dışı olduğunu iddia etmek güçleşmektedir (Krämer vd. 2020, 52). Dolayısıyla her yerden kolayca ulaşılabilen veriler olmayan gözleme dayalı verilerin yeniden oluşturulması da genellikle mümkün görünmemektedir (Crémer vd. 2019, 101). Çıkarıma dayalı verilere ilişkin ise Crémer vd. (2019, 101), elde edilme kolaylığı bakımından bir değerlendirmede bulunmaksızın, söz konusu veriler belirli iyileştirme sürecinden geçirildiği için teşebbüslerin normalde bu sonuçları ve içgörülerini rakiplerle paylaşmakla yükümlü olmayacağını belirtmektedir.

Ayrıca, verinin elde edilmesi çeşitli maliyetlere neden olmakta, öncelikle teşebbüslerin geniş veri merkezleri kurması ve bunun için önemli yatırımlar yapması gerekmektedir. Rubinfeld ve Gal (2017), verinin elde edilmesinin önemli batık maliyetlere neden olabileceği, bu nedenle yeniden oluşturulmasının zor olduğu görüşündedir. Büyük veri setlerinin toplanması için teşebbüslerin katlanması gereken bu maliyetlerin yüksekliği, küçük teşebbüsler ile pazara yeni girenlerin yerleşik teşebbüslerin kullandığı büyüklükte ve nitelikte veriye ulaşmasını engelleyebilmektedir (ACBJR 2016, 38). İlaveten, Stucke ve Grunes (2015a, 8) tarafından da teşebbüslerin veri elde etmek uğruna harcadığı kaynak ve çaba göz önünde bulundurulduğunda, veri toplama ve işlemenin maliyetli ve zaman alıcı olduğu savunulmaktadır. Nitekim Komisyon da, taşınabilir navigasyon cihazı üreticisi ve bu cihazlarda kullanılan yazılımın sağlayıcısı TomTom'un dijital harita veri tabanı sağlayıcısı Tele Atlas'ı devralması işlemini incelediği *TomTom/*

---

⁴⁵ Örneğin, Komisyon, *Google AdSense* vakasında, Google'nin 2016 yılında tüm üye devletlerde genel arama pazarında %90'ın üzerinde, Alman Rekabet Otoritesi ise *Facebook* vakasında, Facebook'un sosyal ağlar pazarında Aralık 2018'de Almanya'da günlük aktif kullanıcı sayısına göre %95'in üzerinde pazar payına sahip olduğunu tespit etmiştir (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1770, Erişim Tarihi: 13.08.2020; https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2019/07_02_2019_Facebook.html, Erişim Tarihi: 13.08.2020).

Tele Atlas kararında, dijital harita veri tabanını derleme ve işlemenin maliyetli ve zaman alıcı olduğunu belirtmiştir.⁴⁶

Hizmetlerin son kullanıcılar için ücretsiz olduğu pazarların çoklu erişime eğilimli olduğu iddiasına yönelik olarak ise çoklu erişimin kullanıcıların platform değiştirmek istediğinde karşılaştıkları geçiş maliyetleri ve ağ etkileri nedeniyle yaygın olmadığı ifade edilmektedir (ACBJR 2016, 29). Bu nedenle, çok sayıda çevrim içi hizmet sağlayıcısı olmasına rağmen bazı pazarlarda tüketiciler az sayıda sağlayıcıya yoğunlaşmıştır.⁴⁷ Dolayısıyla sadece bu sağlayıcılar kullanıcı verilerini büyük ölçekte toplamak için doğru konumda bulunduğundan (Krämer vd. 2020, 51) rakiplerin kullanıcı verileri oluşturmak için yeterli ölçüğe ulaşamayabileceği değerlendirilmektedir.

Diğer yandan, teorik olarak rakiplerin yerleşik teşebbüsün veri setine erişebilmek için üçüncü taraf verisi satın alma imkânı bulursa da özellikle arama motorları veya sosyal ağ platformları gibi yoğunlaşmış pazarlardaki yerleşik teşebbüslerin müşteri tabanı ve verisiyle kıyaslandığında, veri satıcıları aracılığıyla erişilebilen verilerin kapsamı, hacmi ve çeşitliliği sınırlı kalabilmektedir (ACBJR 2016, 39). Kaldı ki, potansiyel rakipler veri satıcılarından veya diğer pazar oyuncularından ilgili verileri satın alabilse dahi, yerleşik kullanıcı tabanına sahip sağlayıcılar kullanıcıların değişen ihtiyaçlarına uyum sağlamak için daha iyi bir konumda olup bu nedenle hala önemli bir rekabet avantajına sahip olacaklardır (Graef 2016, 249-250).⁴⁸ Dolayısıyla verinin satın alınması da kimi durumlarda çözüm sunamamaktadır.

Verinin her yerde olduğuna ilişkin savın geçerliliği, verilerin erişilebilirliğine olduğu kadar farklı türlerdeki veriler arasındaki ikame edilebilirliğe de bağlıdır (ACBJR 2016, 44). Bu kapsamda, Komisyon, anılan birleşme/devralma kararlarında, internette aktif olan şirketler tarafından toplanan verileri ayrıntılı

---

⁴⁶ *TomTom/Tele Atlas*, Case COMP/M.4854 [2008], para.26.

⁴⁷ Bkz. dipnot 45.

⁴⁸ Sokol ve Comerford (2016, 7) ise verilerin değerinin zaman içinde azalabilmesi nedeniyle veriden kaynaklanan rekabet avantajının da geçici olduğunu, dolayısıyla bu tür veriler üzerindeki kontrolün kalıcı giriş engeli oluşturmayacağını belirtmektedir. Bununla birlikte, Bourreau vd. (2017, 34), bu verilerin, mevcut veya yeni uygulamaları/algorithmaları iyileştirmek veya geliştirmek için kullanılabilmesi ve bu iyileştirmelerin daha kalıcı bir değer sağlayacağı, böylece kısa ömürlü verilerden de fayda sağlanabileceğini ifade etmektedir.

değerlendirmeden ikame olarak kabul ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir (Graef vd. 2019, 10; Lasserre ve Mundt 2017, 98). Nitekim veri, her hizmet veya her amaç için aynı değere sahip değildir (Körber 2016, 6). Örneğin arama motorları, sosyal ağlar ve e-ticaret platformlarının hizmet sunması için gerekli olan veriler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir arama motoru kullanıcıların arama sorgularına ilişkin verilere, sosyal ağ platformları sosyal etkileşimlerine ilişkin verilere, e-ticaret platformları ise satın alma davranışları ve sanal alışveriş sepetlerine ilişkin verilere ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla çevrim içi platformların her biri kullanıcılara kaliteli hizmet sunmak için girdi olarak belirli veri türüne ihtiyaç duymakta ve bu durum farklı türdeki verilerin ikame edilebilirliğini azaltmaktadır (Graef 2016, 257). Dijital ekonominin gelişmekte olduğu dikkate alındığında, veriler arasındaki bu olası farkların, zamanla daha belirgin hale gelebileceği değerlendirilmektedir (ACBJR 2016, 46).

Görüldüğü üzere, verinin ne derece erişilebilir ve benzersiz olduğu konusunda öğretilde henüz bir görüş birliği bulunmamaktadır. Teorik olarak, zorunlu unsur doktrininin kullanıcı verilerine uygulanması konusunda herhangi bir engel bulunmamakla birlikte, verinin rekabet dışı bir varlık olması, toplanma maliyetinin düşük olması ve aynı anda birden fazla yerde bulunabilmesi nedeniyle vazgeçilmezlik koşulunu karşılaması kolay görünmemektedir. Temel iletişim verileri gibi kullanıcılar tarafından gönüllü olarak sağlanan bazı veri türleri için bahse konu görüş geçerli olabilse de, yalnızca belirli çevrim içi hizmet sağlayıcıları tarafından erişilebilen gözleme dayalı verilerin rakipler tarafından kolayca elde edilemediği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla verilerin pazardan elde edilip edilemeyeceğinin analizinde somut olayın özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Son olarak, vazgeçilmezlik koşulu için *Oscar Bronner* kararındaki ekonomik olarak uygun alternatiflerin bulunmaması ölçütü yerine, *Microsoft* kararındaki erişimin hâkim durumdaki teşebbüsle aynı şartlarda olması ölçütü takip edilirse rakipler, zorunlu unsur doktrini altında çevrim içi platformların kullanıcı verilerine daha kolay erişebileceklerdir.

2.1.1.2. Etkin Rekabetin Engellenmesi

Etkin rekabetin engellenmesi şartı, önceki sözleşme yapmanın reddi vakalarında hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda faaliyet göstermesi ve talep edilen girdiye erişimi reddederek bu pazardaki konumunu koruması şeklinde yorumlanmıştır.⁴⁹ Alt pazarda rakip olmamaları halinde, hâkim durumdaki teşebbüsün erişimi reddederek alt pazardaki konumunu korumasından, bir pazardaki gücünü başka bir pazarda kötüye kullanmasından (kaldıraç etkisi-*leveraging*) ve buna bağlı olarak etkin rekabetin engellenmesinden bahsedilememektedir. Nitekim at yarışlarına ilişkin bahis oynatan Tiercé Ladbroke'nin at yarışlarına ilişkin ses ve görüntü yayınlama yetkisi alma talebinin reddedilmesinin incelendiği *Tiercé Ladbroke* kararında, inceleme konusu teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddetmesinin ihlal olarak değerlendirilmeme nedenlerinden biri alt pazarda faaliyet göstermemesi olmuştur.⁵⁰

Bu çerçevede, teşebbüsün yeni bir pazara girmek için veriye erişim talep ettiği hallerde erişimin reddinin sözleşme yapmanın reddi sayılamayacağı söylenebilmektedir. Zira bu tür durumlarda zorunlu unsur sahibi teşebbüs, söz konusu unsura erişim talep eden teşebbüsün girmek istediği yeni pazarda aktif olmadığından bu pazardaki konumunu korumasından da söz edilemeyecektir. Ayrıca, bahse konu teşebbüs istenen girdinin satışından gelir elde edeceği için erişimi reddetme güdüsünün olmayacağı iddia edilebilmektedir. Buna karşılık Graef (2019, 21), yakın gelecekte pazara girmeyi planlıyorsa hâkim durumdaki teşebbüsün istenen girdiye erişimi reddetme güdüsünün bulunabileceğini belirtmektedir. Bu görüş çerçevesinde, etkin rekabetin engellenmesi şartı, erişim talep eden teşebbüsün gerekli girdiye eriştikten sonra alt pazarda zorunlu unsur sahibi teşebbüsle rekabet etmesini gerektirmemektedir. Rouseva (2010, 125), bu senaryoda zorunlu unsur sahibi teşebbüsün yeni bir pazarın gelişmesini engelleyebileceği için kaldıraç etkisine kıyasla yenilik ve tüketici refahına daha fazla zarar verdiği görüşündedir.

Teşebbüslerin, tamamlayıcı ürün veya hizmet sunmak ya da hâkim durumdaki teşebbüsün henüz aktif olmadığı bir pazara girmek için verilere erişim arayışında olabileceği dijital pazarlarda kaldıraç etkisinin meydana gelmesi muhtemel

---

⁴⁹ *Magill* kararı, para.56; *IMS Health* kararı, para.52.

⁵⁰ *Tiercé Ladbroke v. Commission*, Case T-504/93, ECR II-923 [1997], para.133.

görünmemektedir (Drexl 2016, 282). Ancak erişimi reddedilen varlığın “veri” olması durumunda, teşebbüslerin stratejileri ve veri ekonomisindeki rekabetçi dinamikler göz önüne alındığında, etkin rekabetin engellenmesi koşulunun sağlanması için hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda faaliyet göstermesi şartının aranmaması önerilmektedir. Gerekçe olarak, dijital pazarlardaki gelişimin hızlı ve belirsiz olması nedeniyle teşebbüslerin yıkıcı yenilikten korkması, bu nedenle reddetme yönünde güdüsünün olabileceği gösterilmektedir. Nitekim hâkim durumdaki bir teşebbüs genellikle alt pazarda faaliyet göstermese dahi, (henüz) rakibi olmayan bir teşebbüse, alt pazara girmeyi planladığı (*future offensive leverage*) veya kendi pazarındaki faaliyetini bozacağından korktuğu için (*defensive leverage*) sahip olduğu veriyi sağlamayı reddedilmektedir (Graef vd. 2019, 15; Krämer vd. 2020, 28). Bu nedenle, hâkim durumdaki platformun, alt pazarda faaliyet göstermese dahi, veriye erişim talebini reddetmesi rekabet karşıtı etki doğurabilecektir.

Kılavuz’da ise sözleşme yapmayı reddetme davranışının, hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda kendisiyle rekabet halinde olan teşebbüslere yönelik olabileceği gibi kendisiyle rekabet içerisinde bulunmayan müşterilerine yönelik de olabileceği belirtilmektedir.⁵¹ Kılavuz’a göre, hâkim durumdaki teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddettiği teşebbüsle alt pazarda rekabet ediyor olması halinde sözleşme yapmayı reddetme davranışının rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar ortaya çıkarmasının daha muhtemel olduğu kabul edilmekle birlikte,⁵² rakip olmamaları halinde rekabet hukuku müdahalesini engellememektedir.

Sonuç itibarıyla, öğretilerde, etkin rekabetin engellenmesi koşulunun, dijital pazarların özellikleri dikkate alındığında, hâkim durumdaki teşebbüs ile erişim talep eden teşebbüs arasında alt pazarda henüz rakiplik ilişkisi olmasa dahi karşılanabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca dijital pazarlar bakımından yapılan bu değerlendirmenin Kılavuz’da yer alan ifadeler çerçevesinde de uygulanabilir olduğu görülmektedir.

2.1.1.3. Tüketici Zararı

Yeni ürün şartının sınırları net olmamakla birlikte, bu şart genellikle fikri mülkiyet haklarının lisanslanmasının reddedilmesiyle ilgili durumlarda

---

⁵¹ Para.42.

⁵² Para.42.

aranmaktadır.⁵³ *IMS Health* kararında, yeni ürün şartının, reddetmenin potansiyel müşteri talebi bulunan yeni bir ürünün ortaya çıkmasının engellenmesi halinde gerçekleşeceği kabul edilmiştir.⁵⁴ *Microsoft* kararında ise bu şart daha geniş yorumlanmış, Genel Mahkeme, bahse konu şart bakımından daha esnek bir duruş sergileyerek reddetmenin teknik gelişmeyi engellemesi halinde de ihlal olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir.⁵⁵

Buradan hareketle, yeni ürün şartının veri bakımından aranıp aranmaması, verinin fikri mülkiyet hakları kapsamında korunup korunmadığına bağlıdır. Bu durum ise erişim talep edilen verinin veri piramidinin hangi aşamasında olduğuna göre değişiklik gösterebilmektedir. Veri piramidi, veri ve bilgi arasındaki ilişkinin belirlenmesi için kullanılmakta olup (i) ham verinin elde edilmesi (ii) yapılandırılıp enformasyona (*information*) dönüştürülmesi (iii) yapılandırılmış verilerin algoritmalar tarafından analiz edilip bilgiye (*knowledge*) dönüştürülmesi (iv) ürün veya hizmetlerin gelişmesi gibi davranışlara dönüştürülmesi aşamalarından oluşmaktadır (Varian, 2019). Piramitte kat edilen her aşamada teşebbüsün harcadığı emek ve katlandığı yatırım arttığından dördüncü aşamaya doğru ilerledikçe verinin fikri mülkiyet haklarıyla korunma olasılığı da artmaktadır (Krämer vd. 2020, 27).

Kullanıcı verileri telif hakkı, *sui generis* veritabanı koruması⁵⁶ ve/veya ticari sır kapsamında korunabilmektedir (Graef 2016, 137-146).⁵⁷ Fikri mülkiyet

⁵³ Bu şart fikri mülkiyet haklarının korunması amacıyla kullanılan gelişmiş tüketici zararı testiyle ilgilidir. Diğer varlıklara ilişkin sözleşme yapmayı reddetme vakalarında yüksek fiyat, azalan üretim ve düşük kalite tüketici zararı kabul edilirken, fikri mülkiyet haklarını korumak için daha sıkı şartlar getirilmiştir (Nazzini 2015, 309).

⁵⁴ A.g.k. para.49.

⁵⁵ A.g.k. para.647.

⁵⁶ 96/9 sayılı AB Veri Tabanı Direktifi'nde veri tabanı koruması için ikili sistem öngörülmüştür. Düzenlemeye göre, sahibinin fikri yaratıcılığını yansıtan yaratıcı nitelikteki orijinal veri tabanları telif hakkı (*copyright*) kapsamında korunmaktadır. Yaratıcılık içermeyen ancak esaslı bir yatırımla oluşturulan veri tabanları ise *sui generis* veri tabanı korumasından faydalanmaktadır. Buna göre, içeriğinin elde edilmesi, doğrulanması veya sunumu için nitelik ve/veya nicelik yönünden esaslı yatırım yapan veri tabanı yapımcısına, veri tabanının içeriğinin tamamının veya nitelik ve/veya nicelik yönünden değerlendirilen esaslı bir kısmının çıkarılmasını yasaklama ve/veya yeniden kullanımını engelleme hakkı tanınmaktadır. Ancak hakkın hâkim durumun kötüye kullanılması sonucunu doğurmaması amacıyla Direktif'in rekabet hukuku hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir (Gerekçe 47). Türk hukukunda ise orijinal veri tabanları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 6. maddesinin 11. fıkrasında, *sui generis* veri tabanları ise Ek 8. maddede düzenlenmektedir.

⁵⁷ Verinin fikri mülkiyet haklarıyla korunmasının pek olası olmadığı yönündeki görüş için bkz. Drexl (2016, 267-272).

koruması varsa, veriye erişim talebi reddedilen teşebbüsün alt pazarda sağlamayı amaçladığı ürün veya hizmetin, hâkim durumdaki teşebbüsün ürün veya hizmetine kıyasla, yeterince yeni veya en azından geliştirilmiş olup olmadığına bakılmalıdır. Verilerin, veri analistleri tarafından talep edilmesine ilişkin bir senaryoda, yeni ürün, daha sonra ikincil bir veri pazarında sunulabilecek yeni bilgilerden oluşmaktadır. Drexl (2016, 283), yeni bilgi üretilmesine ilişkin olarak “yeni ürün” kavramının nasıl uygulanacağına ilişkin oldukça belirsiz olduğunu belirtmektedir.

Buna karşın, dijital pazarlarda yeni ürün şartının, erişim talep edilen varlığın fikri mülkiyet haklarıyla korunup korunmamasına göre değil, pazarda piyasa aksaklıklarının bulunup bulunmamasına göre değerlendirilebileceği önerilmektedir (Graef 2019, 21-23). Nitekim ağ etkileri, geçiş maliyetleri ve kilitlenme etkisi gibi piyasa aksaklıklarının varlığı teşebbüslerin yeni ürün sunmasını ticari olarak imkânsız hale getirebilmektedir. Bu tür pazarlarda tüketiciler farklı platforma geçemeyeceği için teşebbüslerin yeni ürün sunması gerekliliğinin önemi kalmamaktadır. Bu durumlarda sözleşme yapma yükümlülüğü pazarı rekabete açabilmekte, fiyat seviyeleri ve ürün çeşitliliğinin rekabetçi düzeyde kalmasını sağlayabilmektedir.

Bu yaklaşıma göre, rekabet otoriteleri, piyasa aksaklıklarının olduğu pazarlarda, erişim talep eden teşebbüsün söz konusu girdiye erişiminin sağlanması halinde yeni ürün veya hizmet üretmeyecek olsa dahi, diğer koşulların sağlanması şartıyla mühadale edebilmelidir. Dolayısıyla dijital pazarlarda, varlıkları sınıflandırmaktan ziyade pazar özelliklerini önceliklendirme daha uygulanabilir bir çözüm sunabilecektir.

2.1.2. Veri Taşınabilirliğinin Sınırlandırılması Yoluyla Rakiplerin Dolaylı Olarak Veriye Erişiminin Engellenmesi

Rakiplerin veriye erişiminin engellenmesi, veri taşınabilirliğinin sınırlandırılması, eş deyişle kullanıcıların kendi verilerini elde etmeleri ve/veya başka platforma aktarmalarının kısıtlanması suretiyle diğer teknoloji ve platformlara geçişlerinin zorlaştırılmasıyla dolaylı olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Komisyonun rekabetten sorumlu eski üyesi Almunia, müşterilerin verilerini taşıyamamaları nedeniyle bir sağlayıcıdan diğerine

geçmelerinin engellenmesinin bir rekabet sorunu olabileceğini ifade etmiştir.⁵⁸ Aşağıda aktarılacağı üzere, hâkim durumdaki teşebbüs tarafından veri taşınabilirliğine getirilen kısıtlamaların hem öğretilerdeki tartışmalar hem de Komisyon ve FTC'nin Google'nin reklamverenlere getirdiği kısıtlamaya ilişkin yaklaşımı çerçevesinde hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilebildiği görülmektedir.

Veri taşınabilirliğine kısıtlama getirilmesi, kısıtlanan veri sahibi için geçiş maliyeti oluşturmaktadır (Zanfır 2012, 152). Bu çerçevede, bir ürün veya hizmetin doğasına özgü geçiş maliyetleri ile teşebbüsler tarafından oluşturulan stratejik geçiş maliyetleri arasında ayırım yapılması gerekmektedir (Graef 2016, 51). Nitekim bir teşebbüsün, pazardaki geçiş maliyetlerini doğal seviyelerin üzerinde artırmak için hareket etmesi tekelleşmenin bir göstergesi olarak kabul edilebilmektedir (Edlin ve Harris 2013, 176). Geçiş maliyetleri nedeniyle veri sahipleri, daha iyi ve ucuz bir alternatif olmasına rağmen, verisini başka platforma tekrar sağlamayı külfetli buldukları takdirde ilk giriş yaptıkları platformda kalmayı tercih edebilmekte, bu sayede sağlayıcılar, kullanıcıları kendi hizmetlerine kilitleyebilmektedir. Dolayısıyla veri taşınabilirliğinin sınırlandırılması, kullanıcıların aynı hizmet için birden farklı platformdan faydalanmasını zorlaştırarak pazardaki rekabet ve yeniliği azaltabilmektedir. İlâveten, söz konusu kısıtlamalar rakipleri kendi platformlarının kullanımını teşvik etmek için ek kaynaklar kullanmaya zorlayacağından rakiplerin maliyetlerini artırabilmektedir (Geradin ve Kuschewsky 2013, 11).

Bu çerçevede, hâkim durumdaki bir teşebbüsün veri taşınabilirliğini sağlamayı reddetmesinin, yapay geçiş maliyetleri yaratmak suretiyle rakipler için giriş engellerine neden olabileceği (Yoo 2012, 1154-1155); üretimi, pazarı ve teknik gelişmeyi tüketicilerin zararına sınırlandırmayı yasaklayan ABİDA'nın 102. maddesinin (b) fıkrası kapsamında ihlale yol açabileceği değerlendirilmektedir (Geradin ve Kuschewsky 2013, 11; Vanberg ve Ünver, 2017). Eş deyişle, söz konusu davranış, dışlayıcı nitelikte bir kötüye kullanma biçimi olarak kabul edilmektedir. Veri taşınabilirliğine getirilen

---

⁵⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_12_860, Erişim Tarihi: 02.08.2020.

kısıtlamaların sözleşme yapmanın reddinin özel bir türü olduğunu belirten yazarlar da bulunmaktadır (Katz, 2019; Mäihäniemi 2020, 180). Öğretide çoğunluğun görüşü söz konusu davranışın dışlayıcı kötüye kullanma teşkil ettiği yönünde olmakla birlikte Graef vd. (2018b, 1391) sömürücü nitelikte kötüye kullanma da olabileceğini belirtmektedir.

Veri taşınabilirliğinin sınırlandırılması konusu, Komisyon ve FTC'nin arama hizmetlerine ilişkin Google'ye karşı başlattığı incelemelerde de gündeme gelmiştir.⁵⁹ Komisyonun 2010'da başlattığı incelemede Google'nin dosya konusu davranışlarından biri, reklamverenlerin Google AdWords'teki reklam kampanyalarının rakip çevrim içi reklam platformlarına taşınabilirliğine getirdiği sınırlamalar olmuştur.⁶⁰ Komisyon, Google'nin, yazılım geliştiricilerine, Google AdWords'ü kullanarak yarattıkları reklam kampanyalarının diğer reklam platformlarına sorunsuz şekilde aktarılmasını sağlayacak araçlar sunmasını engelleyen sözleşme kısıtlamaları getirmesinden endişe duyduğunu açıklamıştır.⁶¹

Nitekim Google'nin, reklamverenlerin kampanyalarını başka bir reklam platformuna taşımasını kısıtlayarak reklamverenler bakımından geçiş maliyeti yaratabileceği, böylece reklamverenlerin reklam kampanyalarını başka bir platformda yeniden oluşturmayı zahmetli bulduklarında bu tür kısıtlamaların, reklamverenleri Google'nin çevrim içi reklamcılık platformuna kilitlemelerine neden olabileceği değerlendirilmektedir (Graef 2016, 147). Reklam kampanyasını başka bir platformda yeniden oluşturma maliyetleri yüksek olduğundan, özellikle küçük ve orta ölçekli birçok reklamveren, daha fazla kullanıcıya ulaşma imkânı verdiği için yalnızca Google AdWords platformunu kullanmaya devam edebilecektir (Geradin ve Kuschewsky 2013, 10; Newman 2014, 422). Bunun sonucunda ise diğer çevrim içi reklam platformlarının pazardan dışlanması muhtemel hale gelecektir (Vanberg ve Ünver 2017, 12).

---

⁵⁹ Dijital pazarlara ilişkin olmamakla birlikte veri aktarımının kısıtlanması yoluyla rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, Rekabet Kurulu'nun 21.03.2007 tarih ve 07-26/238-77 sayılı *Bilsa* kararında da incelenmiştir. Danıştay 13. Dairesi'nin 02.06.2010 tarih ve E:2007/9369, K:2010/4594 sayılı söz konusu kararın iptali yolundaki kararı, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 03.02.2014 tarih ve E:2010/3090, K:2014/149 sayılı kararıyla bozulmuştur.

⁶⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1624_en.htm, Erişim Tarihi: 14.08.2020.

⁶¹ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-372_en.htm, Erişim Tarihi: 14.08.2020.

Google, Komisyonun endişelerini gidermek adına, AdWords Uygulama Programlama Arayüzü hüküm ve şartlarında, reklamverenlerin Google AdWords'ten diğer rakip arama reklam platformlarına reklam kampanyalarını taşımalarını engelleyen yazılı veya yazılı olmayan yükümlülükleri kaldırmayı önermiş,⁶² ancak Google tarafından önerilen taahhütler Komisyon tarafından kabul edilmemiştir. Nisan 2015'te ise Komisyon, 2010'da inceleme başlattığı davranışlardan biri olan arama yanlılığına ilişkin soruşturma raporu hazırlamış, reklam kampanyalarının taşınabilirliğine getirilen kısıtlamalar da dâhil olmak üzere geri kalan Google davranışlarına ilişkin araştırmalarına devam edeceğini ilan etmiştir.⁶³ Ancak gelinen noktada reklam kampanyalarının taşınabilirliğine ilişkin sınırlamanın, Komisyonun Google hakkında verdiği *Google Search (Shopping*⁶⁴ ve *AdSense*⁶⁵) kararlarında da yer almadığı görülmektedir. Dolayısıyla henüz veri taşınabilirliğinin sınırlandırılmasına ilişkin Komisyon tarafından verilmiş nihai bir karar bulunmamaktadır. Google, FTC tarafından da benzer bir rekabet soruşturmasına tabi tutulmuş ve reklam kampanyası taşınabilirliği üzerindeki kısıtlamaların arama bazlı çevrim içi reklam pazarında rekabeti bozabileceğine ilişkin endişeleri gidermek için AdWords'te yer alan verilerinin diğer platformlara taşınabilirliğini kolaylaştıracak değişiklikleri yerine getireceğine ilişkin taahhüt sunmuş,⁶⁶ bunun üzerine FTC incelemeyi sonlandırmıştır.⁶⁷

Hem Komisyon hem de FTC'nin bu yaklaşımları, veri taşınabilirliğine kısıtlama getirilmesinin rekabetçi endişe doğurabileceğini kabul ettiklerini göstermektedir. *Google Adwords* vakası kullanıcı verilerine ilişkin olmasa da

---

⁶² Google sırasıyla Nisan 2013, Ekim 2013 ve Ocak 2014 tarihlerinde taahhüt sunmuştur (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39740/39740_8608_5.pdf, para.27-31, Erişim Tarihi: 15.09.2020; http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-768_en.htm, Erişim Tarihi: 15.09.2020; http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-93_en.htm, Erişim Tarihi: 15.09.2020).

⁶³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_4781, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

⁶⁴ Bkz. dipnot 5.

⁶⁵ *Google Search (AdSense)*, Case AT.40411 [2019].

⁶⁶ https://www.ftc.gov/system/files/documents/closing_letters/google-inc./130103googlelettercharmanleibowitz.pdf, Erişim Tarihi: 12.08.2020.

⁶⁷ <http://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2013/01/google-agrees-change-its-business-practices-resolve-ftc>, Erişim Tarihi: 12.08.2020.

Komisyon ve FTC'nin reklam kampanyalarının taşınabilirliğini sağlamak için harekete geçmesi, profillerini farklı bir platforma taşımak isteyen çevrim içi sosyal ağ kullanıcılarının veri taşınabilirliğinin kısıtlanmasının da bir rekabet hukuku sorunu teşkil edebileceği şeklinde yorumlanabilecektir (Graef vd. 2015, 18). Dolayısıyla platformun her iki tarafı için de hem kişisel hem de kişisel olmayan verilerin (Vezzoso, 2020a) taşınabilirliğinin sınırlandırılması bir rekabet sorunu olabilecektir. Bu durumda rekabet otoriteleri, hâkim durumdaki bir teşebbüsün, kullanıcıların veya reklamverenlerin sağlayıcı değiştirenken verilerini taşımalarına kısıtlama getirmesi halinde rekabet hukukuna dayanarak müdahale edebilecektir.

2.2. REKABET HUKUKU MÜDAHALELERİNİN ORTAYA ÇIKARABİLECEĞİ SORUNLAR

Rekabet hukuku kapsamında bir ihlalin tespiti halinde, ihlalin etkili biçimde sona erdirilmesi için ihlalle orantılı olarak yapısal veya davranışsal tedbirler uygulanabilmektedir.⁶⁸ Veriye erişimin engellenmesi durumlarında ise olası çözüm, hâkim durumdaki teşebbüsün, rekabete aykırı davranışlarından zarar gören rakiplere sahip olduğu verilere erişim sağlamasıdır. Bu kapsamda, teşebbüse, verilerini rakipleriyle paylaşması yükümlülüğü getirilebileceği gibi veri taşınabilirliği üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması, eş deyişle kullanıcıların verilerini rakibe aktarabilmesinin sağlanması yükümlülüğü⁶⁹ de getirilebilmektedir. Dolayısıyla veriye erişim yükümlülüğü sadece rakiplerin değil kullanıcıların da erişiminin sağlanmasını içerebilmektedir (Graef vd. 2019, 18).

Ancak veri taşınabilirliğinin sağlanmasına ilişkin tedbirde rakiplerin veriye erişimi, veri sahiplerinin söz konusu verilerini aktarma konusundaki isteklerine bağlı olduğundan, bahse konu erişim yükümlülüğünün diğer erişim türüne kıyasla daha “tüketici merkezli” ve bu nedenle daha az etkili olduğu belirtilmektedir (Vezzoso, 2020a). Diğer yandan, verilerin rakiplerle doğrudan paylaşılması ise kişisel verilerin korunması mevzuatına aykırılık teşkil edilmektedir. Ayrıca, her iki tedbir de teşebbüslerin yenilik yapma güdüsünü zedeleme riski taşımakta

---

⁶⁸ 1/2003 sayılı Konsey Tüzüğü m.7, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun m.9.

⁶⁹ Örneğin *Bilsa* kararında Kurul, soruşturma tarafı yazılım şirketinin, okullardan talep gelmesi halinde, okullara ait verileri şifresiz, doğru, anlaşılabilir, güvenli ve eksiksiz şekilde okullara temin etmek için gereken önlemleri alması gerektiğine karar vermiştir (Bkz. dipnot 59).

ve yükümlülük kapsamının belirlenmesi ve uygulanması bakımından birtakım yönetsel sorunlara yol açabilmektedir.⁷⁰ Aşağıda üç başlık halinde sırasıyla bu sorunlar incelenecektir.

2.2.1. Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatına Aykırılık⁷¹

Redde konu verinin kişisel veri olması halinde, hâkim durumdaki teşebbüsün, rekabet otoritesinin getirdiği paylaşım yükümlülüğüne uygun olarak ilgili veriyi rakiplerle paylaşmasının, kişisel verilerin korunması mevzuatına aykırılık oluşturup oluşturmayacağı sorunu gündeme gelmektedir. Rekabet otoritesi tarafından getirilen yükümlülük gereği kullanıcı verilerinin rakiplerle paylaşılması, veri koruma düzenlemeleri çerçevesinde bir veri işleme⁷² faaliyetidir (Kathuria ve Globocnik 2019, 20; Graef vd. 2019, 27). Kişisel verilerin işlenmesi, kural olarak hukuka aykırı olmakla birlikte GDPR’de öngörülen bazı hallerde hukuka uygun sayılmaktadır. Hâkim durumdaki teşebbüs veri kontrolörü (*data controller*)⁷³ olarak GDPR hükümlerine uymakla yükümlü olup bu sorumluluk, teşebbüsün sadece rekabet otoritesinin kararını yerine getirdiğini ileri sürerek göz ardı edilememektedir (Kathuria ve Globocnik 2019, 21).

GDPR’nin getirdiği yükümlülükler yalnızca kişisel verilere ilişkin olup anonim veriler için geçerli olmadığından söz konusu yükümlülüklerden kaçınmanın ve veri koruma mevzuatına aykırılık oluşturmadan erişim sağlama yükümlülüğünün

⁷⁰ Öğretide bir platformu kullanıcı verilerini paylaşmaya zorlamanın rekabet açısından hassas bilgileri ortaya çıkarabileceği (Katz, 2019) ve ABİDA’nın 101. maddesi kapsamında rakipler arasında koordinasyon doğurucu bir işbirliğine neden olabileceği de belirtilmektedir (Graef vd. 2019, 24). Ancak bu ihtimalin kullanıcı verisi yerine teşebbüslere ilişkin ticari bilgiler söz konusu olduğunda daha muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin, Komisyonun devam etmekte olan Amazon soruşturmasındaki endişe Amazon’un satıcılardan elde ettiği verileri perakendeci olarak kendi ticari faaliyetlerini iyileştirmek için kullanması olup bu durumda Amazon’a söz konusu verileri diğer satıcılarla da paylaşılması yükümlülüğü getirilmesi perakendecilerin ticari olarak hassas bilgilerini içerdiğinden ABİDA’nın 101. maddesinin ihlaline neden olabilecektir.

⁷¹ Konu, öğretilerde başta GDPR olmak üzere AB düzenlemeleri çerçevesinde ele alınmakla birlikte ilgili yerlerde KVKK’ye de atıf yapılacak düzenlemeler genel olarak birbirleriyle paralellik gösterdiğinden KVKK bakımından ayrıca ele alınmayacaktır.

⁷² Elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade etmektedir (GDPR m.4, KVKK m.3).

⁷³ Tek başına veya başkalarıyla birlikte, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin amaçlar ve yöntemleri belirleyen gerçek veya tüzel kişi, kamu kuruluşu, kurumu veya diğer herhangi bir organ olarak tanımlanmıştır (GDPR m.4). KVKK’nin 3. maddesinde veri sorumlusu ifadesi kullanılmıştır.

yerine getirilmesinin bir yolu, rakiplerle paylaşılacak olan verilerin rekabet alaka düzeyini kaybetmeden anonimleştirilmesidir (Cr mer vd. 2019, 104). Verinin anonimleştirilmesi, kişisel verinin kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesi anlamına gelmektedir (Gerek e⁷⁴ 26).⁷⁵ Ancak anonimleştirme, rakiplerin kullanıcıların kişisel ayrıntılarını da içeren veri setine ihtiyaç duyduğu durumlarda bir  oz m sunamayacaktır (Graef vd. 2018a, 222). Ayrıca, günümüzün g cl  teknolojik olanakları sayesinde teşebbüsler anonim verileri, kendileri veya  c nc  tarafça tutulan verilerle birleştirerek tanımlayabilmektedir (Graef vd. 2019, 12). Bu kapsamda, veri setlerinin tam anlamıyla anonimleştirilmesinin zor olduğu değerlendirilmektedir (Tombal 2019, 92). Anılan nedenlerle anonimleştirmenin uygun  oz m olmaması halinde, hâkim durumdaki teşebbüsün, veri paylaşım yükümlülüğünü GDPR hükümlerine uygun yerine getirebilmesi için GDPR’de düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinden en az birine dayanması gerekmektedir.⁷⁶

Rekabet otoritesi kararı doğrultusunda rakiplerle veri paylaşımını GDPR kapsamında hukuka uygun hale getirebilecek potansiyel olarak  c yasal dayanak bulunmaktadır (Graef vd. 2019, 27; Kathuria and Globocnik 2019, 21). Bunlardan ilki, teşebbüsün, verileri rekabet otoritesinin kararından sonra kararda tanımlanan belirli rakiple(rl)le paylaşmak için veri öznelerinin (*data subject*)⁷⁷ rızasını almasıdır (GDPR m.6/1-a).⁷⁸ Rıza, veri öznesinin  zg r iradesiyle, belirli bir konuda, bilgisi dahilinde ve yoruma açık olmayacak Şekilde kişisel verilerinin işlenmesine yönelik onayını ifade eden bir davranışı olarak tanımlanmaktadır (GDPR m.4).⁷⁹ Rızanın kişisel verilerin işlenmesinin yöneldiği amaçların bütününü kapsaması

---

⁷⁴ *Recital*.

⁷⁵ KVKK m.3.

⁷⁶ özel nitelikli olmayan kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk halleri GDPR’nin 6. maddesinde (KVKK m.5); kişinin ırkı, etnik kökeni, siyasi görüşleri, dini inancı veya felsefi görüşleri, dernek/vakıf/sendika  yeliği, sağlığı, cinsel hayatına ilişkin veriler ile genetik ve biyometrik verileri gibi özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk halleriyse GDPR’nin 9. maddesinde (KVKK m.6) düzenlenmiştir. Ancak veriyi rakiplerin erişimine açma yükümlülüğünün çoğunlukla özel nitelikli olmayan kişisel verilere ilişkin olabileceğinden hareketle açıklamalar GDPR’nin 6. maddesi kapsamında yapılmıştır.

⁷⁷ Kişisel verileri işlenen tanımlı ya da tanımlanabilir gerçek kişi olarak ifade edilmiştir (GDPR m.4). KVKK’nin 3. maddesinde ilgili kişi ifadesi kullanılmıştır.

⁷⁸ KVKK m.5/1.

⁷⁹ KVKK m.3.

gerekmektedir. Eş deyişle, rızasının geçerli olması için veri işleme amacına uygun olmalı ve veri işlemenin birden fazla amacı olduğunda ise hepsine rıza verilmelidir (Gerekçe 32). Bu nedenle, teşebbüsler tarafından rekabet otoritesi kararından önce alınan “tüm uygun amaçlar için” veya “rekabet otoritelerinin talepleri doğrultusunda” şeklindeki genel rıza geçerli değildir (Kathuria ve Globocnik 2019, 27). Bu şartlar altında, erişim sağlanması gereken verinin çok sayıda kullanıcıya ilişkin olabileceği de göz önünde bulundurulduğunda, rıza mekanizmasının işletilmesi teşebbüsler için uygulamada son derece karmaşık ve külfetli olabilecektir (Graef vd. 2019, 28).

İkinci olarak, veri paylaşımını da içeren veri işleme faaliyeti, veri kontrolörünün bir hukuki yükümlülüğünü yerine getirmesi için gerektiğinde hukuka uygun kabul edilmektedir (GDPR m.6/1-c).⁸⁰ Buradaki soru, rekabet otoritesinin verdiği kararın veri koruma mevzuatı kapsamında hukuki yükümlülük teşkil edip etmeyeceğidir. Graef vd. (2019, 28), GDPR’de konuya ilişkin bir tanım yapılmaması nedeniyle AİHM’nin temel bir hakka müdahalenin yasallık gerekliliği yorumundan faydalanmıştır. AİHM’nin yalnızca yazılı kanun normlarının değil, parlamento yargılamaları, kararlar ve içtihat hukuku gibi yazılı ve yazılı olmayan yürürlükteki bütün hukuk kurallarının “yasallık” şartını karşılayabileceğine ilişkin yaklaşımı⁸¹ doğrultusunda, yazar, rekabet yasasına dayanarak verilen veri paylaşım yükümlülüğünün GDPR kapsamında hukuki yükümlülük olarak nitelendirilebileceği görüşündedir. Diğer yandan, Kathuria ve Globocnik (2019, 21-22)’e göre, “hukuki” ifadesiyle bir verinin aktarma, kaydetme, saklama ve benzeri işleme faaliyetlerine tabi tutulabileceğinin açıkça anlaşıldığı mevzuat kastedilmektedir. Bu görüşün altında, veri öznesinin kişisel verilerinin hangi şartlarda işlenebileceğine dair bilgi sahibi olması gerekliliği bulunmaktadır. Yazarlar, ABİDA’nın 102. maddesi bu yönüyle açık hükümlerden oluşmadığı için anılan maddeye dayanılarak verilen rekabet otoritesi kararının GDPR kapsamında hukuki yükümlülük olarak nitelendirilemeyeceği kanaatindedir. Dolayısıyla bu hukuka uygunluk halinin çözüm sağlayıp sağlamadığı konusunda netlik bulunmamaktadır.

---

⁸⁰ KVKK m.5/2-ç.

⁸¹ *Sunday Times v. United Kingdom*, 6538/74 [1979], para.46-53; *Kruslin v. France*, 11801/85 [1990], para.29.

Veri paylaşımının hukuka uygun kabul edildiği bir başka yasal dayanak, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, işleminin veri kontrolörü veya üçüncü bir tarafın meşru menfaatleri için gerekli olması durumudur (GDPR m.6/1-f).⁸² Hâkim durumdaki teşebbüsün potansiyel bir para cezasından kaçınmak için rekabet otoritesinin kararına uymak zorunda olması ve aynı zamanda veri paylaşımıyla tüketicilere fayda sağlayacak rekabetçi ortam sağlanması, meşru menfaat teşkil edebilmektedir (Kathuria and Globocnik 2019, 25). Buradaki sorun ise veri öznesi ve veri kontrolöründen hangisinin meşru menfaatinin daha ağır bastığıdır. Veri paylaşımı yükümlülüğünün yerine getirilmesi, daha fazla teşebbüsün kişisel verilere erişimine neden olacağından veri öznelerinin mahremiyetine zarar verebilmektedir. Bu durumda, veri öznelerinin menfaatinin teşebbüslerin menfaatine üstün geldiği ifade edilmektedir (Kathuria and Globocnik 2019, 26). Ancak Graef vd. (2019, 29) tarafından veri paylaşımının, rakiplere, sunulan mevcut hizmetlere kıyasla, daha veri koruma odaklı alternatif hizmetler sunma fırsatı verebildiği belirtilmektedir. Bu halde ise gizlilik hassasiyeti daha yüksek olan rakip platformlara geçme imkânı bulan veri öznelerinin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin meşru menfaati uzun vadede korunmuş olacaktır.

Rekabet otoritesinin hâkim durumdaki teşebbüse sahip olduğu kişisel verileri rakiplerin erişimine açma yükümlülüğü, dijital pazara ilişkin olmamakla birlikte, Fransız Rekabet Otoritesinin *GDF Suez (Engie)* kararında⁸³ ele alınmıştır. Otorite, GDF Suez'in, doğal gaz tedariki pazarının serbestleştirilmesinden önce sahip olduğu tekel gücü sayesinde elde ettiği müşteri bilgilerini, diğer gaz tedarikçilerinin erişimine açma yönünde geçici tedbir uygulanmasına karar vermiştir. Bu karar, sadece GDF Suez tarafından kamu hizmeti yükümlülüğünün sonucu olarak düzenlenen tarifeler kapsamında kendisiyle gaz tedariki sözleşmesi olan müşterilerin isim, adres, sabit telefon numarası ve tüketim bilgisi gibi kişisel verilerine ilişkin olup rakiplerin potansiyel yeni müşterilerle iletişim kurlmaları amaçlanmıştır. Fransız Rekabet Otoritesi, Fransız Veri Koruma Otoritesinin önerisi doğrultusunda, GDF Suez'in, müşterileri verilerinin rakiplerle paylaşılması konusunda bilgilendirilmesi ve müşterilere pasif rıza yöntemi (*opt-*

---

⁸² KVKK m.5/2-f.

⁸³ *Direct Energie and UFC Que Choisir v. Engie*, 14-MC-02 [2014].

out)⁸⁴ uygulamasına karar vermiş, müşterilere gönderilecek metnin taslağını dahi hazırlamıştır (Graef 2016, 311).

GDF Suez tarafından uygulanan yöntem, ilgili dönemde yürürlükte bulunan ve yalnızca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza arayan DPD kapsamında kabul edilebilir olmakla birlikte, mevcut durumda yürürlükte bulunan GDPR kapsamında veri öznesinin paylaşımına açıkça rıza göstermesi gerektiğinden bu yöntemin GDPR ile uyumlu olmayacağı değerlendirilmektedir.⁸⁵ Verilerin rakiplerin erişimine açılması için rıza mekanizmasının işletilmesi, veri kontrolörü bakımından süreci daha külfetli hale getirmenin yanı sıra veri paylaşımından beklenen verimliliği de düşürmektedir. Nitekim önemli sayıda veri öznesinin, GDF Suez'in, rakiplerine verilerini aktarmasını reddettiği göz önünde bulundurulduğunda (ACBJR 2016, 20), yeni sistem altında, bu tür bir veri aktarımına açıkça rıza gösteren veri öznelerinin sayısının daha da az olması beklenmektedir (Kathuria and Globocnik 2019, 28; Graef vd. 2019, 28). Bu nedenle, rıza mekanizmasının işletilmesi en güvenli seçenek olmakla birlikte uygulamada istenen hedeflere ulaşamayabilecektir.

Fransız Rekabet Otoritesinin bahse konu olaydaki yaklaşımına karşı Graef (2016, 312), rekabet otoritelerinin veri koruma yasasına uymak için teşebbüslerin alması gereken önlemler yerine, sadece ulaşması gereken hedefleri tanımlamalarını önermektedir. Yazar, rekabet otoritelerinin veri koruma kurallarının belirli bir vakaya uygulanmasına müdahale etmesi halinde yeterliliklerini aşabileceği görüşündedir. Benzer şekilde Körber (2016, 30) de, rekabet otoritelerinin farklı hukuki menfaatler arasında uygun dengeyi sağlayabilecek konumda olmadıklarını, nitekim yasal dengeleme standartlarının yokluğunda böyle bir kararın yasal bir karardan ziyade siyasi bir karar olduğunu ifade etmektedir.

⁸⁴ Özel olarak belirtilmesi halinde kişisel verilerin işlenmeyeceği, aksi halde ilgili kişinin aktif bir hareketi gerekmeksizin kişisel verilerin işlenebildiği rıza yöntemidir (Kişisel Verilerin Korunması Kurumu 2019, 117).

⁸⁵ GDPR kapsamında sessiz kalma, önceden işaretlenmiş kutular, önceden doldurulmuş formlar veya hareketsizlik rıza sayılmamaktadır (Gereke 32). Benzer şekilde, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında, veri sorumluları tarafından ilgili kişilerden alınacak açık rıza beyanlarında, *opt-out* yani bireyin önceden onayını almaksızın kişisel verilerinin işlenmesine otomatik onay verdiklerinin kabul edildiği ve kişilere bu onayı kaldırmaları yönünde imkân veren bir sistemin değil, *opt-in* yani bireyin bilinçli eylemi ile kişisel verilerinin işlenmesine onay vereceği bir sistemin kullanılması gerektiği belirtmektedir. Dolayısıyla söz konusu yöntem KVKK bakımından da kabul edilebilir görünmemektedir.

Sonuç olarak, hâkim durumdaki teşebbüse sahip olduğu kişisel verileri rakiplerinin erişimine açma yükümlülüğü getirilmesi halinde, rekabet hukuku ile kişisel verilerin korunması hukuku arasında bazı çatışmalar ortaya çıkabilmektedir. Teknolojik gelişmelerle anonim verinin kişisel veriye dönüştürülme ihtimali arttığından söz konusu çatışmanın meydana gelmesi daha da muhtemel hale gelmektedir. Bu durumda, bahse konu alanların politika hedeflerinin nasıl ulaştırılabileceğine, bir başka ifadeyle verilerin veri koruma ilkelerine uygun olarak nasıl paylaşılabilirliğine odaklanılmalıdır. Bu durum, rekabet ve veri koruma otoritelerinin işbirliği yapma ihtiyacına işaret etmektedir.

2.2.2. Yeniliğin ve Yatırımın Engellenmesi

Sözleşme yapma yükümlülüğü, kısa vadede pazarda fiyat ve çıktı bakımından rekabeti artırırken, uzun vadede zorunlu unsur sahibi teşebbüs ve diğer teşebbüslerin söz konusu unsurun alternatiflerini geliştirme güdüsünü azaltabilmektedir (Graef 2019, 6). Bu nedenle, rekabet otoritesinin rekabeti korumak amacıyla hâkim durumdaki teşebbüse sözleşme yapma yükümlülüğü getirmesi *ex post* tahsis etkinliğinin kısa vadeli faydaları ile *ex ante* dinamik etkinliğin uzun vadeli kazanımları arasında dikkatli yürütülecek bir dengeleme mekanizmasını gerektirmektedir (Geradin 2005, 18-19).

Verinin rakiplerin erişimine açılması yükümlülüğü getirilebilmesi için de benzer şekilde fayda-maliyet analizi yapılması gerekmektedir. Fayda-maliyet arasındaki denge kurulurken büyük ölçüde verinin özellikleri dikkate alınmalıdır. Veri farklı amaçlarla yeniden kullanılabilen bir varlık olduğundan (Abrahamson 2014, 879) veri paylaşımının faydasının diğer tek amaçlı girdilere kıyasla daha yüksek olabileceği değerlendirilmektedir (Graef vd. 2019, 16).

Öte yandan, bir kısım yazar, paylaşımın yarattığı maliyetlerin diğer girdilere göre daha düşük olduğunu ifade etmektedir (Haucap 2019, 6). Nitekim teşebbüsün veriyi rakipleriyle paylaşması, kendisinin kullanmasına engel olmayacak ve böylece veriyi toplama, yapılandırma veya analiz etme güdüsü değişmeden kalabilecektir. Ayrıca, veri başka bir faaliyetin yan ürünü olarak elde edildiğinde,⁸⁶ platformun temel iş modelinin bir parçası olarak toplanmasına

⁸⁶ Crémer vd. (2019, 106), platformun temel iş modelinin büyük kullanıcı tabanı edinmeye ve dolaşısıyla büyük miktarda veri elde etmeye bağlı olduğu durumlarda, veri toplamanın, başka bir etkinliğin yan ürünü olarak kabul edilemeyeceği görüşündedir.

kıyasla, daha düşük yatırım maliyetine neden olacağı belirtilmektedir (Graef vd. 2019, 16; Haucap 2019, 6; Tombal 2019, 92). Bu durumda rakiplerin veriye erişiminin sağlanmasının, teşebbüslerin veri setlerinin toplanması ve sürdürülmesi bakımından yatırım yapma güdülerini zayıflatma olasılığının daha düşük olması beklenmektedir (OECD 2020, 41).

Fayda-maliyet testinde rol oynayabilecek bir diğer parametre, pazarda piyasa aksaklıklarının bulunup bulunmamasıdır. Piyasa aksaklıklarının bulunmadığı pazarlarda, olası rekabet sorunlarını pazarın kendi kendine düzeltme ihtimali yüksektir. Ancak piyasa aksaklığı varsa pazarın kendisi bu sorunları düzeltmeyeceği için pazardaki rekabet düzeyinin rekabet hukuku müdahalesiyle yeniden tesis edilmesi gerekebilmektedir. Bu tür durumlarda, yerleşik teşebbüs istikrarlı bir pazar gücüne sahipse, rekabet otoritesinin daha esnek şartlar altında sözleşme yapma yükümlülüğü getirmesi yoluyla pazardaki rekabet sürecine müdahale etmesi makul görünmektedir (Graef 2019, 12). Dolayısıyla yoğunlaşmış pazarda zorunlu veri paylaşımının rekabet ve yenilik üzerindeki beklenen faydaları, hâkim durumdaki teşebbüs üzerindeki olumsuz etkilerden ağır basabilmektedir (Crémer vd. 2019, 106).

Verinin özellikleri ve veri ekonomisinin yukarıda sayılan dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda, veriye erişimin sağlanması bakımından yapılan fayda-maliyet analizinde kullanılan eşğin diğer varlıklara erişim için kullanılan eşğe kıyasla daha düşük olması önerilmektedir (Schweitzer vd., 2018; Graef vd. 2019, 17; Haucap 2019, 6). Buna karşılık, bazı yazarlar tarafından, özellikle hâkim durumdaki teşebbüsün yenilikçi olduğu ve hızlı teknolojik değişimle karakterize edilen pazarlarda, bu tür rekabet hukuku müdahaleleri, tüketicileri yenilikçi ve yeni ürünlerden mahrum bırakacağından tartışmalı bir öneri olarak değerlendirilmektedir (Kathuria ve Globocnik 2019, 15; Lerner, 2014).

Sonuç itibarıyla, sözleşme yapma yükümlülüğü getirilirken diğer varlıklarda olduğu gibi kısa ve uzun vadeli fayda ve maliyetlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak öğretilerde, diğer unsurlardan farklı olarak veri paylaşım yükümlülüğü getirilmesinin faydalarının zararlarına kıyasla daha ağır bastığı değerlendirilmekte, bu nedenle müdahale eşiklerinin düşürülmesi önerilmektedir. Bununla birlikte, müdahale eşiklerinin düşürülmesi, hiç eşik olmadığı anlamına

gelmemektedir. Veri ekonomisi bakımından da sözleşme yapma özgürlüğü hala korunması gereken bir menfaat olarak varlığını sürdürmektedir.

2.2.3. Yönetimsel Sorunlar

Hâkim durumdaki teşebbüse verilerini rakiplerinin erişimine açma yükümlülüğü getirilmesi, rekabet otoritelerine bahse konu yükümlülüğün süresi ve kapsamı gibi bazı şartlarını belirleme görevi yüklemektedir (Lugard ve Roach 2017, 63). Ancak bunların ne şekilde belirleneceği birtakım yönetimsel sorunlara neden olmaktadır (Tucker ve Wellford 2014, 10-11). Öncelikle hangi verilerin paylaşım yükümlülüğüne tabi olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Verinin, zaman içinde nitelik ve niceliği değişebilen bir varlık olduğu (Kathuria ve Globocnik 2019, 16), sürekli üretilen yeni veriler olduğu gerçeğinden⁸⁷ yola çıkarak değerini hızla kaybettiği ve güncelliğini yitirdiği kabul edilmektedir (Rubinfeld ve Gal 2017, 347). Teşebbüslerin iş modeline bağlı olarak verilerin güncelliği, büyüklüğünden bile daha önemli bir rekabet avantajı sağlayabildiğinden (McAfee ve Brynjolfsson, 2012; Rubinfeld ve Gal 2017, 353) verilerin gerçek zamanlı veya en azından düzenli aralıklarla sağlanması gerekebilmektedir (Kathuria ve Globocnik 2019, 16; Colangelo ve Maggolino 2017, 22). Bu durum, paylaşımına konu olacak veri türünü ve kapsamını belirlemek ve bu tür faaliyetlerin takibini yapmak son derece zor olduğundan rekabet otoritelerine daha fazla yük getirmektedir.

Veri paylaşım yükümlülüğü getirmenin neden olabileceği bir başka sorun, ilgili verilerin kötüye kullanımın gerçekleştiği pazarın dışındaki pazarlarda da kullanılabilmesi riskidir (Kathuria ve Globocnik 2019, 18). Nitekim veri, farklı uygulamalar ve amaçlar için yeniden kullanılabilindiğinden erişim sağlayan rakipler bu verileri yalnızca rekabetçi zararın meydana geldiği pazarda değil, aynı zamanda bu tür verilere girdi olarak ihtiyaç duyulan diğer pazarlarda da kullanabilecektir. Bu nedenle, veri paylaşımını yükümlülüğü, rakiplere aşırı rekabet avantajı sağlayacak ve ihlalin etkili şekilde sona erdirilmesi için gerekli olma ölçütünü aşarak diğer pazarlardaki rekabeti bozabilecektir. Alternatif bir yol olarak rekabet

---

⁸⁷ 2018'de 33 zetabayt olan küresel veri miktarının 2025'te 175 zetabayta çıkması beklenmektedir (<https://www.seagate.com/files/www-content/our-story/trends/files/idc-seagate-dataage-whitepaper.pdf>, Erişim Tarihi: 13.08.2020). Bir zetabayt 250 milyar DVD'ye denk gelmektedir (<https://www.theguardian.com/technology/blog/2011/jun/29/zettabyte-data-internet-cisco>, Erişim Tarihi: 23.09.2020).

otoritelerinin, rakiplerin söz konusu verileri kullanımını kararda açıkça belirtilen amaçlar için sınırlayabileceği öne sürülebilmektedir. Bununla birlikte, böyle bir sınırlamanın izlenmesi neredeyse imkânsız olduğundan bu öneri uygun bir çözüm olmayacaktır (Kathuria ve Globocnik 2019, 18).

Sonuç olarak, dijital pazarlarda veriye erişimin engellenmesinin ihlal teşkil edip etmediğinin tespitindeki zorluklar, ihlalin yol açtığı zararları telafi etmek için öngörülen tedbir aşamasında da devam etmektedir. Verinin yasalara uygun paylaşımı toplum, kuruluşlar ve tüketici için faydalı görülmekle birlikte,⁸⁸ rekabet hukuku kapsamında getirilen yükümlülük veri koruma mevzuatına aykırılık oluşturma ve teşebbüslerin yenilik yapma güdüsünü zedeleme riski barındırmakta ve ayrıca yönetimsel sorunlara da yol açabilmektedir. Bu noktada, rakiplerin pazarda rekabet edebilmek için ihtiyaç duydukları veriye rekabet hukuku müdahalesi haricinde nasıl erişebileceği sorusu gündeme gelmektedir. Bu bağlamda, bir sonraki bölümde, olası çözüm yollarından biri olarak GDPR kapsamında düzenlenen ve veri öznelerine tanınan veri taşınabilirliği hakkı incelenecektir.

---

⁸⁸ <https://ico.org.uk/media/2615361/data-sharing-code-for-public-consultation.pdf>, Erişim Tarihi: 09.08.2020.

BÖLÜM 3

VERİYE ERİŞİM SORUNUNA ÇÖZÜM YOLU OLARAK VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKI

Dijital pazarlarda görülen ağ etkileri, ölçek ekonomileri ile veriden kaynaklanan ölçek ve kapsam ekonomileri, geçiş maliyeti ve buna bağlı kilitlenme etkisi nedeniyle rakiplerin yerleşik teşebbüsle benzer hacimde ve kalitede veriye erişmesi güçleşmektedir. Ayrıca, yerleşik teşebbüsün, rakiplerinin söz konusu kaynağa erişimini engelleyecek rekabet karşıtı stratejiler benimsemesiyle rakiplerin veriye erişimi daha da zorlaşmaktadır. Bu davranışlara, rekabet hukuku, gerekli şartların sağlanması halinde hâkim durumun kötüye kullanılması aracılığıyla müdahale edebilmektedir. Ancak verinin karakteristik özellikleri nedeniyle zorunlu unsur olarak değerlendirilmesi istisnai hallerde mümkün olduğundan dijital pazarlarda veriye erişim sorununun giderilmesinde rekabet hukuku araçlarının sınırlı durumlarda uygulanabildiği görülmektedir. Söz konusu sınırlı durumların gerçekleşmesi halinde dahi, rekabet otoritelerinin hâkim durumdaki teşebbüse verilerini rakipleriyle paylaşma yükümlülüğü getirmesi teknik ve yasal çeşitli sorunlara neden olmaktadır.

Buradan hareketle, dijital ekonomilerde pazar gücünün kontrolü ve rekabetin teşvik edilmesi için kullanılan geleneksel yolların giderek yetersiz görülmesi⁸⁹ yeni kavramsal çerçevelerin oluşturulmasına zemin hazırlamıştır (Vezzoso, 2020b). Dijital pazarlarda rekabet sorunlarının ortaya çıkmasının önlenmesi ve rakiplerin veriye erişiminin sağlanması bakımından olası çözüm yollarından birinin kullanıcıların verilerini alması ve başka platforma aktarması anlamına gelen veri taşınabilirliğinin sağlanması olduğu belirtilmiştir (EDPS, 2014). Bu

---

⁸⁹ BMWi (2019, 4), rekabete aykırı şekilde verilere erişimin reddinin sistematik bir sorun haline gelmesi durumunda rekabet hukukunun etkin koruma sağlayamayacağı görüşündedir. Crémer vd. (2019, 74) ise yeniliği teşvik etmek amacıyla verilere erişim sağlanması için rekabet yasası dışında yasal bir rejime ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

sorunlara ilişkin farkındalık, veri taşınabilirliği hakkının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Van Der Auwermeulen 2017, 58).

Bu bölümde, öncelikle veri taşınabilirliği hakkının genel çerçevesi çizilecek, ardından bu hakkın kullanılmasının dijital pazarlarda rekabet üzerindeki olası etkilerine ve rakiplerin veriye erişiminin sağlanması bakımından rekabet hukuku araçlarıyla farklılıklarına yer verilecektir.

3.1. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKINA İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE

3.1.1. Veri Taşınabilirliği Hakkının Gelişimi

Kişisel verilerin korunması konusu, tüm dünyada uzun yıllardan beri üzerinde durulan bir konu olmakla birlikte, veri toplama ve kullanım yöntemleri teknolojinin gelişimiyle değişmiş, toplanan ve işlenen verilerin ölçüğü ciddi oranda artmıştır. Bu değişimlere paralel olarak son yıllarda kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuki altyapıların teknolojik gelişmelerle uyumlaştırma yönündeki çabaların arttığı görülmektedir. Bu çerçevede, 1995 yılından beri AB üyesi ülkelerde uygulanmakta olan DPD'nin geliştirilmesi ve güncellenmesi amacıyla oluşturulan GDPR, 25 Mayıs 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

GDPR ile getirilen yeniliklerden biri de veri taşınabilirliği hakkı olmuştur.⁹⁰ Veri taşınabilirliği hakkının temel amacı, bireyin kişisel verisi üzerindeki kontrolünü artırmaktır (Gerekçe 68). Bahse konu hak, uzun zamandır Komisyonun gündeminde olup (2010, 8) internet kullanıcılarının zaman harcayarak oluşturdukları arkadaş listeleri, e-posta adres rehberi gibi verilerini bir sağlayıcıdan başka bir sağlayıcıya aktarma ihtiyacından doğmuştur (Zanfır 2012, 149). Bu çerçevede, geçtiğimiz on yılın başında, kimi üye devletlerde, bireylerin teşebbüsler tarafından tutulan verilerine doğrudan erişmelerini ve bunları rakip sağlayıcılara aktarmalarını sağlayan kamu-özel girişimleri oluşturulmuş,⁹¹ ayrıca

⁹⁰ AB haricinde Hindistan, Japonya, Filipinler, Yeni Zelanda ve ABD (Kaliforniya Eyaleti) gibi çeşitli ülkelerde de veri taşınabilirliği hakkı uygulamaya konmuş ya da uygulamaya konması için çalışmalar yürütülmektedir (PDPC 2019, 6).

⁹¹ İngiltere hükümeti 2011 yılında Google, British Gas ve Mastercard gibi 26 işletme ve kuruluşla verilerin taşınabilirliği öngören gönüllü *Midata* programını başlatmıştır (<https://www.gov.uk/government/news/the-midata-vision-of-consumer-empowerment>, Erişim Tarihi: 09.09.2020). Fransa'da da benzer şekilde *MesInfos* programı başlatılmıştır (<http://mesinfos.fing.org/> Erişim Tarihi: 09.09.2020).

bazı platform sağlayıcıları tarafından da kullanıcı verilerinin dışa aktarılması için gönüllü çözümler sunulmaya başlanmıştır.⁹² Böylece yasal bir gücü olmamasına rağmen, veri taşınabilirliğinin ilk adımları atılmış, GDPR'nin yürürlüğe girmesiyle yasal bir zemine kavuşturulmuştur.

Türkiye'de ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasal düzenleme çalışmaları 7 Nisan 2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KVKK ile önemli bir aşama kaydetmiştir. Ancak KVKK, GDPR'nin kabulünden kısa bir süre önce yürürlüğe girmiş olup DPD referans alınarak hazırlandığından veri taşınabilirliği hakkı da dâhil olmak üzere GDPR ile getirilen yeni düzenlemeler kapsamına alınmamıştır. Bu nedenle, çalışmada veri taşınabilirliği hakkı AB düzenlemeleri⁹³ çerçevesinde ele alınacaktır.

3.1.2. Veri Taşınabilirliği Hakkının Kapsamı

Veri taşınabilirliği hakkı, GDPR'nin 20. maddesinde, veri öznesinin kendisiyle ilgili bir veri kontrolörüne sağlamış olduğu kişisel verileri, yapılandırılmış, yaygın kullanılan ve makine tarafından okunabilen bir formatta alma ve bu verileri başka bir veri kontrolörüne herhangi bir engelleme olmaksızın aktarma ve teknik açıdan uygulanabilir olması halinde, bir veri kontrolöründen diğerine doğrudan aktarılmasını sağlama hakkı olarak ifade edilmektedir. Madde metninden anlaşıldığı üzere, veri taşınabilirliği hakkı, veri öznesine temelde dolaylı ve doğrudan aktarım olmak üzere iki tür yetki vermektedir.⁹⁴ Dolaylı aktarım, veriyi alma ve daha sonra başka platforma aktarma olmak üzere iki

---

⁹² 2010 yılında Facebook “*Download Your Information*” ve 2011 yılında Google “*Takeout*” araçlarıyla kullanıcıların verilerini indirmesine olanak tanımıştır. (<https://www.facebook.com/help/131112897028467>, Erişim Tarihi: 09.09.2020; <https://takeout.google.com/settings/takeout>, Erişim Tarihi: 09.09.2020.)

⁹³ Veri taşınabilirliği hakkının kapsam, sınır ve koşullarına ilişkin GDPR'de temel çerçeve çizilmekle birlikte yorumlanması ve uygulanması bakımından WP29'un Veri Taşınabilirliği Hakkına İlişkin Kılavuzu (WP29 Kılavuzu) rehberlik sağlamaktadır. WP29, DPD'nin 29. maddesi uyarınca oluşturulmuş danışma organıdır (https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=59485, Erişim Tarihi: 09.09.2020). GDPR'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte, 25 Mayıs 2018 tarihinde WP29'un yerine Avrupa Veri Koruma Kurulu (*European Data Protection Board*) kurulmuştur (https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=629492, Erişim Tarihi: 09.09.2020). Aynı tarihte Avrupa Veri Koruma Kurulu, WP29'un GDPR'ye ilişkin çıkardığı rehberleri onaylamıştır (https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb_en, Erişim Tarihi: 09.09.2020).

⁹⁴ Veri kontrolörleri, veri öznelinin taşınabilirlik taleplerine cevap verebilmek için bir indirme imkânı sunabilir veya verileri doğrudan başka bir veri kontrolörüne aktarmasına imkân tanıyan bir Uygulama Programlama Arayüzü kullanabilir (WP29, 2017).

aşamadan oluşmaktadır. Buna göre öncelikle, veri öznesinin, başka bir kontrolöre aktarma zorunluluğu olmadan, kendisiyle ilgili bir veri kontrolörü tarafından işlenen kişisel verisini belirli formatta alma ve yeniden kullanmak için saklama yetkisi bulunmaktadır (WP29 Kılavuzu 2017, 4).

Veri taşınabilirliği hakkının etkin şekilde kullanılabilmesi için kullanıcıların verilerini yeniden kullanmasını ve bir sağlayıcıdan diğerine sorunsuz şekilde aktarmasını mümkün kılan birtakım teknik koşulların sağlanması gerekmektedir. Bu teknik gereklilikler, GDPR’de, taşımaya konu verilerin formatında aranan “yapılandırılmış”, “yaygın olarak kullanılan” ve “makine tarafından okunabilir” olma özellikleri olarak belirlenmiştir. Uygun formatların sektörler arasında farklılık gösterebileceği göz önüne alınarak GDPR’de belirli formata işaret edilmemiştir (WP29 Kılavuzu 2017, 17). WP29 Kılavuzu’nda söz konusu kavramlar farklı AB Direktifleri’ne atıf yapılmak suretiyle tanımlanmakla birlikte, uygulanması gereken formata ilişkin sektör paydaşlarının ve ticaret birliklerinin birlikte çalışabilir (*interoperability*)⁹⁵ standartlar ve formatlar oluşturulması konusunda işbirliği yapmaları önerilmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 18; Gereğe 68).⁹⁶ Bu çerçevede, GDPR’de belirtilen “yapılandırılmış”, “yaygın olarak kullanılan” ve “makine tarafından okunabilir” olma şartları, veri kontrolörü tarafından aktarılan verinin alıcı konumundaki veri kontrolörünün sistemiyle birlikte çalışabilirliğinin sağlanması için karşılanması gereken bir dizi minimum gereksinime karşılık gelmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 17).

⁹⁵ WP29 Kılavuzu’nda (2017, 17) farklı kuruluşların, bilgi ve iletişim teknolojileri sistemleri arasında veri alışverişi sağlamaları yoluyla etkileşim kurma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Engels (2016, 4) ve Graef (2015b, 509-510), çevrim içi sosyal ağ platformlarından örnek vermek suretiyle veri taşınabilirliğinin birlikte çalışabilirlikle karıştırılmaması gerektiğine dikkat çekmektedir. Graef’e göre, birlikte çalışabilirlik, kullanıcıların çevrim içi sosyal ağ platformları arasında kullandıkları platforma bakılmaksızın birbirleriyle bağlantı kurmalarını sağlamaktadır. Buna göre, örneğin, bir Google+ kullanıcısı, Facebook profili oluşturmadan, doğrudan bir Facebook kullanıcılarına mesaj gönderebilecektir. Veri taşınabilirliği hakkının kullanılabilmesi için uygulanması gereken birlikte çalışabilir format ise veri öznelerinin verilerini başka platformda yeniden kullanmalarını mümkün kılmaktadır. Örneğin, Facebook kullanıcısı verilerini Facebook’tan alabilir ve bunları Google+’ya aktararak burada yeni bir hesap açabilir (Engels 2016, 4). Dolayısıyla veri taşınabilirliği, kullanıcıların profillerini başka bir sosyal ağ platformuna taşımaya izin vermekle birlikte aynı platformda olmayan birine erişmesine izin vermemektedir. Bu nedenle birlikte çalışabilirlik, veri taşınabilirliğinin ötesinde bir uygulamadır (Graef 2015b, 509-510).

⁹⁶ Bu kapsamda, 2018 yılında Google, Facebook, Twitter ve Microsoft işbirliğiyle projeye katılan diğer katılımcılar arasında verilerin kolayca taşınabilirliğini sağlayan açık kaynak kodlu bir platform oluşturma amacıyla Veri Aktarımı Projesi (*Data Transfer Project*) başlatılmıştır (<https://datatransferproject.dev/>, Erişim Tarihi: 04.09.2020).

Dolaylı aktarım yetkisinin bir diğ er aşaması ise sağlayıcıdan alınan verinin bir baş ka veri kontrolörüne aktarılmasıdır. Bu nedenle, bu işlem, işletmeden kullanıcıya kullanıcıdan işletmeye (*business to consumer to business, B2C2B*) gerçekleşmektedir (Krämer vd. 2020, 18). Buna göre, kişisel verisini veri kontrolöründen alan bir veri öznesi, söz konusu veriyi bir baş ka kontrolöre herhangi bir engelleme olmaksızın aktarabilmektedir. WP29 Kılavuzu'nda engelleme kavramı, verinin veri öznesi veya diğ er veri kontrolörü tarafından erişim, iletim veya yeniden kullanımını önlemek veya yavaşlatmak için veri kontrolörü tarafından konulan herhangi bir yasal, teknik veya finansal engel olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda, birlikte çalışabilirliğin sağlanmaması, aşırı gecikme ve veri setinin kasıtlı olarak gizlenmesi engelleme teşkil edebilecek örnekler arasında sayılmıştır (WP29 Kılavuzu 2017, 15).

Veri taşınabilirliği hakkının veri öznesine sağladığı bir diğ er yetki ise doğrudan aktarım yetkisidir. Buna göre, veri öznesi, teknik olarak uygulanabilir olması halinde, kişisel verisinin bir veri kontrolöründen aynı veya farklı sektörde faaliyet gösteren baş ka bir veri kontrolörüne doğrudan aktarılmasını talep edebilmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 5).⁹⁷ Bu nedenle, bu işlem işletmeler arası (*business to business, B2B*) gerçekleşmektedir (Krämer vd. 2020, 18).

Doğrudan aktarım yetkisi “teknik olarak uygulanabilir” durumlarla sınırlandırılmış olup aktarımın gerçekleştirilmesi için verici ve alıcı konumundaki veri kontrolörlerinin sistemleri arasındaki iletişimin güvenli şekilde sağlanması ve alıcı konumundaki sistemin teknik olarak gelen verileri alabilecek konumda olması, bir baş ka ifadeyle sitemlerin birlikte çalışabilmesi gerekmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 16). Veri kontrolörlerinin kişisel verileri birlikte çalışabilir biçimde iletmesi beklenmekle birlikte Gerekçe 68'de bu biçimleri sağlamak için veri kontrolörlerine yükümlülük getirilmemektedir. Dolayısıyla bir veri kontrolörünün tam olarak hangi hallerde teknik olarak uygun olmama durumuna dayanarak taşınabilirlik taleplerini reddedebileceği belirsizliğini korumaktadır (Elfering 2019, 22). Bu nedenle, WP29 Kılavuzu'nda (2017, 16), teknik olarak uygunluğun belirlenmesi konusunda duruma özgü değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

---

⁹⁷ Bu yetki sayesinde örneğin, bir Facebook kullanıcısı, verilerini önce Facebook'tan indirip sonra bir baş ka sosyal ağ platformu olan Google+'ya yüklemek yerine, Facebook'tan profilini doğrudan Google+'ya aktarmasını isteyebilmektedir (Graef 2015b, 506).

Sonuç itibarıyla, veri taşınabilirliği hakkı, veri öznesine kişisel verisinin kopyasını alma, bu kopyayı başka bir veri kontrolörüne aktarma ve bir veri kontrolöründen başka bir kontrolöre doğrudan aktarılmasını talep etme yetkileri vermektedir. Dolayısıyla söz konusu hak, verilerin yalnızca basit bir şekilde dışa aktarılmasını değil, aynı zamanda veri kontrolörleri arasında doğrudan taşınmasını da kapsamaktadır. Verinin bir kopyasını edinme, bir süredir çeşitli platformlar tarafından da sağlanan bir özellik olduğundan veri taşınabilirliği hakkı, özellikle doğrudan aktarım sağlama yetkisi bakımından önem arz etmektedir. Nitekim bu yetki sayesinde kullanıcılar kopyasını aldıkları veriyi tekrar başka bir platforma yükleme zahmetinden kurtulmakta ve kendilerine verilerinin farklı hizmetlerde yeniden kullanması için kolay bir yol sunulmaktadır.

3.1.3. Veri Taşınabilirliği Hakkının Şartları

3.1.3.1. İşlemenin Rızaya veya Sözleşmeye Dayanması ve Otomatik Yollarla Gerçekleştirilmesi

Veri taşınabilirliği hakkının kullanılabilmesi için üç şartın kümülatif olarak sağlanması gerekmektedir (WP29, 2017). Bu kapsamda, sağlanması gereken şartlardan biri, taşınması talep edilen kişisel verinin işleme faaliyetinin rızaya veya sözleşmeye dayanması ve otomatik yollarla gerçekleştirilmesidir (GDPR m.20/1-a).

Bir önceki bölümde belirtildiği üzere, GDPR uyarınca, kural olarak, kişisel verilerin işlenmesi hukuka aykırı olup GDPR’de öngörülen bazı hallerde işleme faaliyetinin hukuka uygun olduğu kabul edilmektedir. Ancak veri taşınabilirliği hakkı, taşınması talep edilen verinin işlenmesinin, söz konusu maddelerdeki hukuka uygunluk hallerinden yalnızca rızaya⁹⁸ ve sözleşmeye dayandığı⁹⁹ hallerde

---

⁹⁸ Kişisel verilerin işlenmesini hukuka uygun kılan başlıca neden, veri öznesinin rızası olup rıza hem özel nitelikli hem de özel nitelikli olmayan kişisel verilerin işlenmesi için ortak hukuka uygunluk halidir.

⁹⁹ Bu hukuka uygunluk hali yalnızca özel nitelikli olmayan kişisel veriler için öngörülmüştür. Buna göre, veri öznesinin, taraf olduğu bir sözleşmenin ifa edilebilmesi için ya da sözleşmenin kurulmasından önce talebi doğrultusunda işlemler yapılması için veri işlemenin gerekli olması halinde işleme faaliyeti hukuka uygun kabul edilmektedir. Örneğin, çevrim içi bir kitapçıdan satın alınan kitaplar veya bir müzik aktarma hizmetinden dinlenen şarkılar veri öznesinin taraf olduğu bir sözleşmenin ifası temelinde işlendiklerinden veri taşınabilirliği hakkı kapsamında değerlendirilebilmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 8).

kullanılabilmektedir. Bir başka ifadeyle, işlemenin rıza veya sözleşme dışında bir yasal zemine dayandığı durumlarda veri taşınabilirliği hakkı kullanılamamaktadır (Gerekçe 68). Nitekim GDPR'nin 20. maddesinin üçüncü fıkrasında veri taşınabilirliği hakkının, veri kontrolörünün kamu yararına bir görev yerine getirmesi veya verilen resmi bir yetkiyi uygulaması için gereken veri işleme faaliyetlerine uygulanmayacağı düzenlenmiştir.¹⁰⁰

Veri taşınabilirliği hakkının kullanılabilmesi için sağlanması gereken diğer bir şart ise taşımaya konu verinin otomatik yollarla işlenmiş olmasıdır (GDPR m.20/1-b). 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde otomatik işleme, verilerin kaydedilmesi, bu verilere mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya dağıtılması işlemlerinin otomatik veya kısmen otomatik yöntemlerle gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır. Veri taşınabilirliğiyle ilgili tartışmaların, teknoloji ve internetin gelişimiyle başladığı göz önünde bulundurulduğunda, veri taşınabilirliği hakkının otomatik yollarla işlenen verilerle sınırlı tutulması doğal görünmektedir (Zanfır 2012, 157).

3.1.3.2. Verinin Veri Öznesine İlişkin Olması ve Veri Öznesi Tarafından Sağlanması

Verinin, veri taşınabilirliği hakkına konu olabilmesi için karşılması gereken bir diğer şart, veri öznesine ilişkin olması ve veri öznesi tarafından veri kontrolörüne sağlanmış olmasıdır. Bu gereklilik, yalnızca kişisel verilerin veri taşınabilirliği hakkı kapsamında taşınabilir olduğu anlamına gelmektedir (WP29 Kılavuzu 2017, 9). Bu çerçevede, bir veri öznesiyle ilişkilendirilemeyen anonim veriler veri taşınabilirliği hakkının dışında kalmaktadır.

Ancak taşımaya konu verinin veri öznesine ilişkin olması yeterli görülmemiş, kapsam daraltılarak ayrıca veri öznesi tarafından veri kontrolörüne sağlanması

---

¹⁰⁰ Örneğin, kara para aklama ve diğer mali suçları önleme veya tespit etme yükümlülüğüne ilişkin olarak kişisel verileri işleyen bir finansal kuruluşun, bu işleme operasyonları kapsamındaki veriler için veri taşınabilirliği taleplerini yerine getirme yükümlülüğü bulunmamaktadır (WP29 Kılavuzu 2017, 8).

gerektiği hüküm altına alınmıştır.¹⁰¹ Veri öznesinin, bilerek ve aktif bir eylemiyle çevrim içi platformlara sağladığı e-posta adresi, kullanıcı adı, yaşı gibi birçok kişisel veri örneği bulunmaktadır. Ancak uygulamada hangi tür verinin veri öznesi tarafından sağlandığını ve dolayısıyla hakkın kapsamına girdiğini tespit etmek her zaman bu kadar kolay olmayabilmektedir. Zira çevrim içi hizmet sağlayıcıları, kullanıcıların yalnızca kendileri tarafından sağlanan verilere sahip olmayıp ayrıca, hizmeti kullanırken gerçekleştirdiği davranışların gözlemlenmesi ve analiz edilmesi sonucu bazı veri setleri oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, veri öznesinin doğrudan sağlamadığı, ancak hizmetin kullanılmasıyla üretilen arama ve satın alma geçmişi ya da satıcı profili verisi gibi verilerin veri taşınabilirliği hakkı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusu gündeme gelmektedir. WP29 Kılavuzu'nda (2017, 9-10) veri taşınabilirliği hakkının gereği gibi uygulanabilmesi için hizmet veya cihazın kullanılması aracılığıyla kullanıcı hareketlerinin gözlemlenmesinden kaynaklanan verilerin de veri öznesi tarafından sağlanmış kabul edileceği belirtilmiştir. Buna göre arama geçmişi, trafik verisi, yer bilgisi veya giyilebilir bir cihaz tarafından izlenen kalp atışı gibi kullanıcıların etkinliklerinin analiziyle elde edilen gözleme dayalı veriler de veri taşınabilirliği hakkına konu olabilecektir.

Buna karşılık, veri öznesi tarafından sağlanan verilerin algoritmik teknikler kullanılarak anlamlandırılması ve analizi sonucu oluşturulan çıkarıma dayalı verilerin veri kontrolörü tarafından oluşturulduğu kabul edilmektedir (WP29 Kılavuz 2017, 10). Bu nedenle, bu tür veriler, veri taşınabilirliği hakkı kapsamında değerlendirilmemektedir. Buna göre, veri öznesinin finansal hareketlerinin analizi sonucu oluşturulan kredi notunun veri öznesi tarafından sağlanan bir veri olmadığı kabul edilmektedir (WP29 Kılavuz 2017, 10). Bu kapsamda, e-ticaret platformunun alıcılardan gelen puanlamalar doğrultusunda oluşturduğu satıcı profili verilerinin, satıcı gerçek kişi olsa dahi veri taşınabilirliği hakkı kapsamında olmadığı yorumu yapılabilecektir.

---

¹⁰¹ Bu düzenlemeye göre, örneğin, bir çevrim içi sosyal ağ platformu kullanıcısı, yalnızca kendisinin platforma sağladığı kişisel verilerini taşıyabilecek, başkaları tarafından yüklenen kendisine ait fotoğrafları kişisel veri olarak nitelendirilebilse dahi veri taşınabilirliği hakkına konu olamayacaktır (Graef 2015b, 507).

Dolayısıyla veri taşınabilirliği hakkı kapsamında olup olmadıklarını belirlemek amacıyla kaynaklarına bağlı olarak veri kategorileri arasında ayırım yapılmaktadır. Veri özneleri, aktif bir eylemiyle ve bilerek sağladığı veriler ile bir hizmet veya teknolojinin yardımıyla hareketlerinin gözlem ve takibiyle pasif olarak sağladığı veriler için taşıma talebinde bulunabilirken, bu iki tür verinin analizinden kaynaklanan çıkarıma dayalı verileri için anılan haktan yararlanamayacaktır. Diğer yandan, gözleme dayalı verilerin tam olarak kapsamının ne olduğu belirsizliğini koruduğundan mahkemelerin ve otoritelerin konuya ilişkin değerlendirmelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

3.1.3.3. Başkalarının Hak ve Özgürlüklerini Olumsuz Etkilememesi

Veri öznesi tarafından taşınması talep edilen veri, bazı durumlarda birden fazla veri öznesinin kişisel verisini içerebilmektedir. Örneğin, kullanıcının arkadaşlarıyla birlikte olduğu fotoğrafları, arama ve mesajlaşma kayıtları, üçüncü kişi ile arasındaki işlemleri içeren banka hesabı bilgileri aynı zamanda başka bir veri öznesine ilişkin kişisel veri içermektedir. Hakkı kullanan veri öznesi dışındaki üçüncü taraf kullanıcıların kişisel verisinin başka bir platforma aktarılmasına izin vermek, bu kişilerin mahremiyet haklarını ihlal edebilecektir (Swire ve Lagos 2013, 348; Engels 2016, 4-5).

Bu durum yasa koyucular tarafından dikkate alınmış olacak ki GDPR'nin 20. maddesinin dördüncü fıkrasında veri taşınabilirliği hakkının kullanılmasının bir diğer şartı olarak başkalarının hak ve özgürlüklerini olumsuz yönde etkilememesi gerektiği düzenlenmiştir. Taşınması talep edilen verilerin birden fazla veri öznesine ilişkin kişisel veri içermesi halinde dahi, esasında talepte bulunan veri öznesine de ilişkin olması sebebiyle, veri öznelerinin veri taşınabilirliği talepleri karşılanmalıdır (WP29 Kılavuzu 2017, 9). WP29 Kılavuzu'nda (2017, 12) veri taşıma işleminden üçüncü tarafların haklarının olumsuz etkilenmemesi için üçüncü tarafın verisinin yalnızca hakkın uygulanmasını talep eden kullanıcının münhasır kontrolü altında tutulması ve alıcı konumundaki veri kontrolörü tarafından pazarlama gibi başka amaçlarla kullanılmaması, hem "gönderen" hem de "alan" veri kontrolörlerinin veri öznelerinin taşımak ve hariç tutmak istedikleri veriyi seçmesini sağlamak için teknik araçlar uygulaması veya üçüncü taraf veri özneleri için rıza mekanizmalarının işletilmesi önerilmektedir.

Sonuç itibarıyla, veri taşınabilirliği hakkının kullanılabilmesi için mevzuatta bazı sınırlamalar getirilmiştir. WP29 Kılavuzu hakkın kapsam ve koşullarına ilişkin pek çok konuyu açıklığa kavuşturmasına rağmen, hala hakkın uygulanmasına ilişkin cevaplanmamış sorular ve teknik zorluklar bulunmaktadır. Bu nedenle, veri öznelerinin hakları ile veri kontrolörlerinin yükümlülükleri arasında doğru dengeyi sağlamak için mahkemeler veya ilgili otoriteler tarafından yorumlanıp netlik kazandırılması gerekmektedir.

3.2. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKININ DİJİTAL PAZARLARDA REKABETE ETKİSİ

Veri taşınabilirliği hakkının rekabete etkisi üzerine yapılan tartışmalar, özellikle dijital pazarlarda veri kullanımı ile rekabet arasındaki etkileşimle ivme kazanmıştır. Söz konusu hak, veri öznesinin verisinin kopyasını alma haricinde, bir veri kontrolöründen diğerine doğrudan aktarımını talep etme yetkisini de içerdiğinden kullanıcıların hizmetler arasında kolayca geçiş yapmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle, veri taşınabilirliği hakkı yalnızca kullanıcı ile hizmet sağlayıcısı arasındaki değil, hizmet sağlayıcıları arasındaki ilişkiyi de etkileyebilecek niteliktedir (Graef vd. 2018b, 1362). Bu yönüyle veri taşınabilirliği hakkı, veri kontrolörleri arasındaki rekabetin gelişmesi bakımından önemli bir araç olarak kabul edilmektedir (WP29 Kılavuz 2017, 3; Graef vd. 2018b, 1363).

Komisyonun rekabetten sorumlu eski üyesi Almunia da, veri taşınabilirliği hakkının rekabet politikasının merkezinde yer aldığını ifade etmiş, sağlıklı rekabet ortamının tesisi için tüketicilerin hizmet sağlayıcısına verdikleri verileri kolay ve ucuz bir şekilde başka bir sağlayıcıya aktarmalarına olanak sağlanmasının önemine dikkat çekmiştir.¹⁰² Benzer şekilde, Komisyon, GDPR'ye ilişkin Etki Değerlendirme Raporunda da (2012, 28) taşınabilirliğin, etkin rekabetin tesisi için kilit bir faktör olduğunu belirtmiştir. Nitekim aşağıda daha detaylı açıklanacağı üzere, veri taşınabilirliği hakkı, platform ekonomilerinde görülen geçiş maliyeti ve kilitlenme etkisini azaltarak¹⁰³ rekabeti ve ayrıca dolaylı olarak yeniliği teşvik etmektedir.

---

¹⁰² Bkz. dipnot 58.

¹⁰³ Geçiş maliyeti ve platforma kilitlenme etkisi platformun hem kullanıcı hem de reklamveren tarafı için mümkün olmakla birlikte, veri taşınabilirliği hakkının gerçek kişilere tanınmış olması sebebiyle söz konusu etkiler de yalnızca bu hakkı kullanabilen gerçek kişi kullanıcılar bakımından geçerli olacaktır.

3.2.1. Geçiş Maliyeti ve Kilitlenme Üzerindeki Etkisi

Veri taşınabilirliği hakkı, kullanıcıların, verilerini, tekrar oluşturma zahmetine katlanmadan bir başka platforma kolaylıkla aktarabilmesini sağladığından, platform değiştirme sırasında karşılaşacakları geçiş maliyetini azaltmaktadır (Swire ve Lagos 2013, 338; Krämer vd. 2020, 56; PDPC 2019, 12). Kullanıcıların verilerini bir platformdan diğerine taşıması ne kadar kolay olursa başka bir platforma geçiş maliyetinin de o kadar düşük olduğu kabul edilmektedir (Engels 2016, 3). Geçiş maliyetlerinin azalmasıyla birlikte ise kullanıcılar fiyat ve kalite sinyallerine daha kolay tepki verebilmekte ve en iyi teklifi sunan sağlayıcıya geçebilmekte, böylece kullanıcıların belirli bir platforma kilitlenme etkisi azalmaktadır (Graef 2016, 149; PDPC 2019, 13). Dolayısıyla veri taşınabilirliği hakkının rekabet üzerindeki en temel etkisi, kullanıcıların geçiş maliyetini ve buna bağlı belirli bir platforma kilitlenme etkisini azaltmak suretiyle, yerleşik müşteri tabanı olmayan yeni veya mevcut pazar oyuncularının daha düşük maliyetle kullanıcı verilerine erişebilmesini sağlamasıdır. Bu yolla pazarda birden fazla oyuncunun bulunmasını sağlayarak çoklu erişim uygulamasını da teşvik etmektedir (Schepp ve Wambach 2016, 123).¹⁰⁴

Veri koruma kuralları esasında kişisel verilerin toplanmasını ve kullanılmasını belli ek şartlara tabi tuttuğu için giriş engeli yaratırken, veri taşınabilirliği hakkı piyasa oyuncularının kullanıcı verisine ulaşmasını ve böylece pazara girişini kolaylaştırmaktadır (Graef vd. 2018b, 1386). Bu durumda rakip teşebbüslerin kullanıcı verilerine erişimi kolaylaşacağı için hâkim durumdaki teşebbüsün verilerine erişimin vazgeçilmez olarak nitelendirilmesi güçleşmektedir (Crémer vd. 2019, 102). Ancak veri taşınabilirliği hakkının Türk hukuk sisteminde henüz düzenlenmemiş olması nedeniyle Türk rekabet hukuku kapsamındaki değerlendirmede bu yorumun yapılması mevcut durumda mümkün görünmemektedir.

Diğer yandan, kullanıcıların hizmet sağlayıcıları arasında kolayca geçiş yapabilmesi, teşebbüslerin pazar gücünü kısıtlamada önemli bir rol oynamaktadır (OECD 2016, 27). Nitekim kullanıcıların verilerini taşımasının zor olması, bu

---

¹⁰⁴ Veri taşınabilirliği hakkının kullanılması ilk veri kontrolöründeki verilerin otomatik olarak silindiği anlamına gelmemektedir (WP29 Kılavuz 2017, 7). Bu nedenle taşıma işleminden sonra dahi veri öznesi, ilk veri kontrolörünün hizmetini kullanmaya devam edebilmektedir.

verileri kontrol eden sağlayıcının konumunu güçlendirecek (Yoo 2012, 1154) ve böylece yeni girenlerin pazarda etkin rekabet etmelerini engelleyecektir (EDPS 2014, 36). Bu nedenle, veri taşınabilirliği hakkının yeni girişlere imkân tanıyarak rekabeti geliştireceği kabul edilmektedir.

Veri taşınabilirliğinin geçiş maliyetleri, kilitlenme etkisi ve pazara giriş engelleri üzerindeki etkisi Komisyonun teknoloji pazarlarındaki bazı birleşme/devralma kararlarına da konu olmuş, veri taşınabilirliği meselesi işlemin rekabetçi endişe yaratıp yaratmadığına ilişkin değerlendirilen unsurlar arasında yer almıştır. Bu bağlamda, *Facebook/WhatsApp* kararında¹⁰⁵ Komisyon, işlem sonrasında tarafların faaliyet gösterdiği tüketici iletişim hizmetleri pazarında tüketicilerin konuşma geçmişi ve diğer verilerinin kaybının geçiş maliyeti yaratıp yaratmayacağını, bunun farklı iletişim hizmeti sağlayıcıları arası geçişe engel olup olmayacağını değerlendirmiştir. Kararda, uygulamalar yoluyla iletişimin, tüketiciler için uzun vadeli bir değer taşımadığı, önemli ölçüde kısa ve anlık sohbetlerden oluşma eğiliminde olduğu ve kullanıcının farklı iletişim uygulaması kullanmaya başlaması halinde, geçmiş veriyi silmeye veya uygulamayı kaldırmaya karar vermediği sürece mesaj geçmişinin akıllı telefonunda erişilebilir kaldığı, ayrıca kişinin rıza göstermesi halinde WhatsApp kişi listesinin rakip uygulamaya taşınabildiği, bu nedenle kullanıcıların iletişim uygulamaları arasındaki geçişin önünde engel bulunmadığı belirtilmiştir.¹⁰⁶

Facebook/WhatsApp kararında veri taşınabilirliği konusu GDPR'de henüz hak olarak düzenlenmeden önce ele alınmışken *Sanofi/Google/DMI JV* kararında,¹⁰⁷ veri taşınabilirliği hakkının tüketicilerin belli bir platforma kilitlenmesi üzerindeki etkisi GDPR tasarısı aşamasındayken değerlendirilmiştir. Veri toplama, işleme ve analiz de dâhil olmak üzere diyabetin takip ve tedavisi alanında hizmet sunmak amacıyla ortak girişim kurulması işlemine izin verilmesine ilişkin kararda Komisyon, ortak girişimin verilerin alternatif hizmetlere taşınabilirliğini sınırlandırarak veya engelleyerek hastaları hizmete kilitleyebileceği konusundaki endişelerini gündeme getirmiştir.¹⁰⁸ Ancak kullanıcıların GDPR tasarısı

---

¹⁰⁵ Bkz. dipnot 40.

¹⁰⁶ A.g.k. para.113.

¹⁰⁷ *Sanofi/Google/DMI JV*, Case M.7813 [2016].

¹⁰⁸ A.g.k. para.67.

kapsamında verilerinin taşınabilirliğini talep etme hakkına sahip olacağı, bu nedenle hastaların hizmete kilitlenme riskinin öngörülebilir gelecekte gerçekleşme olasılığının düşük olduğu sonucuna varmıştır.¹⁰⁹ *Microsoft/Linkedin* ve *Verizon/Yahoo* kararlarında ise tarafların veri setlerinin birleşiminin, birleşen teşebbüsün pazar gücünü artırıp artırmadığı ve rakipleri bakımından giriş veya genişleme engeli yaratıp yaratmadığı incelenmiş, veri taşınabilirliği hakkı da dâhil olmak üzere GDPR ile getirilen düzenlemeler teşebbüslerin kişisel veri edinme ve işleme becerilerini sınırlandıran bir araç olarak değerlendirilmiş¹¹⁰ ve bu nedenle işlemin rekabetçi endişeye yol açmadığı sonucuna varılmıştır.

Görüldüğü üzere Komisyon, anılan kararlarda veri taşınabilirliği hususunu, kullanıcıların geçiş maliyeti ve platforma kilitlenme etkisini azaltan ve dolayısıyla birleşen teşebbüsün pazar gücünü sınırlayan bir araç olarak değerlendirmiştir. Kararlar rekabet hukukunun veri taşınabilirliğini ele alma potansiyelini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Türkiye’de ise veri taşınabilirliği hakkının henüz KVKK’de yer almadığı göz önüne alındığında teknoloji pazarlarındaki kimi birleşme devralma işlemlerinin rekabetçi endişeye yol açabileceğini söylemek mümkündür.

3.2.2. Yenilik ve Yatırımlar Üzerindeki Etkisi

Veri taşınabilirliği hakkı sayesinde kullanıcılara seçim özgürlüğü sunulmakta, bu nedenle kullanıcılar daha iyi hizmet veren sağlayıcıya kolaylıkla geçebilmektedir. Bu durumda, teşebbüslerin kullanıcı kazanabilmek amacıyla ürün ve hizmetlerini geliştirme konusunda rekabet etmeleri beklenmektedir. Bahse konu hakkın kullanımıyla veri yaygın hale geleceğinden teşebbüsler arasındaki rekabetin odak noktası, veri elde etmekten çok veri analizine doğru kayacaktır, bu da yeniliği teşvik eden bir etki doğurabilecektir (Krämer vd. 2020, 9). Ayrıca, teşebbüsler, veri toplama maliyetlerindeki azalmayla birlikte kaynaklarını daha fazla yeniliğe yönlendirebilecektir. Bu çerçevede, söz konusu hakkın yeniliği teşvik etmesi yönüyle rekabet üzerinde dolaylı bir etkisinin bulunduğu kabul edilmektedir (PDPC 2019, 14).

---

¹⁰⁹ A.g.k. para.69.

¹¹⁰ Sırasıyla a.g.k. para.178, 255; a.g.k. para.90.

Veri taşınabilirliği hakkı, verinin yalnızca rakip hizmet sağlayıcısına değil, rakip olsun ya da olmasın istenilen herhangi bir platforma aktarımını sağlamaktadır. Bu nedenle, kullanıcı verilerinin farklı hizmet sağlayıcılarıyla kolayca paylaşılması, veri analizi veya ürün karşılaştırma hizmeti gibi katma değerli tamamlayıcı hizmetlerin gelişimine de katkıda bulunabilecektir (Graef vd. 2018b, 1387; EDPS 2014, 36; PDPC 2019, 13).

Sonuç itibarıyla, veri taşınabilirliği hakkı, bir yandan bireylere kişisel verileri üzerinde daha fazla kontrol sağlarken, diğer yandan geçiş maliyetlerini ve giriş engellerini azaltarak pazardaki rekabeti artırmakta ve yeni ürün veya hizmet gelişimi için itici bir güç görevi görmektedir. Eş deyişle, bahse konu hak, veri öznelerinin veri ekosisteminde aktif bir rol oynamasını sağlayarak veri kontrolörleri arasındaki ilişkiyi “yeniden dengeleme” fırsatı yaratmaktadır (WP29 Kılavuz 2017, 4). Bu nedenle, veri taşınabilirliği sadece bireylerin kişisel verileri üzerindeki kontrol haklarını güçlendirmenin bir yolu olarak değil, aynı zamanda veriye dayalı dijital pazarlarda rekabeti artırmanın bir yolu olarak kabul edilmektedir (OECD 2015, 224). Bu sayede, hem kullanıcılar hem de rekabetçi piyasa yapıları güçlenmektedir (EDPS 2014, 32). Bu nedenle, veri taşınabilirliği hakkının kişisel verilerin korunmasının ötesinde bir etkisi bulunmaktadır.

3.3. VERİ TAŞINABİLİRLİĞİ HAKKINA YÖNELİK ELEŞTİRİLER

Veri taşınabilirliği hakkının, rekabet ve yeniliği geliştirdiği yönündeki görüşlerin aksine, rekabet karşıtı etkilere sahip olabileceği ve tüketici refahını azaltabileceği yönünde görüşler de mevcuttur. Bahse konu hakkın, sadece hâkim durumdaki teşebbüsler için değil, kişisel veri işleyen bütün teşebbüsler için yükümlülük yaratması nedeniyle, özellikle küçük ve orta ölçekli teşebbüsler bakımından, verinin taşınmasını sağlayan sistemler geliştirmenin önemli maliyete neden olabileceği ve bu durumun söz konusu teşebbüslerin pazardaki büyük ölçekli rakipleriyle etkin rekabet edebilme imkânlarını kısıtlayabileceği ifade edilmektedir (Swire ve Lagos 2013, 351-352; PDPC 2019, 19). Bu kapsamda, veri taşınabilirliği hakkı, bu yöndeki talepleri karşılayabilmek için yeterli kaynağa sahip olmayan teşebbüslerin pazara girişi bakımından caydırıcı nitelikte olabilecektir (Graef vd. 2013, 9). Diğer yandan, yerleşik teşebbüsler bu maliyetleri

karşılayabilecek konumda olduklarından bu tür düzenleyici müdahalelerin yerleşik teşebbüslere fayda sağlama riski ortaya çıkmaktadır (Bostoen 2019, 40).

Veri taşınabilirliği hakkının küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerindeki potansiyel zararlı etkilerini hafifletmek için öğretilerde çeşitli öneriler getirilmiştir. Bu çerçevede, Vanberg ve Ünver (2017, 14) tarafından, sınırlı pazar payına sahip veya önemsiz bir ciroya sahip işletmelerin veri taşınabilirliği gereksinimlerinden muaf tutulabileceği öne sürülmektedir. Engels (2016, 13) daha ileri giderek veri taşınabilirliğinin teşebbüsün rekabete aykırı davranışlarda bulunma riskinin yüksek olduğu hallerde uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Crémer vd. (2019, 82) ile BMWi (2019, 52) tarafından veri taşınabilirliği rejiminin hâkim durumdaki teşebbüsler için daha katı uygulanması, Banda (2017, 48) tarafından ise çalışan sayısı veya teşebbüsün cirosu gibi ölçütlerin getirilmesi tavsiye edilmektedir.

Diğer yandan, Lam ve Liu (2020)'ya göre, veri taşınabilirliği hakkı sayesinde kullanıcılar, yeni bir sağlayıcıya geçerken ortaya çıkabilecek veriye bağlı geçiş maliyeti hakkında daha az endişe duyacağı için bahse konu hak kullanıcıları yerleşik teşebbüse daha fazla veri sağlamaya teşvik etmektedir. Bu durumun yerleşik teşebbüsün rekabetçi konumunu güçlendireceği ve giriş engellerini yükselteceği belirtilmektedir. Bu nedenle, yazarlar, veri taşınabilirliği hakkının geçiş maliyetlerini azalttığını kabul etmekle birlikte, aynı zamanda söz konusu hakkın kullanıcıların daha fazla veri sağlayacağı varsayımından hareketle giriş ve uzun vadeli verimlilik üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceği sonucuna varmıştır.

Veri taşınabilirliği hakkına getirilen bir başka eleştiri, uygulanabilmesi için sağlayıcılar arasında belirli bir teknik standardizasyonun sağlanması gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Standardizasyon, veri taşınabilirliği taleplerinin uygun maliyetle karşılanmasına yardımcı olmakla birlikte, belirli standardın seçimi yeni teknolojilerin gelişmesine engel olabilmektedir (Graef vd. 2018b, 1387-1388; Engels 2016, 8). Benzer şekilde Yoo (2012, 1055) da, veri formatlarındaki herhangi bir standardizasyonun sistemlerin işlevselliğini tehdit edebileceği görüşündedir. Ancak bu noktada, WP29 Kılavuzu'nun veri taşınabilirliği hakkı taleplerinin karşılanabilmesi için uyumlu veya özdeş sistemler

değil, kişisel verilerin yeniden kullanılmasını amaçlayan birlikte çalışabilir sistemler yaratmayı amaçladığı vurgulanmalıdır (Banda 2017, 43).

Furman vd. (2019, 68-69) tarafından ise veri taşınabilirliği hakkı, kapsamının sınırlı olması, süreklilik arz eden bir aktarım sağlamaması ve teknik standartların net olarak belirlenmemesi sebebiyle eleştirilmekte, dijital pazarlarda rekabet ve yeniliğin tesisi için bu hakkın sağladığının ötesinde bir veri hareketliliği (*data mobility*) önerilmektedir. Benzer savlardan yola çıkarak BMWi (2019, 39) de, veri taşınabilirliği hakkının, birlikte çalışabilir veri formatları kullanma ve verilere gerçek zamanlı erişim sağlama yükümlülüğü getirilmesi gibi birtakım geliştirmeler yapılarak iyileştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Veri taşınabilirliği hakkı, ağ etkilerinden kaynaklanan kilitlenme etkilerine çözüm sunamaması yönüyle de eleştirilmektedir (Graef 2015b, 512; Krämer vd. 2020, 58). Örneğin, bahse konu hak, bir Facebook kullanıcısının başka bir sosyal medya platformuna geçişini kolaylaştırırsa bile kullanıcının arkadaşlarından kimsenin Facebook'tan uzaklaşmadığı durumda bu kullanıcının platform değiştirmesi de olası değildir (ACCC 2019, 116). Bu nedenle, Krämer vd. (2020, 61-63) tarafından pazarda hâlâ önemli bir giriş engelinin mevcut olduğu, dolayısıyla yerleşik pazarlardaki yeniliğin teşviki için veri taşınabilirliğinin yeterli olmadığı belirtilmektedir. Kimi yazarlarca, bu tür ağ etkileri nedeniyle meydana gelen kilitlenme etkisinin, eski sağlayıcıda kalan kullanıcılara erişimi kaybetmeden yeni bir sağlayıcıya geçebilmelerine imkân tanıyan birlikte çalışabilirliğin sağlanmasıyla çözülebileceği ileri sürülmektedir (Graef 2015b, 512; Crémer vd. 2019, 85).

Yukarıda aktarıldığı gibi öğretilerde, veri taşınabilirliği hakkının potansiyel rekabet karşıtı etkileri ve rekabetin tesisi için yetersiz kalabildiği yönleri tartışılmıştır. Bu nedenle, veri taşınabilirliği hakkıyla istenilen sonucu elde edebilmek için bu hakkın uygulanması sırasında rekabetçi faydaları ile rekabet karşıtı etkileri arasındaki dengeleri gözeten ve eksik yönlerini geliştiren bir politika benimsenebilecektir.

3.4. VERİYE ERİŞİM SAĞLAMASI BAKIMINDAN VERİ KORUMA HUKUKU İLE REKABET HUKUKU ARAÇLARI ARASINDAKİ FARKLAR

Rakiplerin pazarda faaliyet gösterebilmek için ihtiyaç duyduğu kullanıcı verisine erişimi hem rekabet hukuku hem de kişisel verilerin korunması hukuku araçlarından veri taşınabilirliği hakkıyla sağlanabilmektedir. Her iki disiplin de bireyin refahının korunması ve geliştirilmesini amaçlamasına rağmen (EDPS 2014, 11), hedeflerini gerçekleştirme yöntem ve kapsamı bakımından farklılaşmaktadır (Graef vd. 2018b, 1388). Bu çerçevede, bu iki hukuk alanı arasında veriye erişimin sağlanması bakımından da önemli farklar bulunmaktadır.

Rekabet hukuku kapsamında rakiplerin veriye erişiminin engellenmesi hâkim durumun kötüye kullanılması teşkil ettiği takdirde, rekabet otoriteleri tarafından erişimi engelleyen teşebbüse veri paylaşım yükümlülüğü getirilerek rakiplerin veriye erişimi sağlanabilecektir. Bu nedenle, rekabet hukuku müdahalesiyle veriye erişim sağlanabilmesi için hem hâkim durum hem de bunun kötüye kullanımının ispatı gerekmektedir (Graef vd. 2018b, 1389). Bunun aksine, veri taşınabilirliği hakkı çerçevesinde, veri öznelerinin, verilerini hizmet sağlayıcıları arasında aktarabilmeleri ve dolayısıyla rakiplerin kullanıcı verisine erişmesi, hâkim durum veya kötüye kullanımın ispatına bağlı olmayıp veri kontrolörünün pazar payından bağımsız olarak gerçekleştirilebilmektedir (Vanberg ve Ünver 2017, 14). Bu doğrultuda, veri taşınabilirliği hakkı, rekabet hukuku uygulamasına kıyasla daha geniş kapsamlıdır (Graef 2015b, 505). Dijital pazarlarda hâkim durum ve kötüye kullanmanın ispatının zorluğu (Van Der Auwermeulen 2017, 63) dikkate alındığında, veri taşınabilirliği hakkı pazarda rekabetin tesisi için ilave bir garanti yaratmaktadır (Lucchini vd. 2018, 565).

Diğer yandan, veri taşınabilirliği hakkı birtakım sınırlamalara tabi olup yalnızca kişisel verilerin aktarımı için kullanılabilen, kişisel olarak nitelendirilemeyen anonim veriler ile tüzel kişilere ilişkin veriler bu hakkın kapsamı dışında kalmaktadır. Bu bağlamda, veri taşınabilirliği hakkı, üçüncü tarafların talebi üzerine değil, veri öznesinin talebi üzerine tasarruf edilmekte,

rakip teşebbüslerin veriye erişimi tek tek veri öznelerinin veri taşınabilirliği haklarını kullanmalarına bağlı olmaktadır. Bu durum, farklı veri öznelerine ilişkin büyük veri tabanlarının aktarılması bakımından engel oluşturabilmekte ve alıcı konumundaki teşebbüslerin ölçek ve kapsam ekonomilerinden yararlanma kabiliyetini sınırlandırabilmektedir (Gal ve Aviv, 2020). Bu sınırlı çerçeve, bazı durumlarda dijital pazarlardaki geçiş maliyeti ve kilitlenme etkisi sorununu çözmek için de yetersiz kalabilmektedir (Graef 2015b, 512). Bu nedenle, kişisel veri olup olmamasından bağımsız olarak hâkim durumdaki teşebbüsün verisine erişmek isteyen rakip, rekabet hukuku araçlarına başvurmak zorundadır (Graef 2016, 155). Dolayısıyla bu yeni hak, rakiplerin veriye erişimini sağlamak için tek başına yeterli olmamakta ve hakkın mevcut rekabet hukuku hükümleriyle desteklenmesi gerekmektedir (Vanberg ve Ünver 2017, 2).

Google Adwords vakası rekabet hukukunun tamamlayıcı bir veri taşıma aracı olarak kullanılmasının açık bir örneğini temsil etmektedir (Lucchini vd. 2018, 566). Söz konusu olayda incelenen veri, reklamverenler tarafından Google'ye sağlanan reklam kampanyalarına ilişkin olduğundan GDPR'nin 20. maddesi bu durum için reklamverenlere bir çözüm sunamamıştır. Bu nedenle, bahse konu reklam kampanyalarının taşınabilirliğini sağlamak rekabet hukuku müdahalesini gerektirmiştir. Benzer durum e-ticaret platformlarındaki satıcılar için de geçerli olabilecektir. Nitekim satıcının tüzel kişi olabileceği ve gerçek kişi olması halinde dahi platform tarafından satıcı için yaratılan puanın WP29 Kılavuzu doğrultusunda çıkarıma dayalı veri olarak kabul edilebileceği göz önünde bulundurulduğunda, satıcı profillerine erişmek isteyen rakip e-ticaret platformu için veri taşınabilirliği hakkı bir çare olamayabilecektir.

Anılan nedenlerle veri taşınabilirliği hakkının tanınması, gelecekte veri taşınabilirliği konusunda hakkın kapsamını aşan rekabet sorunlarının ortaya çıkmayacağı anlamına gelmemektedir (Lucchini vd. 2018, 565). Bir başka ifadeyle veri taşınabilirliği hakkının benimsenmesi, veri taşınabilirliğini kolaylaştırmak için çevrim içi hizmet sağlayıcılarına rekabet hukuku müdahalesini dışlamamaktadır (Graef vd. 2013, 10). Bu nedenle, hâkim durumdaki bir teşebbüs, müşterilerine

sağlayıcı değiştirirken verilerini taşımalarına kısıtlama getirmesi veya engellemesi halinde rekabet hukuku düzenlemeleri temelinde de müdahale edilebileceğini göz ardı etmemelidir (Geradin ve Kuschewsky 2013, 11).

İki rejim arasındaki bir diğer fark, uygulanma zamanı bakımından ortaya çıkmaktadır. Rekabet yasaları (birleşme devralma işlemleri hariç), rekabete aykırı davranış gerçekteştikten sonra (*ex post*) uygulanırken, veri taşınabilirliği hakkı ihlal gerçekteşmeden önce (*ex ante*) müdahaleyi sağlamaktadır (Graef 2015b, 505). Veri taşınabilirliği hakkının *ex ante* uygulanması, geleneksel rekabet uygulamasındaki gibi bir ihlal ve onun tespitinden bağımsız olduğu için çok daha etkili ve hızlı bir şekilde amacını gerçekteştirebileceğinden sadece ihlal sonrası müdahaleler pazardaki rekabet ortamının tesisi için yetersiz olabilecektir (Vezzoso, 2020b). Bu çerçevede, veri taşınabilirliği hakkı rekabet sorunlarının ortaya çıkmasını önlemek için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Sonuç itibarıyla, hem rekabet hukuku araçlarından hâkim durumun kötüye kullanılması hem de kişisel verilerin korunması hukuku araçlarından veri taşınabilirliği hakkıyla pazardaki oyuncuların kullanıcı verisine erişimi sağlanabilmekte, her iki alan da birbirlerini tamamlayan ve güçlendiren bir rol üstlenmektedir. Bu doğrultuda, iki rejimin eşzamanlı uygulanması, teorik açıdan, dijital pazarlardaki veriye erişim sorununu etkili şekilde çözmek için uygun bir yol olarak görünmektedir. Bu çözüm ise otoriteler arasında işbirliği yapılmasını gerektirmektedir. Bu ihtiyaç, OECD raporu (2018) ile EDPS'nin 2014 ve 2016 yıllarındaki görüşlerinde de vurgulanmıştır. EDPS'nin 2016'daki görüşü doğrultusunda, dijital pazarlarda bireyin daha iyi korunmasını sağlamak amacıyla Avrupa'nın sözü edilen pazarlarla ilgilenen düzenleyicileri, politika yapıcıları, araştırmacıları arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırmak ve uygulamalarını koordine etmek için Dijital Takas Odası (*Digital Clearinghouse*) oluşturulmuştur (Avrupa Parlamentosu, 2017). Buna ek olarak, Almanya söz konusu işbirliğinin sağlanması için yasal bir adım atmış, Haziran 2017'de yürürlüğe giren Alman Rekabet Yasası'nda yapılan değişlikle, federal ve eyalet rekabet ve veri koruma otoritelerinin, kişisel veriler ve ticari sırlar dâhil olmak üzere, ilgili işlevlerinin

yerine getirilmesi için gerekli olduğu ölçüde bilgi alışverişinde bulunabileceği ve bu bilgileri işlemlerinde kullanabileceği düzenlenmiştir (OECD 2020, 50). Dolayısıyla dijital pazarlarda tüketicinin korunmasına yönelik olarak farklı hukuk dallarına ilişkin faaliyet gösteren otoriteler arasında, son yıllarda, hem ülke çapında hem de ülkesel sınırları aşacak şekilde, gönüllülük esasına veya yasaya dayanan birtakım işbirlikleri oluşturulmaya başlanmış olup ilerleyen dönemlerde de söz konusu işbirliklerinin artması beklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİ

Kullanıcı verileri, çevrim içi platformlar bakımından sağlanan hizmet veya ürünlerin kalitesini artırmak ve yeni ürün veya hizmet geliştirmek için önemli bir girdi haline gelmiştir. Ancak dijital pazarlarda görülen ağ etkileri ve ölçek ekonomileri, bunun yanı sıra verinin elde edilmesindeki ölçek ve kapsam ekonomileri, geçiş maliyeti ve kilitlenme etkisi verinin az sayıda platformda toplanmasına neden olabilmektedir. Bu durum ise pazara yeni giren veya pazardaki küçük ölçekli rakiplerin ürün veya hizmet sunabilmesi için ihtiyaç duyduğu veriye erişememesi riskine yol açmaktadır. Bunlara ek olarak, yerleşik teşebbüslerin, verinin kendilerine sağladığı rekabetçi avantajı kaybetmemek amacıyla rakiplerinin veriye erişimlerini engellemeye yönelik rekabet karşıtı stratejiler benimsemesi halinde rakipler için erişim daha da güç hale gelebilmektedir.

Veriye erişimin engellenmesi rakibin erişim talebinin doğrudan reddedilmesi şeklinde olabileceği gibi kullanıcıların kendi verilerine erişiminin ve/veya bunların rakibe aktarılmasının kısıtlanması şeklinde dolaylı olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Teorik olarak, hâkim durumdaki teşebbüsün rakiplerinin veriye erişim taleplerini reddetmesi, gerekli koşulların sağlanması halinde sözleşme yapmanın reddi kapsamında ihlal teşkil edebilmektedir. Ancak sözleşme yapmanın reddinin ihlal olarak değerlendirilebilmesi için aranan koşulların dijital pazarlar bakımından sağlanması zor görünmektedir. Öte yandan, öğretilerde bazı taraflarca, veri başka bir faaliyetin yan ürünü olarak veya önemli bir yatırım yapılmadan üretildiği durumlarda altyapılara veya fikri mülkiyet haklarına kıyasla müdahale eşiklerinin düşürülmesi önerilmektedir. İlaveten, Avrupa'da üye ülke kurum ve kuruluşlarının yayımladığı raporlar ile Alman Rekabet Kanunu'nda yapılması öngörülen değişiklik, konuya ilişkin değişim çağrılarını işaret etmektedir.

Rakiplerin veriye erişiminin engellenmesinin bir diğer yolu veri taşınabilirliğinin sınırlandırılması olup bu yolun da yapay geçiş maliyetleri yaratmak suretiyle rakipler için giriş engellerine neden olabileceği; üretimi, pazarı ve teknik gelişmeyi tüketicilerin zararına sınırlandırarak hâkim durumun kötüye kullanılması teşkil edebileceği değerlendirilmektedir. Nitekim *Google Adwords* vakasında Komisyon ve FTC'nin yaklaşımları, veri taşınabilirliğine getirilen kısıtlamaların rekabet hukuku sorunu olduğunu göstermektedir. Böylelikle bu çalışmayla, gündemi bir süre daha meşgul edeceği öngörülen veriye erişimin engellenmesi meselesinin ilerleyen dönemlerde karşılaşılabilecek somut vakalarda rekabet hukuku kapsamında nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bir çerçeve oluşturulmuştur.

Her iki davranış türü bakımından da ihlal tespiti yapılması halinde ise rekabet otoritelerince getirilebilecek olan veri paylaşım yükümlülüğü, veri koruma mevzuatına aykırılık oluşturma ve teşebbüslerin yenilik yapma güdüsünü zedeleme riski barındırmakta ve ayrıca yönetsel sıkıntılara yol açabilmektedir. Dolayısıyla dijital pazarlarda veriye erişimin engellenmesinin ihlal teşkil edip etmediğinin tespitindeki zorluklar, ihlalin yol açtığı zararları telafi etmek için öngörülen tedbir aşamasında da devam etmektedir. Bu durum rekabet hukuku müdahalesinin tek başına yetersiz görünmesine ve yeni düzenleme çağrılarına neden olmuştur.

Bu çerçevede, tartışılan olası çözüm yollarından biri, kullanıcılara verilerini alma ve başka platforma aktarma imkânı sağlayan veri taşınabilirliğinin sağlanmasıdır. Bu ihtiyaçtan hareketle, GDPR ile veri öznelerine veri taşınabilirliği hakkı tanınmıştır. Bahse konu hak, bir yandan veri öznelerinin kendi kişisel verileri üzerindeki kontrolünü artırırken, diğer yandan özellikle veri güdümlü pazarlarda kullanıcıların platforma sağladıkları veri nedeniyle platforma kilitlenmelerinin önüne geçerek rekabeti ve yeniliği desteklemekte, pazar oyuncuları için bir nevi eşit oyun alanı yaratmaktadır. Dolayısıyla hem veri koruma hem de rekabet yasasıyla farklı şekillerde de olsa rakiplerin veriye erişimi sağlanabilmektedir. Rekabet hukuku araçları oldukça esnek ve dinamik pazarlara cevap verebilecek

nitelikte olmakla birlikte, veri taşınabilirliği hakkının tanınmasıyla *ex post* ve *ex ante* düzenlemelerin birlikte uygulanması, dijital ekonomilerin getirdiği zorlukların aşılması bakımından umut verici görünmektedir.

Görüldüğü üzere, dijital ekonominin yükselişi farklı hukuk dallarının birlikte uygulanmasına duyulan ihtiyacı artırmıştır. Bu nedenle, dijital pazarlarda hedeflenen rekabetçi düzeyin ve tüketici refahının sağlanmasının, tüketiciyi ilgilendiren farklı yasal enstrümanların uygulanmasından sorumlu otoritelerin yakın işbirliğiyle mümkün olduğu vurgulanmalıdır. Bu çerçevede, önümüzdeki yıllarda rekabet otoritelerinin veri güdümlü pazarlardaki rekabet dinamiklerini anlamak için özellikle veri koruma ve tüketici politikası alanlarında faaliyet gösteren otoritelerle işbirliği yapması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, dijital pazarların kapsam bakımından küresel olması, söz konusu işbirliklerinin ülkesel sınırları aşarak ülkeler arası işbirliğini de kapsayacak şekilde küresel boyuta ulaşmasını gerektirmektedir.

ABSTRACT

The development of business models based on collecting, analyzing and using data has significantly increased the importance of data in digital economies and turned data into a substantial input like capital and work force. Therefore, the data has provided undertakings significant competitive advantage and market power. This has raised concerns about the ways in which the incumbent market players, owning control over large volumes of data, use data. The questions of how to apply the existing competition law tools to concerns about the use of data, whether they are sufficient to address these concerns and whether different areas of law should contribute to the solution of this problem, have sparked fierce debates.

In this respect, the study examines the liability of the dominant undertakings in digital markets, which prevent their competitors from accessing data within the scope of existing competition law tools. It questions whether the right to data portability, one of the data protection law tools, can provide a complementary role alongside the existing competition law practices. Considering both of tools falling short of addressing the data access issues, it is emphasized that cooperation of the different authorities may contribute to overcome this problem.

KAYNAKÇA

ABRAHAMSON, Z. (2014), “Essential Data”, *The Yale Law Journal*, Vol:124, No:3, s.867-881.

ARTICLE 29 DATA PROTECTION WORKING PARTY (2017), “WP242 - Frequently Asked Questions” http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-51/wp242_annex_en_40854.pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

ARTICLE 29 DATA PROTECTION WORKING PARTY (2017), “Guidelines on the Right to Data Portability”, https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=611233, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

AUSTRALIAN COMPETITION AND CONSUMER COMMISSION (2019), “Digital Platforms Inquiry: Final Report”, <https://www.accc.gov.au/publications/digital-platforms-inquiry-final-report>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

AUTORITÉ DE LA CONCURRENCE ve BUNDESKARTELLAMT (2016), “Competition Law and Data”, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/DE/Berichte/Big%20Data%20Papier.pdf;jsessionid=82804A84D0BF87D8E26D44AC0B1AD501.2_cid390?blob=publicationFile&v=2, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

BALTO, D. A. ve M. C. LANE (2016), “Monopolizing Water in a Tsunami: Finding Sensible Antitrust Rules for Big Data”, <https://ssrn.com/abstract=2753249>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

BANDA, C. (2017), “Enforcing Data Portability in the Context of EU Competition Law and the GDPR”, *MIPLC Master Thesis Series*, <https://ssrn.com/abstract=3203289>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

BORK, R. H. ve J. G. SIDAK (2012), “What Does the Chicago School Teach

About Internet Search and the Antitrust Treatment of Google?”, *Journal of Competition Law and Economics*, Vol:8(4), s.663-700.

BOSTOEN, F. (2019), “Regulating Online Platforms Lessons from 100 Years of Telecommunications Regulation”, http://www.concorrenca.pt/vPT/Estudos_e_Publicacoes/Premio_AdC/edicao2019/Documents/Regulating%20online%20platforms%20-%20Friso%20Bostoen.pdf, Erişim Tarihi: 03.09.2020.

BOURREAU, M., A. DE STREEL ve I. GRAEF (2017), “Big Data and Competition Policy: Market Power, Personalised Pricing and Advertising”, <https://ssrn.com/abstract=2920301>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

BRUC, E. (2019), “Data as an Essential Facility in European Law: How to Define the “Target” Market and Divert the Data Pipeline?”, *European Competition Journal*, Vol:15, s.177-224.

BUNDESKARTELLAMT (2016), “Working Paper - The Market Power of Platforms and Networks - Executive Summary”, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Berichte/Think-Tank-Bericht-Zusammenfassung.pdf?__blob=publicationFile&v=4, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

CAILLAUD, B. ve B. JULLIEN (2003), “Chicken & Egg: Competition Among Intermediation Service Providers”, *The RAND Journal of Economics*, Vol:34, No:2, s.309-328.

COLANGELO, G. ve M. MAGGIOLINO (2017), “Big Data as a Misleading Facility”, *Bocconi Legal Studies Research Paper No. 2978465*, <https://ssrn.com/abstract=2978465>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

CRÉMER, J., Y. A. DE MONTJOYE, ve H. SCHWEITZER (2019), “Competition Policy for the Digital Era”, <https://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

DİKER VANBERG, A. ve M. B. ÜNVER (2017), “The Right to Data Portability in the GDPR and EU Competition Law: Odd Couple or Dynamic Duo?”, *European Journal Law and Technology*, Vol:8(1), s.1-22.

DREXL, J. (2016), “Designing Competitive Markets for Industrial Data - Between Propertisation and Access”, *Max Planck Institute for Innovation and Competition*

Research Paper No:16-13, s.257-292.

EDLIN, A. S. ve R. G. HARRIS (2013), “The Role of Switching Costs in Antitrust Analysis: A Comparison of Microsoft and Google”, *Yale Journal of Law and Technology*, Vol:15, s.169-212.

ELFERİNG, S. (2019), “Unlocking the Right to Data Portability: An Analysis of the Interface with the Sui Generis Database Right”, *Munich Intellectual Property Law Center*, https://www.researchgate.net/publication/336350859_Unlocking_the_Right_to_Data_Portability_An_Analysis_of_the_Interface_with_the_Sui_Generis_Database_Right, Erişim Tarihi: 18.09.2020.

ENGELS, B. (2016), “Data Portability Among Online Platforms”, *Internet Policy Review: Journal on Internet Regulation*, Vol:5(2), s.1-17.

EUROPEAN COMMISSION (2016), “Staff Working Document on Online Platforms”, *Commission Staff Working Document*, https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=15947, Erişim Tarihi: 02.09.2020.

EUROPEAN COMMISSION (2012), “Impact Assessment”, *Commission Staff Working Paper*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012SC0072&from=EN>, Erişim Tarihi: 20.09.2020.

EUROPEAN COMMISSION (2010), “A Comprehensive Approach on Personal Data Protection in the European Union”, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0609:FIN:EN:PDF>, Erişim Tarihi: 20.09.2020.

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR (2016), “EDPS Opinion on Coherent Enforcement of Fundamental Rights in the Age of Big Data”, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/16-09-23_bigdata_opinion_en.pdf, Erişim Tarihi: 20.09.2020.

EUROPEAN DATA PROTECTION SUPERVISOR (2014), “Privacy and Competitiveness in the Age of Big Data: The Interplay Between Data Protection, Competition Law and Consumer Protection in the Digital Economy”, https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/privacy-and-competitiveness-age-big-data_en, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

EUROPEAN PARLIAMENT (2017), “Report on Fundamental Rights

Implications of Big Data: Privacy, Data Protection, Non-Discrimination, Security and Law-Enforcement”, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0044_EN.pdf, Erişim Tarihi: 20.09.2020.

EVANS, D. S. (2017), “Why the Dynamics of Competition for Online Platforms Leads to Sleepless Nights But Not Sleepy Monopolies”, <https://ssrn.com/abstract=3009438>, Erişim Tarihi: 05.09.2020.

EVANS, D. S. (2003), “The Antitrust Economics of Multi-Sided Platform Markets”, *Yale Journal on Regulation*, Vol:20(2), s.325-381.

EVANS, D. S. ve R. SCHLAMANSSEE (2007), “The Industrial Organization of Markets with Two-Sided Platforms”, *Competition Policy International*, Vol:3, s. 151-179.

FEDERAL TRADE COMMISSION (2014), “Data Brokers: A Call for Transparency and Accountability”, <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/data-brokers-call-transparency-accountability-report-federal-trade-commission-may-2014/140527databrokerreport.pdf>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

FURMAN J., D. COYLE, A. FLETCHER, D. MCAULEY ve P. MARSDEN (2019), “Unlocking Digital Competition: Report of the Digital Competition Expert Panel”, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/785547/unlocking_digital_competition_furman_review_web.pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

GAL, M. ve O. AVIV (2020), “The Competitive Effects of the GDPR”, *Journal of Competition Law and Economics*, <https://ssrn.com/abstract=3548444>, Erişim Tarihi: 18.09.2020.

GEORGE J. STIGLER CENTER FOR THE STUDY OF THE ECONOMY AND THE STATE-THE UNIVERSITY OF CHICAGO BOOTH SCHOOL OF BUSINESS (2019), “Stigler Committee on Digital Platforms-Final Report”, <https://www.chicagobooth.edu/-/media/research/stigler/pdfs/digital-platforms---committee-report---stigler-center.pdf>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

GERADIN, D. ve M. KUSCHEWSKY (2013), “Competition Law and Personal Data: Preliminary Thoughts on a Complex Issue”, <https://ssrn.com/>

[abstract=2216088](#), Erişim Tarihi: 21.09.2020.

GERADIN, D. (2005), “Limiting the Scope of Article 82 EC: What Can the EU Learn from the U.S. Supreme Court’s Judgment in *Trinko* in the Wake of *Microsoft*, *IMS*, and *Deutsche Telekom*?”, *Common Market Law Review*, <https://ssrn.com/abstract=617263>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

GERMAN FEDERAL MINISTRY FOR ECONOMIC AFFAIRS AND ENERGY-COMMISSION ‘COMPETITION LAW 4.0’ (2019), “A New Competition Framework for the Digital Economy”, https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Publikationen/Wirtschaft/a-new-competition-framework-for-the-digital-economy.pdf?__blob=publicationFile&v=3, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

GRAEF, I. (2019), “Rethinking the Essential Facilities Doctrine for the EU Digital Economy”, *TILEC Discussion Paper No. DP2019-028*, <https://ssrn.com/abstract=3371457>, Erişim Tarihi: 28.08.2020.

GRAEF, I. (2016), *EU Competition Law, Data Protection and Online Platforms: Data as Essential Facility*, Kluwer Law International.

GRAEF, I. (2015a), “Market Definition and Market Power in Data: The Case of Online Platforms”, *World Competition: Law and Economics Review*, Vol:38, No:4, s.473-506.

GRAEF, I. (2015b), “Mandating Portability and Interoperability in Online Social Networks: Regulatory and Competition Law Issues in the European Union”, *Telecommunications Policy*, Vol:39, No:6, s.502-514.

GRAEF, I., D. CLIFFORD ve P. VALCKE (2018a), “Fairness and Enforcement: Bridging Competition, Data Protection and Consumer Law”, *International Data Privacy Law*, Vol:8, No:3, s.200-223.

GRAEF, I., M. HUSOVEC ve N. PURTOVA (2018b), “Data Portability and Data Control: Lessons for an Emerging Concept in EU Law”, *German Law Journal*, Vol:19 No:6, s.1359-1398.

GRAEF, I., T. TOMBAL ve A. DE STREEL (2019), “Limits and Enablers of Data Sharing: An Analytical Framework for EU Competition, Data Protection and Consumer Law”, *TILEC Discussion Paper No. DP 2019-024*, <https://ssrn.com/>

[abstract=3494212](#), Erişim Tarihi: 28.08.2020.

GRAEF, I., VERSCHAKELLEN, J. ve VALCKE, P. (2013), “Putting the Right to Data Portability into a Competition Law Perspective”, *Law: The Journal of the Higher School of Economics*, Annual Review, <https://ssrn.com/abstract=2416537>, Erişim Tarihi: 28.08.2020.

GRAEF, I., S. Y. WAHYUNINGTYAS ve P. VALCKE (2015), “Assessing Data Access Issues in Online Platforms”, *Telecommunications Policy*, Vol:39, No:5, s.375-387, <https://ssrn.com/abstract=2647309>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

GROTH, P. (2017), “5 Reasons Data is a Key Ingredient for AI Applications”, <https://www.elsevier.com/connect/5-reasons-data-is-a-key-ingredient-for-ai-applications>, Erişim Tarihi: 31.08.2020.

HAUCAP, J. (2019), “Data Protection and Antitrust: New Types of Abuse Cases? An Economist’s View in Light of the German Facebook Decision”, *Competition Policy International*, <https://dev.competitionpolicyinternational.com/wp-content/uploads/2019/02/CPI-Haucap.pdf>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

HÖPPNER, T. (2020), “Digital Upgrade of German Antitrust Law - Blueprint for Regulating Systemic Platforms in Europe and Beyond?”, <https://ssrn.com/abstract=3575629>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

KATHURIA, V. ve J. GLOBOCNIK (2019), “Exclusionary Conduct in Data-Driven Markets: Limitations of Data Sharing Remedy”, *Max Planck Institute for Innovation and Competition Research Paper No. 19-04*, <https://ssrn.com/abstract=3337524>, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

KATZ, M. L. (2019), “Multisided Platforms, Big Data, and a Little Antitrust Policy”, *Review of Industrial Organization*, Vol:54(4), s.695-716.

KENNEDY, J. (2017), “The Myth of Data Monopoly: Why Antitrust Concerns About Data Are Overblown”, *Information Technology & Innovation Foundation*, <http://www2.itif.org/2017-data-competition.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KURUMU (2019), “Madde ve Gerekeçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/>

Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

KÖRBER, T. (2016), “Is Knowledge (Market) Power? - On the Relationship Between Data Protection, ‘Data Power’ and Competition Law”, <https://ssrn.com/abstract=3112232>, Erişim Tarihi: 26.05.2019.

KRÄMER, J., P. SENELLART ve A. DE STREEL (2020), “Making Data Portability More Effective for the Digital Economy”, Centre on Regulation in Europe, <https://cerre.eu/publications/report-making-data-portability-more-effective-digital-economy/>, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

LAM, W. M. W. ve X. LIU (2020), “Does Data Portability Facilitate Entry?” *International Journal of Industrial Organization*, Vol:69, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S016771871930092X>, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

LAMBRECHT, A. ve C. E. TUCKER (2015), “Can Big Data Protect a Firm from Competition?”, <https://ssrn.com/abstract=2705530>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

LASSERRE, B. ve A. MUNDT (2017), “Competition Law and Big Data: The Enforcers’ View”, *Italian Antitrust Review*, Vol:4, No:1, s.87-103.

LERNER, A. V. (2014), “The Role of “Big Data” in Online Platform Competition”, <https://ssrn.com/abstract=2482780> , Erişim Tarihi: 14.09.2020.

LUCCHİNİ, S., J. MOSCIANESE, I. DE ANGELİS ve F. Dİ BENEDETTO (2018), “Online Digital Services and Competition Law: Why Competition Authorities Should Be More Concerned About Portability Rather Than About Privacy”, *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol:9, No:9, s.563-568.

LUGARD P. ve L. ROACH (2017), “The Era of ‘Big Data’ and EU/US Divergence for Refusals to Deal”, *Antitrust*, Vol:31, No:2, s.58-64.

MÄIHÄNIEMİ, B. (2020), *Competition Law and Big Data: Imposing Access to Information in Digital Markets*, Edward Elgar Publishing, Post-doctoral Researcher in Law and Digitalization, Legal Tech Lab, Faculty of Law, University

of Helsinki, Finland.

MANNE, G. A. ve R. B. SPERRY (2015), “The Problems and Perils of Bootstrapping Privacy and Data into an Antitrust Framework”, *CPI Antitrust Chronicle*, Vol:5, <https://ssrn.com/abstract=2617685>, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

MCAFEE A. ve E. BRYNJOLFSSON (2012), “Big Data: The Management Revolution”, *Harvard Business Review*, <https://hbr.org/2012/10/big-data-the-management-revolution>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

MONOPOLKOMMISSION (2015), “Competition Policy: The Challenge of Digital Markets”, https://www.monopolkommission.de/images/PDF/SG/s68_fulltext_eng.pdf, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

NAZZINI, R. (2015), “Google and the (Ever-stretching) Boundries of Article 102”, *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol:6, No:5, s. 301-313.

NEWMAN, J. M. (2018), “Antitrust in Digital Markets”, *Vanderbilt Law Review*, Vol: 72, No:5, s.1497-1561.

NEWMAN, N. (2014), “Search, Antitrust, and the Economics of the Control of User Data”, *Yale Journal on Regulation*, Vol:31, No:2, s.401-454.

OECD (2020), “Consumer Data Rights and Competition-Background Note”, [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP\(2020\)1/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP(2020)1/en/pdf), Erişim Tarihi: 14.09.2020.

OECD (2019), “An Introduction to Online Platforms and Their Role in the Digital Transformation”, <https://www.oecd.org/innovation/an-introduction-to-online-platforms-and-their-role-in-the-digital-transformation-53e5f593-en.htm>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

OECD (2018), “Quality Considerations in the Zero-Price Economy”, <https://www.oecd.org/competition/quality-considerations-in-the-zero-price-economy.htm#:~:text=Over%20the%20course%20of%20a,of%20products%20are%20not%20new.>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

OECD (2016), “Big Data Bringing Competition Policy to the Digital Era”, [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP\(2016\)14/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP(2016)14/en/pdf), Erişim Tarihi: 14.09.2020.

OECD (2015), “Data-Driven Innovation: Big Data for Growth and Well-Being”,

<https://www.oecd.org/sti/data-driven-innovation-9789264229358-en.htm>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

OECD (2014), “Summary of the OECD Privacy Expert Roundtable on Protecting Privacy in a Data-Driven Economy: Taking Stock of Current Thinking”, [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/REG\(2014\)3&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/REG(2014)3&docLanguage=En), Erişim Tarihi: 03.09.2020.

PERSONAL DATA PROTECTION COMMISSION SINGAPORE (2019), “Discussion Paper on Data Portability”, <https://www.pdpc.gov.sg/-/media/Files/PDPC/PDF-Files/Resource-for-Organisation/Data-Portability/PDPC-CCCS-Data-Portability-Discussion-Paper--250219.pdf?la=en>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

PICKER, R. C. (2008), “Competition and Privacy in Web 2.0 and the Cloud”, *Nothwestern University Law Review Colloquy*, Vol:103, https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1147&context=journal_articles, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

ROUSSEVA, E. (2010), *Rethinking Exclusionary Abuses in EU Competition Law*, Hart Publishing, North America.

RUBINFELD, D. L. ve M. S. GAL (2017), “Access Barriers to Big Data”, *Arizona Law Review*, Vol:59, s.339-381.

SCHEPP, N. P. ve A. WAMBACH (2016), “On Big Data and Its Relevance for Market Power Assessment”, *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol:7, No:2, s.120–124.

SCHWEITZER, H., J. HAUCAP, W. KERBER ve R. WELKER (2018), “Modernising the Law on Abuse of Market Power: Report for the Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (Germany)”, <https://ssrn.com/abstract=3250742>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

SHAPIRO, C. ve H. R. VARIAN (1999), *Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy*, Harvard School Business, United States of America.

SHELANSKI, H. A. (2013), “Information, Innovation, and Competition Policy for the Internet”, *University of Pennsylvania Law Review*, Vol:161, s.1663-1678.

SOKOL, D. D. ve R. D. COMERFORD (2016), “Does Antitrust Have A Role to Play in Regulating Big Data?”, R. D. Blair ve D. D. Sokol (der.), *Cambridge Handbook of Antitrust, Intellectual Property and High Technology* içinde, Cambridge University Press, s.293-316.

STUCKE, M. E. ve A. P. GRUNES (2016), *Big Data and Competition Policy*, Oxford University Press, United Kingdom.

STUCKE, M. E. ve A. P. GRUNES, (2015a), “Debunking the Myths Over Big Data and Antitrust”, *CPI Antitrust Chronicle, University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 276*, <https://ssrn.com/abstract=2612562>, Erişim Tarihi: 18.09.2020.

STUCKE, M. E. ve A. P. GRUNES (2015b), “No Mistake About It: The Important Role of Antitrust in the Era of Big Data”, *University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 269*, <https://ssrn.com/abstract=2600051>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

SWIRE, P. ve Y. LAGOS (2013), “Why the Right to Data Portability Likely Reduces Consumer Welfare: Antitrust and Privacy Critique”, *Ohio State and Legal Theory Working Paper Series*, Paper 204, Vol:72, No:2, <https://ssrn.com/abstract=2159157>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

TOMBAL, T. (2019), “Economic Dependence and Data Access”, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, Vol:51(1), s.70-98.

TUCKER, C. (2019), “Digital Data, Platforms and the Usual (Antitrust) Suspects: Network Effects, Switching Cost, Essential Facility”, <https://ssrn.com/abstract=3326385>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

TUCKER, D. S. ve H. B. WELLFORD (2014), “Big Mistakes Regarding Big Data”, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2549044, Erişim Tarihi: 14.09.2020.

VAN DER AUWERMEULEN, B. (2017), “How to Attribute the Right to Data Portability in Europe: A Comparative Analysis of Legislations”, *Computer Law & Security Review*, Vol:33, No:1, s.57-72.

VARIAN H. R. (2019), “Artificial Intelligence, Economics, and Industrial

Organization”, A. K. Agrawal, J. Gans ve A. Goldfarb (der.), *The Economics of Artificial Intelligence* içinde, University of Chicago Press, s.399-419.

VEZZOSO, S. (2020a), “Competition Policy in Transition: Exploring Data Portability’s Roles”, *Trento University, 15th ASCOLA (Virtual) Conference*, <https://ssrn.com/abstract=3634736>, Erişim Tarihi: 03.09.2020.

VEZZOSO, S. (2020b), “Data Portability: Initial Reflections on an Ex Ante Approach”, <https://ssrn.com/abstract=3561413>, Erişim Tarihi: 03.09.2020.

WORLD ECONOMIC FORUM (2014), “Rethinking Personal Data: A New Lens for Strengthening Trust”, http://www3.weforum.org/docs/WEF_RethinkingPersonalData_ANewLens_Report_2014.pdf, Erişim Tarihi: 03.09.2020.

YOO, C. S. (2012), “When Antitrust Met Facebook”, *George Mason Law Review*, Vol:19, No:5, s.1147-1162.

ZANFIR, G. (2012), “The Right to Data Portability in the Context of the EU Data Protection Reform”, *International Data Privacy Law*, Vol:2, No:3, s.149-162.

ABD Mahkeme Kararları

Aspen Skiing Co. v. Aspen Highlands Skiing Corp., 472 U.S. 585 [1985]

HiQ Labs, Inc. v. LinkedIn Corporation, 17-cv-03301-EMC [2020]

PeopleBrowsr Inc. et al. v. Twitter Inc., C-12-6120 EMC [2013]

Avrupa Komisyonu Kararları

Facebook/WhatsApp Case COMP/M.7217 [2014]

Google Search (Adsense) Case AT.40411 [2019]

Google Search (Shopping) Case AT.39740 [2017]

Google/DoubleClick Case COMP/M.4731 [2008]

Google/Fitbit Case M.9660 [2020]

Microsoft Case COMP/C-3/37.792 [2004]

Microsoft/LinkedIn Case M.8124 [2016]

Sanofi/Google/DMI JV Case M.7813 [2016]

Telefónica UK/Vodafone UK/Everything Everywhere/JV Case COMP/M.6314 [2012]

TomTom/Tele Atlas Case COMP/M.4854 [2008]

Verizon/Yahoo Case M.8180 [2016]

Genel Mahkeme ve Avrupa Adalet Divanı Kararları

IMS Health v. NDC Helath Case C-418/01 [2004] ECR I-5039

Microsoft v. Commission Case T-201/04 [2007] ECR II-3601

Oscar Bronner v. Mediaprint Case C-7/97 [1998] ECR I-7791

RTE&ITP (Magill) Case C-241-242/91 P [1995] ECR I-743

Tiercé Ladbroke v. Commission Case T-504/93 [1997] ECR II-923

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

Kruslin v. France 11801/85 [1990]

Sunday Times v. United Kingdom 6538/74 [1979]

Rekabet Kurulu Kararı

21.03.2007 tarihli ve 07-26/238-77 sayılı karar

Danıştay Kararları

Danıştay 13. Daire 02.06.2010 tarih, E:2007/9369 K:2010/4594 sayılı karar

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 03.02.2014 tarih, E:2010/3090 K:2014/149 sayılı karar

Kişisel Verilerin Korunması Kurulu Kararı

27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı Karar

Diğer Ülke Otorite Kararı

French Competition Authority, Direct Energie and UFC Que Choisir v. Engie, 14-MC-02 [2014].

Diğer Kaynaklar

Alman Rekabet Yasası'nda yapılması öngörülen 10. Yasa Değişikliği Taslağı, <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Downloads/G/gwb-digitalisierungsgesetz-referentenentwurf.html>, Erişim Tarihi: 21.09.2020.

Alman Rekabet Yasası'nda gerçekleştirilen 10. Yasa Değişikliğinin yürürlüğe girmesine ilişkin internet sitesi, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2021/19_01_2021_GWB%20Novelle.html, Erişim Tarihi: 26.01.2022.

Bundeskartellamt (07.02.2019), “Bundeskartellamt prohibits Facebook from combining user data from different sources”, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Meldung/EN/Pressemitteilungen/2019/07_02_2019_Facebook.html, Erişim Tarihi: 13.08.2020.

“Commitments in Case COMP/C-3/39.740 - Foundem and others” (03.04.2013), http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39740/39740_8608_5.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

European Commission, “About Article 29 Working Party”, https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=59485, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

European Commission, “The Article 29 Working Party Ceased to Exist as of 25 May 2018”, https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=629492, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

European Commission, Memo (15.04.2015), “Antitrust: Commission sends Statement of Objections to Google on comparison shopping service”, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_4781, Erişim Tarihi: 15.09.2020

European Commission, Press Release (20.03.2019), “Antitrust: Commission fines Google €1.49 billion for abusive practices in online advertising”, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_1770, Erişim Tarihi: 13.08.2020

European Commission, Press Release (30.11.2010), “Antitrust: Commission probes allegations of antitrust violations by Google”, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1624_en.htm, Erişim Tarihi: 14.08.2020.

European Commission, Speech (01.10.29013), “The Google antitrust case: what is at stake?”, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-768_en.htm, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

European Commission, Speech (05.02.2014), “Statement on the Google investigation”, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-93_en.htm, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

European Commission, Speech (12.05.2012), “Joaquín Almunia Vice President of the European Commission responsible for Competition Policy Statement of VP Almunia on the Google antitrust investigation”, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-372_en.htm, Erişim Tarihi: 14.08.2020.

European Commission, Speech (26.11.2012), “Competition and personal data protection, Commissioner Joaquín Almunia”, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_12_860, Erişim Tarihi: 02.08.2020.

European Data Protection Board, “About EDPB”, https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb_en, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

Facebook, “Bilgilerinize Erişme ve Bilgilerinizi İndirme”, <https://www.facebook.com/help/131112897028467>, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

Fransa'nın *MesInfos* programına ilişkin internet sitesi, <http://mesinfos.fing.org/>, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

FTC (03.01.2013), “Google Agrees to Change Its Business Practices to Resolve FTC Competition Concerns In the Markets for Devices Like Smart Phones, Games and Tablets, and in Online Search”, <http://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2013/01/google-agrees-change-its-business-practices-resolve-ftc>, Erişim Tarihi: 12.08.2020

Google Takeout aracına ilişkin internet sitesi, <https://takeout.google.com/settings/takeout>, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

Google'ın Federal Ticaret Komisyonu Başkanı Jon Leibowitz'e gönderilen mektup, https://www.ftc.gov/system/files/documents/closing_letters/google-inc./130103googleletterchairmanleibowitz.pdf, Erişim Tarihi: 12.08.2020.

Information Commissioner's Office, "Data sharing: code of practice", <https://ico.org.uk/media/2615361/data-sharing-code-for-public-consultation.pdf>, Erişim Tarihi: 09.08.2020.

International Data Corporation, "The Digitization of the World from Edge to Core", <https://www.seagate.com/files/www-content/our-story/trends/files/idc-seagate-dataage-whitepaper.pdf>, Erişim Tarihi: 13.08.2020.

İngiltere hükümetinin *Midata* programına ilişkin haber, <https://www.gov.uk/government/news/the-midata-vision-of-consumer-empowerment>, Erişim Tarihi: 09.09.2020

Meglana Kuneva-European Consumer Commissioner- Roundtable on Online Data Collection, Targeting and Profiling (31.03.2009) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_09_156, Erişim Tarihi: 18.07.2020.

Nathan Newman, "Taking on Google's Monopoly Means Regulating Its Control of User Data", https://www.huffpost.com/entry/taking-on-googles-monopol_b_3980799?guccounter=1, Erişim Tarihi: 16.09.2020.

The Economist, "Data, data everywhere", <https://www.economist.com/special-report/2010/02/27/data-data-everywhere>, Erişim Tarihi:23.09.2020.

The Economist, "The world's most valuable resource is no longer oil, but data", <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>, Erişim tarihi: 18.07.2020.

The Guardian, "What's zettabyte?", <https://www.theguardian.com/technology/blog/2011/jun/29/zettabyte-data-internet-cisco>, Erişim Tarihi: 23.09.2020.

Tim O'Reilly, "'Whole Web' is the OS of the Future", <https://www.cnet.com/news/tim-oreilly-whole-web-is-the-os-of-the-future/>, Erişim Tarihi: 20.08.2020.

UK House of Lords Select Committee on European Union, "Online Platforms and the Digital Single Market", https://publications.parliament.uk/pa/ld201516/ldselect/ldcom/129/12906.htm#_idTextAnchor014, Erişim Tarihi: 23.09.2020.

Veri Aktarım Projesi'nin internet sitesi, <https://datatransferproject.dev/>, Erişim Tarihi: 04.09.2020.

Türk Mevzuatı

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun

Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz

AB Mevzuatı

Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union [2016] OJ C 202/1.

Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (Council of Europe Convention 108).

Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty (Regulation 1/2003) [2003] OJ L 1/1.

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (Data Protection Directive) [1995] OJ L 281/31.

Guidance on the Commission's enforcement priorities in applying Article 82 EC treaty to abusive exclusionary conduct by dominant undertakings [2009] OJ C 45/7.

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) [2016] OJ L 119/1.

Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases (Database Directive) [1996] OJ L 77/20.

Üniversiteler Mahallesi
1597. Cadde No: 9
06800 Bilkent - Çankaya /ANKARA
[http:// www.rekabet.gov.tr](http://www.rekabet.gov.tr)